

Nota voor burgemeester en wethouders

Team
DEV-BLD

Onderwerp

Bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum & Bouwershuis

1- Notagegevens		2- Bestuursorgaan	
Notanummer	2018-000149	☒ B & W	30-01-2018
Datum	22-01-2018	☒ Raad	--
Programma:		☐ Burgemeester	--
10 Economie, kunst en cultuur		College van B & W	
Portefeuillehouder Weth. Grijzen		- Burgemeester	- Weth. Kolkman
		- Weth. Grijzen	- Weth. Rorink

Besluitenlijst	d.d.	d.d.	d.d.
☐ Akkoordstukken	--	☐ Openbaar	--
		☐ Besloten	--

Routing	d.d.	par.	
Wethouder	25-01-2018	☐ adj.secr.	--
Regiemanager	25-01-2018	☒ gem.secr.	25-01-2018
Programmamanager	25-01-2018	BIS Openbaar	
		Status	Definitief 2018-02-01

Bijlagen

Bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum & Bouwershuis, St. Deventer Verhaal, Deventer

Toetsing bedrijfsplan Speelgoedmuseum, Gordion Cultureel Advies, Amsterdam

Aanbiedingsbrief Bedrijfsplan Speelgoedmuseum

B & W d.d.: 30-01-2018

Besloten wordt:

- 1 Kennis te nemen van het bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum & Bouwershuis van de Stichting Deventer Verhaal, en de Toetsing Bedrijfsplan Speelgoedmuseum, door Gordion Cultureel Advies;
- 2 de raadsmededeling vast te stellen;
- 3 de stukken aan te bieden aan de raad;
- 4 de nota en het besluit openbaar te maken.

Financiële aspecten:

Financiële gevolgen voor de gemeente?	Ja
Begrotingswijziging	Ja
Financiële gevolgen opvangen	
de gereserveerde middelen t.b.v. de realisatie van het Speelgoedmuseum	

Voorstel openbaarmaking conform Wet Openbaarheid Bestuur (Wob)

- De nota en het besluit openbaar te maken
- De nota en het besluit openbaar te maken vergezeld van bijgaand persbericht
- De nota en het besluit openbaar te maken nadat
- De nota en het besluit openbaar te maken, behalve...
- Het besluit openbaar te maken, maar niet de nota, gelet op artikel:
- De nota en het besluit niet openbaar te maken, gelet op artikel:

Kennisgeving/ Bekendmaking Awb

Kennisgeving (publicatie) conform Awb
Bekendmaking conform Awb

Nee
Nee

ADVIESRADEN:

Moet een van de adviesraden gehoord worden of op de hoogte gesteld?

Nee

Toelichting

Inleiding

In november 2016 gaf de raad de Stichting Deventer Verhaal opdracht om het museaal concept verder uit te werken in concreet bedrijfsplan. Tegelijkertijd vroeg de raad het college dit bedrijfsplan te toetsen aan de door de raad meegegeven kaders.

Het proces om te komen tot een bedrijfsplan bleek lastiger dan vooraf verondersteld. De raad is daar in juli 2017 en in het najaar over geïnformeerd.

Op 31 december 2017 ontvingen wij het bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum & Bouwershuis. In de begeleidende brief gaat de Directeur Deventer Verhaal, Garrelt Verhoeven, uitgebreid in op de oorzaken van deze vertraging. Het is een uitgebreid document waarin zowel de inhoud als bedrijfsvoering worden beschreven. De investeringskostenraming zal nog verder in detail moeten worden uitgewerkt.

Het plan bevat het bedrijfsplan en de exploitatie van het speelgoedmuseum in de panden Brink 11 en 12., waar tot voor kort het Kantongerecht gevestigd was.

Met de pandeigenaar, Franken Vastgoed, zijn afspraken gemaakt over de demarcatie van verantwoordelijkheden, de noodzakelijke investeringen. Deze zijn vastgelegd in een intentieovereenkomst die bij het bedrijfsplan is gevoegd. Uitgegaan wordt van een huurovereenkomst van tenminste 15 jaar.

Dit plan is voorgelegd aan bureau Gordion, met het verzoek deze te toetsen aan het eerder beoordeeld museaal concept en verder aan de criteria die de raad heeft meegegeven.

Het toetsingsrapport is bijgevoegd.

Het bedrijfsplan

Het bedrijfsplan gaat er van uit dat met beschikbare middelen een volwaardig Nederlands Speelgoedmuseum gerealiseerd kan worden aan de Brink. Met een volledig vernieuwde vaste opstelling op twee etages in het pand Brink 11 en een fraaie expositie ruimte op de eerste etage in het pand Brink 12 voor aansprekende tentoonstellingen. De museale infrastructuur (entree, museumwinkel, educatieruimte etc. worden gerealiseerd op de begane grond Brink 12. In het pand (Bouwershuis) kan dezelfde infrastructuur gebruikt worden voor een tweede museumfunctie in de monumentale stijlkamers in dit pand op de begane grond.

Deventer Verhaal gaat ervan uit dat de verschillende doelgroepen op deze manier beter bediend kunnen worden. Zij gaat er vanuit dat met het Nederlands Speelgoedmuseum & Bouwershuis samen met Museum de Waag, groei van 65.000 in 2017 tot méér dan 100.000 bezoekers per jaar mogelijk is. Voorde bezoekers van het Speelgoedmuseum wordt een groei geraamd van 24.000 in 2017 naar 45.000 in 2020. Deventer Verhaal verwacht dat zij op basis van het huidige plan – waarbij het Speelgoedmuseum in één pand wordt gecombineerd met de stijlkamers en het gevangeniscomplex – meer dan in de huidige situatie kan profiteren van de synergie tussen beide musea; m.a.w. er zullen door de gemeenschappelijke entree relatief veel mensen zijn met een museumkaart (=60% van de bezoekers) die beide musea bezoeken. Overigens trok het Speelgoedmuseum in de periode voordat de onzekerheid over haar toekomst losbarstte, aanzienlijk hogere bezoekersaantallen (rond de 40.000).

Het Nederlands Speelgoedmuseum zal worden ingebed in de organisatie Deventer Verhaal. Deventer Verhaal gaat uit van een sluitende exploitatie wanneer de gemeenteraad structureel € 300.000 beschikbaar stelt voor de exploitatie en een eenmalige bijdrage in de investeringskosten van € 1,5 miljoen. Dit zijn de bedragen die de raad als financieel kader heeft meegegeven.

Deventer Verhaal en Franken Vastgoed hebben een projectorganisatie opgezet om de voorgestelde plannen te realiseren. Franken Vastgoed is verantwoordelijk voor de verbouwing en Deventer Verhaal is verantwoordelijk

het museale concept en de inrichting van het museum. Dit betekent dat de eigenaar ook verantwoordelijk is voor de risico's die mogelijk aan de verbouwing verbonden zijn.

Men gaat er vanuit dat nadat de raad heeft besloten over dit bedrijfsplan, het nieuw Nederlands Speelgoedmuseum een jaar later de deuren kan openen. Partijen gaan uit van een huurverplichting van 15 jaar. Dat is een redelijke termijn als het erom gaat dat de gemeentelijke bijdrage in de investering volledig ten goede komt aan het publieke belang van het Speelgoedmuseum.

Deventer Verhaal is op dit moment bezig om met de projectgroep in samenwerking met Henry Franken te komen tot een investeringsbegroting voor zowel de museale verbouwing (project Franken) als de museale inrichting. Er wordt naar gestreefd om voor de behandeling van het bedrijfsplan in de raad deze beide begrotingen gereed te hebben. Deze onderbouwing vormt dan tevens het uitgangspunt voor de op te stellen Bouwovereenkomst.

Pas nadat deze overeenkomst er is kan definitief worden vastgesteld dat het investeringsplan haalbaar is.

Toetsing

Bureau Gordion heeft medio januari het toetsingsrapport aangeboden aan het college.

Gordion concludeert dat 'het museum zoals voorgesteld allen kan worden gerealiseerd indien uiterste soberheid wordt betracht, indien het ontwerp en de inrichting daarop is afgesteld, en indien een de derde partij grote delen van de investering in de dragende context mede voor rekening neemt. Dat lijkt voor alle drie eisen het geval te zijn.

Aarzelingen zijn er bij de exploitatie, de ambities voor een Nederlands Speelgoedmuseum, de aannames voor de groei van aantallen bezoekers, gerelateerd aan de beschikbare ruimte.

Daartegenover staat dat de locatie Brink 11-12 met zijn uitbreidingsmogelijkheden zeker een bredere basis biedt voor invulling van een nationale ambitie dan de huidige locatie op Brink 47.

Vervolg:

Het voorliggend plan is – hoewel nog niet volledig uitgewerkt – kansrijk te noemen.

Nadat in 2014 werd geconstateerd dat de exploitatie van het speelgoedmuseum binnen de financiële kaders voor de op te richten Stichting Deventer Verhaal toen, geen haalbare optie bleek, heeft de raad besloten 'partners in de stad uit te dagen om het huidige concept van permanente presentatie van historisch speelgoed te verbinden met andere concepten en hiertoe een samenwerking aan te gaan met het Deventer Verhaal'. Uiteindelijk zijn twee plannen ('Speeldoos' en 'Speelplein') uitgewerkt.

Na toetsing en beoordeling van deze plannen verzocht de raad in juli 2016 aan de Stichting Deventer een museaal concept uit te werken voor een permanente presentatie van de Deventer speelgoedcollectie in de panden van het vml. Kantongerecht, Brink 11- 12.

Dat concept is getoetst en de raad heeft in november 2016 Aan Deventer Verhaal verzocht het businessplan voor de realisatie van het Nederlands Speelgoedmuseum op de locatie Brink 11-12 uit te werken. Aan het college werd gevraagd dit plan te toetsen aan de door de raad meegegeven kaders. Dat businessplan en de toetsing liggen u voor.

Voor het vervolg zien we drie scenario's:

1. We vragen Deventer Verhaal en Franken Vastgoed om op korte termijn een uitgewerkt investeringsplan voor te leggen, op basis waarvan de raad kan besluiten een bijdrage beschikbaar te stellen. We vragen daarbij tevens aan de stichting Deventer Verhaal om een ander onderbouwing van de aandachtspunten van bureau Gordion bij het bedrijfsplan: afschrijving en vervangsinvesteringen, bezoekersaantallen en inkomsten uit entrees.
2. De raad besluit om dit proces te beëindigen en te kiezen voor voortzetting van het Speelgoedmuseum op de huidige locatie. Overigens zullen er ook in het huidige pand investeringen gedaan moeten worden (oa. aan de installaties) om de continuïteit van het Speelgoedmuseum te waarborgen.
3. De raad besluit de subsidie voor het Speelgoedmuseum per 1 januari 2019 te beëindigen en het Speelgoedmuseum sluit haar deuren. Dat zal leiden tot eenmalige frictiekosten voor Deventer Verhaal in verband met het afbouwen van verplichtingen.

Wij vragen de raad haar wensen en bedenkingen te uiten en een voorkeur uit te spreken voor één van bovengeschetste scenario's.

Het college kan vervolgens samen met betrokken partijen dat scenario uitwerken en een voorstel, waarbij de

consequenties in beeld zijn gebracht, voor definitieve besluitvorming aan de raad voorleggen voor de voorjaarsnota 2018.

Beoogd resultaat

Het bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum & Bouwershuis is ter behandeling aangeboden aan het raadspresidium

Kader

Eerdere besluiten van de gemeenteraad over het speelgoedmuseum.

Amendement 10.3 en motie 10.4 vastgesteld in de raadsvergadering van 9 november 2016

Argumenten voor en tegen

Voor:

Het bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum & Bouwershuis, en de afspraken tussen de Stichting Deventer Verhaal en Franken Vastgoed maken het aannemelijk dat de realisatie van het Nederlands Speelgoedmuseum in het Bouwershuis (vml. kantongerecht Brink 11-12) haalbaar is.

Een bijdrage in de investeringskosten voor de verbouwing rechtvaardigt een wederzijdse huurverplichting van 15 jaar. In de ontbindende voorwaarden zullen afspraken worden gemaakt over terugbetaling van een evenredig deel van de investeringsbijdrage in geval van voortijdige beëindiging van de huurovereenkomst door de pandeigenaar, gerelateerd aan het aantal jaren dat de overeenkomst voortijdig wordt opgezegd.

Tegen:

Het investeringsplan is nog niet concreet uitgewerkt. Pas nadat er overeenstemming is tussen pandeigenaar en Deventer Verhaal over het programma van eisen en over het investeringsplan is voor zowel verbouwing en museale inrichting kan definitief worden vastgesteld dat het investeringsplan haalbaar is.

Extern draagvlak (partners)

De direct betrokkenen: Deventer Verhaal en Franken Vastgoed, hebben overeenstemming over de haalbaarheid van het Nederlands Speelgoedmuseum in het Bouwershuis. Zij hebben onderling afspraken gemaakt over wederzijdse verantwoordelijkheden en verplichtingen. De risico's voor de verbouwing liggen bij de eigenaar, Franken Vastgoed. de verantwoordelijkheden en risico's voor de museumexploitatie liggen bij Deventer Verhaal.

De toetsing concludeert dat het bedrijfsplan binnen de financiële kaders blijft die door de raad zijn meegegeven. En het museum kan alleen worden gerealiseerd indien uiterste soberheid wordt betracht, indien het ontwerp voor bouw en inrichting daarop is afgesteld, en indien een derde partij grote delen van de investering in de dragende context mede voor zijn rekening neemt. Dat lijkt voor alle drie de eisen het geval te zijn.

Financiële consequenties

Conform amendement 10.3 op de begroting 2017 (raadsvergadering 9-11-2016) is voor de gegarandeerde eenmalige bijdrage in de investering van €1.5 miljoen een structurele dekking voor kapitaallasten van €50.000,- beschikbaar. Deze € 50.000,- is onvoldoende bij het activeren van een bijdrage van €1.5 miljoen, als we uitgaan van een looptijd van 15 jaar analoog aan de huurgarantie.

Alternatief is de eenmalige bijdrage in de investering dekken met eenmalige middelen, waarbij de €50.000,- dekking kan zijn voor gedeerde rente.

Zodra het investeringsplan volledig is uitgewerkt zal het college een definitief dekkingsvoorstel doen.

Aanpak/uitvoering

Allereerst wordt van de raad gevraagd om een uitspraak te doen over de in deze nota geschetste scenario's.

Nadat de raad definitief heeft ingestemd met het bedrijfsplan en de investeringsbijdrage beschikbaar heeft gesteld wordt de verbouwing gestart. Partijen verwachten dat na een jaar het nieuwe museum geopend kan worden.

RAADSMEDEDELING

Onderwerp	Bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum & Bouwershuis		
Mededelingennr	2018-000149	Portef.houder	Weth. Grijsen
Team	DEV-BLD	BenW-besluit d.d.:	30 januari 2018

1. Inleiding: waarom deze mededeling

In november 2016 gaf de raad de Stichting Deventer Verhaal opdracht om het museaal concept voor een Speelgoedmuseum verder uit te werken in concreet bedrijfsplan. Tegelijkertijd vroeg de raad het college dit bedrijfsplan te toetsen aan de door de raad meegegeven kaders. Het bedrijfsplan en de toetsing liggen nu voor.

Het college heeft de behoefte om bij de raad te toetsen in hoeverre het de moeite waard is om één van de in deze raadsmededeling beschreven scenario's uit te werken en later dit voorjaar voor een go/no-gobesluit aan de raad voor te leggen.

2. Kader

De Stichting Deventer Verhaal heeft eind december 2017 het bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum & Bouwershuis ingediend. Het college heeft het plan laten toetsen aan de door de raad meegegeven criteria en aan de eerdere beoordeling van andere plannen voor het speelgoedmuseum. Het college heeft deze toetsing in de eerste helft van januari 2018 laten uitvoeren door Gordion, cultureel advies.

Het bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum & Bouwershuis en de afspraken tussen de Stichting Deventer Verhaal en Franken Vastgoed maken het aannemelijk dat de realisatie van het Nederlands Speelgoedmuseum in het Bouwershuis (vml. kantongerecht Brink 11-12) onder strakke afspraken haalbaar is.

Een bijdrage in de investeringskosten voor de verbouwing rechtvaardigt een wederzijdse huurverplichting van 15 jaar. In de ontbindende voorwaarden zullen afspraken worden gemaakt over terugbetaling van een evenredig deel van de investeringsbijdrage in geval van voortijdige beëindiging van de huurovereenkomst door de pandeigenaar, gerelateerd aan het aantal jaren dat de overeenkomst voortijdig wordt opgezegd.

Het investeringsplan is nog niet concreet uitgewerkt. Pas nadat er overeenstemming is tussen pandeigenaar en Deventer Verhaal over het programma van eisen en over het investeringsplan voor zowel verbouwing en museale inrichting kan definitief worden vastgesteld of het investeringsplan haalbaar is.

3. Kern van de boodschap

Het businessplan Speelgoedmuseum en de toetsing daarvan liggen nu voor. Allereerst wordt van de raad gevraagd om een uitspraak te doen over de in deze raadsmededeling geschetste scenario's. Nadat de raad definitief heeft ingestemd met het bedrijfsplan en de investeringsbijdrage beschikbaar heeft gesteld wordt de verbouwing gestart. Partijen verwachten dat na een jaar het nieuwe museum geopend kan worden. Zodra het investeringsplan volledig is uitgewerkt zal het college een definitief dekkingsvoorstel doen.

4. Nadere toelichting

Proces en stukken

Het proces om te komen tot een bedrijfsplan bleek lastiger dan vooraf verondersteld. De raad is daar in juli en in het najaar 2017 over geïnformeerd. Op 31 december jl. ontvingen wij het bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum & Bouwershuis. In de begeleidende brief gaat de Directeur Deventer Verhaal uitgebreid in op de oorzaken van deze vertraging.

Het is een uitgebreid document waarin zowel de inhoud als bedrijfsvoering worden beschreven. De investeringskostenraming zal nog verder in detail moeten worden uitgewerkt. Het plan bevat het bedrijfsplan en de exploitatie van het speelgoedmuseum in de panden Brink 11 en 12, waar tot voor kort het Kantongerecht gevestigd was. Met de pandeigenaar, Franken Vastgoed, zijn afspraken gemaakt over de demarcatie van verantwoordelijkheden en de noodzakelijke investeringen. Deze zijn vastgelegd in een intentieovereenkomst die bij het bedrijfsplan is gevoegd.

Uitgegaan wordt van een huurovereenkomst van tenminste 15 jaar.

Dit plan is voorgelegd aan bureau Gordion, met het verzoek dit te toetsen aan het eerder beoordeeld museaal concept en verder aan de criteria die de raad heeft meegegeven. Het toetsingsrapport is bijgevoegd.

Het bedrijfsplan

Het bedrijfsplan gaat er van uit dat met beschikbare middelen een volwaardig Nederlands Speelgoedmuseum gerealiseerd kan worden aan de Brink. Met een volledig vernieuwde vaste opstelling op twee etages in het pand Brink 11 en een fraaie expositieruimte voor aansprekende tentoonstellingen op de eerste etage in het pand Brink 12.

De museale infrastructuur (entree, museumwinkel, educatieruimte etc.) wordt gerealiseerd op de begane grond Brink 12. In het pand (Bouwershuis) kan dezelfde infrastructuur gebruikt worden voor een tweede museumfunctie in de monumentale stijklamers in dit pand op de begane grond.

Deventer Verhaal gaat ervan uit dat de verschillende doelgroepen op deze manier beter bediend kunnen worden. Zij gaat er vanuit dat met het Nederlands Speelgoedmuseum & Bouwershuis samen met Museum de Waag, een groei van 65.000 in 2017 tot méér dan 100.000 bezoekers per jaar mogelijk is. Voor de bezoekers van het Speelgoedmuseum wordt een groei geraamd van 24.000 in 2017 naar 45.000 in 2020.

Deventer Verhaal gaat er verder vanuit dat zij op basis van het huidige plan – waarbij het Speelgoedmuseum in één pand wordt gecombineerd met de stijklamers en het gevangeniscomplex – meer dan in de huidige situatie kan profiteren van de synergie tussen beide musea; m.a.w. er zullen door de gemeenschappelijke entree relatief veel mensen zijn met een museumkaart (=60% van de bezoekers) die beide musea bezoeken. Overigens trok het Speelgoedmuseum in de periode voordat de onzekerheid over haar toekomst losbarstte aanzienlijk hogere bezoekersaantallen (rond de 40.000).

Financiën en organisatie

Het Nederlands Speelgoedmuseum zal worden ingebed in de organisatie Deventer Verhaal. Deventer Verhaal gaat uit van een sluitende exploitatie wanneer de gemeenteraad structureel € 300.000 beschikbaar stelt voor de exploitatie en een eenmalige bijdrage in de investeringskosten van € 1,5 miljoen. Dit zijn de bedragen die de raad als financieel kader heeft meegegeven.

Deventer Verhaal en Franken Vastgoed hebben een projectorganisatie opgezet om de voorgestelde plannen te realiseren. Franken Vastgoed is verantwoordelijk voor de verbouwing en Deventer Verhaal is verantwoordelijk het museale concept en de inrichting van het museum. Dit betekent dat de eigenaar ook verantwoordelijk is voor de risico's die mogelijk aan de verbouwing verbonden zijn. Men gaat er vanuit dat nadat de raad heeft besloten over dit bedrijfsplan, het nieuw Nederlands Speelgoedmuseum een jaar later de deuren kan openen. Partijen gaan uit van een huurverplichting van 15 jaar. Dat is een redelijke termijn als het erom gaat dat de gemeentelijke bijdrage in de investering volledig ten goede komt aan het publieke belang van het Speelgoedmuseum.

Deventer Verhaal is op dit moment bezig om met de projectgroep in samenwerking met Henry Franken te komen tot een investeringsbegroting voor zowel de museale verbouwing (project Franken) als de museale inrichting. Er wordt naar gestreefd om voor de behandeling van het bedrijfsplan in de raad deze beide begrotingen gereed te hebben. Deze onderbouwing vormt dan tevens het uitgangspunt voor de op te stellen Bouwovereenkomst. Pas nadat deze overeenkomst er is kan definitief worden vastgesteld dat het investeringsplan haalbaar is.

Toetsing

Bureau Gordion heeft medio januari 2018 het toetsingsrapport aangeboden aan het college. Gordion concludeert dat 'het museum zoals voorgesteld alleen kan worden gerealiseerd indien uiterste soberheid wordt betracht, indien het ontwerp en de inrichting daarop is afgesteld, en indien een de derde partij grote delen van de investering in de dragende context mede voor rekening neemt'. Dat lijkt voor alle drie eisen het geval te zijn. Aarzelingen zijn er bij de exploitatie, de ambities voor een Nederlands Speelgoedmuseum, de aannames voor de groei van aantallen bezoekers, gerelateerd aan de beschikbare ruimte. Daartegenover staat dat de locatie Brink 11-12 met zijn uitbreidingsmogelijkheden zeker een bredere basis biedt voor invulling van een nationale ambitie dan de huidige locatie op Brink 47.

Vervolg en scenario's

Het voorliggend plan is – hoewel nog niet volledig uitgewerkt – kansrijk te noemen.

Nadat in 2014 werd geconstateerd dat de exploitatie van het speelgoedmuseum binnen de financiële kaders voor de op te richten Stichting Deventer Verhaal toen geen haalbare optie bleek, heeft de raad besloten 'partners in de stad uit te dagen om het huidige concept van permanente presentatie van historisch speelgoed te verbinden met andere concepten en hiertoe een samenwerking aan te gaan met het Deventer Verhaal'. Uiteindelijk zijn twee plannen ('Speeldoos' en 'Speelplein') uitgewerkt.

Na toetsing en beoordeling van deze plannen verzocht de raad in juli 2016 aan de Stichting Deventer een museaal concept uit te werken voor een permanente presentatie van de Deventer speelgoedcollectie in de panden van het vml. Kantongerecht, Brink 11- 12. Dat concept is getoetst en de raad heeft in november 2016 aan Deventer Verhaal verzocht het businessplan voor de realisatie van het Nederlands Speelgoedmuseum op de locatie Brink 11-12 uit te werken. Aan het college werd gevraagd dit plan te toetsen aan de door de raad meegegeven kaders. Dat businessplan en de toetsing liggen nu voor.

Voor het vervolg zien we drie mogelijke scenario's:

1. We vragen Deventer Verhaal en Franken Vastgoed om op korte termijn een uitgewerkt investeringsplan voor te leggen. We vragen daarbij tevens aan de stichting Deventer Verhaal om een nadere onderbouwing van de aandachtspunten van bureau Gordion bij het bedrijfsplan: afschrijving en vervangingsinvesteringen, bezoekersaantallen en inkomsten uit entrees;
2. De raad besluit om dit proces te beëindigen en te kiezen voor voortzetting van het Speelgoedmuseum op de huidige locatie. Overigens zullen er ook in het huidige pand investeringen gedaan moeten worden (o.a. aan de installaties) om de continuïteit van het Speelgoedmuseum te waarborgen;
3. De raad besluit de subsidie voor het Speelgoedmuseum per 1 januari 2019 te beëindigen, de collectie onder te brengen bij de Stichting Deventer Verhaal, en het Speelgoedmuseum sluit haar deuren. Dat zal leiden tot eenmalige frictiekosten voor Deventer Verhaal in verband met het afbouwen van verplichtingen.

Wij vragen de raad zich uit te spreken over deze scenario's. Het college kan dan vervolgens samen met betrokken partijen dat scenario uitwerken en een voorstel, waarbij de consequenties in beeld zijn gebracht, voor definitieve besluitvorming aan de raad voorleggen voor de voorjaarsnota 2018.

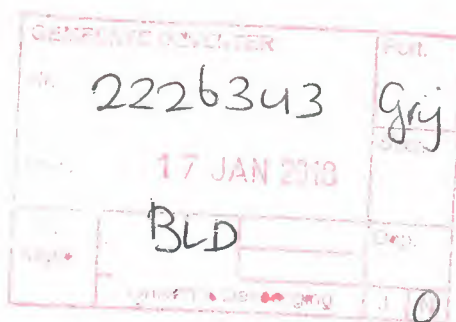
Na keuze raad: definitief dekkingsvoorstel

Nadat de raad definitief heeft ingestemd met het bedrijfsplan en de investeringsbijdrage beschikbaar heeft gesteld wordt de verbouwing gestart. Partijen verwachten dat na een jaar het nieuwe museum geopend kan worden.

Conform amendement 10.3 op de begroting 2017 (raadsvergadering 9-11-2016) is voor de gegarandeerde eenmalige bijdrage in de investering van €1.5 miljoen een structurele dekking van €50.000,- beschikbaar. Bij een dekking met eenmalige middelen is deze €50.000,- voldoende ter dekking van gederfde rente (als we het bedrag in 1 x zouden dekken uit reserves). Bij het activeren van de bijdrage en afschrijving in 15 jaren (analoog aan de gebruiksperiode; conform wet- en regelgeving) is de €50.000,- onvoldoende.

Zodra het investeringsplan volledig is uitgewerkt zal het college een definitief dekkingsvoorstel doen.

Gemeente Deventer
Aan het College van B&W
Postbus 5000
7400 GC DEVENTER

Keizerstraat 33
7411 HD Deventer
+31(0) 570 855 950
info@deventerverhaal.nl

Deventer, 15 januari 2018

Betreft: Bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum

Zeer geacht College en geachte raadsleden,

Namens directie en Raad van Toezicht van Deventer Verhaal en Franken Vastgoed BV doen wij u hierbij graag het bedrijfsplan toekomen voor de realisatie van het Nederlands Speelgoedmuseum en Bouwershuis, te vestigen in de panden van het voormalige Kantongerecht aan de Brink. Wij hopen zeer dat u en de gemeenteraad kunt instemmen met dit bedrijfsplan, zodat op korte termijn gestart kan worden met het project. Naar verwachting zal in het voorjaar van 2019 het nieuwe museum haar deuren openen.

Op 2 november 2016 heeft de Raad in meerderheid gekozen voor de toekomstvisie voor de vernieuwing van het Speelgoedmuseum van Deventer Verhaal. Zij verleenden Deventer Verhaal de opdracht om voor 1 maart 2017 het museaal concept uit te werken in een concreet bedrijfsplan voor de ontwikkeling van de panden van het voormalige Kantongerecht, binnen de door de Raad vastgestelde financiële kaders. Deze financiële kaders hebben ons voor een grote uitdaging gesteld om aan de opdracht van de raad te voldoen. Om deze uitdaging het hoofd te bieden en de haalbaarheid van de realisatie van het Nederlands Speelgoedmuseum en Bouwershuis te borgen, hebben we meer tijd nodig gehad dan aanvankelijk door de Raad geboden is. Wij danken u voor uw geduld.

In onze brief van 2 juni 2017 hebben wij u geïnformeerd over de opgetreden vertraging in het proces. De complexiteit van de combinatie van monumentaliteit en functionele eisen van een modern museum en daarmee verbonden zaken, vroeg veelvuldige afstemming en vooronderzoek om binnen de door de raad gestelde inhoudelijke en financiële kaders tot een realistisch en sluitend bedrijfsplan te komen. Wij hechten er bovendien sterk aan om onvoorziene risico's in het project tot een minimum te beperken. Dat vergde een niet alleen een bouwhistorisch onderzoek van het pand, maar ook een zorgvuldige planvorming en raming van te verwachten kosten van verbouwing en inrichting en een analyse van de mogelijke risico's in het traject.

De voorgenoemde factoren hebben ons gedwongen om in de zomerperiode alternatieve scenario's te onderzoeken om de gerezen problemen het hoofd te kunnen bieden en om tot een realistische business case te kunnen komen. Dit heeft geleid tot het scenario dat u in het bijgevoegde bedrijfsplan nader uitgewerkt zult aantreffen. Het betreft een publiek-private samenwerking tussen Deventer Verhaal als museale organisatie, en Franken Vastgoed als eigenaar van het pand. Op basis van redelijkheid en vertrouwen hebben wij overeenstemming verkregen over de mogelijkheden én

bependingen van het nieuwe museum binnen de gestelde kaders, waarbij de verantwoordelijkheid voor de verbouwing van het museum komt te liggen bij de pandeigenaar en de verantwoordelijkheid voor het museale concept en de museale inrichting van het museum bij Deventer Verhaal.

Wij hechten eraan om aan te geven dat de opgetreden vertraging in het proces louter te maken heeft gehad met bouwtechnische en financiële aspecten. Wij vragen begrip voor het feit dat de beschikbare maximale investering voor de museale verbouwing en inrichting (€1,5 miljoen euro) en de jaarlijkse exploitatiesubsidie (€300.000) relatief bescheiden bedragen betreffen en dit de totstandkoming van een gedegen plan heeft bemoeilijkt. Het onverminderd en breed gedeeld enthousiasme voor de plannen voor het Nederlands Speelgoedmuseum en Bouwershuis, én het belang voor Deventer van een geheel vernieuwd en aantrekkelijk museum aan 'museumplein' de Brink, hebben ons steeds weer geïnspireerd om samen te zoeken naar oplossingen.

Recentelijk is het plan voor de vernieuwing van het Speelgoedmuseum te berde gebracht in de discussie rond de bestemming van het pand van de Bibliotheek Deventer aan de Brink. Dit vinden we spijtig. Wij onderschrijven de wenselijkheid om dat pand op die zo belangrijke locatie aan de Brink een cultureel-maatschappelijke functie te verlenen. Een museale bestemming behoort naar onze mening zeker tot de mogelijkheden, maar dit is op geen enkele wijze strijdig met de vestiging van het Nederlands Speelgoedmuseum en Bouwershuis aan de andere kant van het plein. Integendeel. Een (gedeeltelijke) museale invulling van de oude bibliotheek - in de directe nabijheid van Museum De Waag - sluit uitstekend aan bij de visie van Deventer Verhaal om de Brink als 'museumplein' te ontwikkelen.

De door de heer Asselbergs in de Stentor gedane insinuatie dat het in ons project heeft ontbroken aan "noodzakelijk onderzoek" en dat het "wensdenken" een voorbode zal zijn van een "onzeker proces", werpen wij verre van ons. Hetzelfde geldt voor zijn opmerking dat een huurovereenkomst met een particuliere pandeigenaar altijd onzekerheid geeft. Wij menen dat we in het onderhavige bedrijfsplan overtuigend aantonen dat een publiek-private samenwerking een prima wijze is om een prachtig museum te realiseren. Deze samenwerking wordt gekenmerkt door een transparante projectorganisatie, met voldoende borging van kwaliteit, financiën en risico's, én met een lange termijn huurovereenkomst waarin de publieke besteding van publieke middelen wordt gegarandeerd.

Wij zijn ervan overtuigd dat de prachtige locatie en de museale uitstraling van zowel het interieur als het interieur van het pand een zeer aantrekkelijk museum zal opleveren en in samenhang met

Keizerstraat 33
7411 HD Deventer
+31(0) 570 855 950
info@deventerverhaal.nl

Museum De Waag en de Brink een aantrekkelijk 'museumplein' van Deventer zal ontstaan. Het Nederlands Speelgoedmuseum en Bouwershuis zullen een culturele én economische aanwinst zijn voor de stad en een belangrijke stap om Deventer weer de museale allure te geven die het als historische stad toebehoort.

Wij hopen zeer dat we u middels ons bedrijfsplan kunnen overtuigen van de realisatie van het Nederlands Speelgoedmuseum en Bouwershuis en vragen u hiermee in te stemmen.

A large, stylized handwritten signature in blue ink, consisting of a large initial 'G' followed by a long horizontal stroke and a final flourish.

Garrett Verhoeven
Directeur Deventer Verhaal

Henry Franken
Directeur/eigenaar Franken Vastgoed BV

HET NEDER LANDS SPEELGOED MUSEUM IN DEVENTER

NEDERLANDS
SPEELGOED
MUSEUM

BEDRIJFS PLAN NEDER LANDS SPEELGOED MUSEUM IN DEVENTER

Rapportage in opdracht van de
Gemeenteraad van Deventer ten behoeve
van besluitvorming over de toekomst van
het speelgoedmuseum in Deventer.
31 DECEMBER 2017

INHOUDS OPGAVE

VOORWOORD 4

1

MANAGEMENT SAMENVATTING 6

- 1.1** Analyse en uitgangspunten 7
- 1.2** Museaal concept 8
- 1.3** Besluitvorming 9
- 1.4** Bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum 9

2

HET SPEELGOED MUSEUM DEVENTER 12

- 2.1** De oorsprong van het Speelgoedmuseum 13
- 2.2** Cultuurhistorische waarde van de collecties 13
- 2.3** Publieksbereik van het museum 14
- 2.4** Publiek en doelgroepen 14
- 2.5** Waardering door bezoekers 15
- 2.6** Educatie 15
- 2.7** Website en digitale toegang van de collecties 15
- 2.8** Exploitatie 16
- 2.9** Een nieuw museaal concept 16
- 2.10** Programma van eisen 17

3

HET NEDERLANDS SPEELGOEDMUSEUM IN DEVENTER 20

- 3.1** Museumplein de Brink 21
- 3.2** Ambitie en bescheidenheid 22
- 3.3** Naar een nationaal speelgoedmuseum 22
- 3.4** Collectievorming 23
- 3.5** Vaste opstelling van het museum 24
- 3.6** Exposities 37
- 3.7** Blockbusterexposities & GameFest in Deventer Schouwburg 44
- 3.8** Educatief programma 46
- 3.9** Spelen op de Brink 48
- 3.10** Het museum komt naar je toe! De Speelgoedbus 49
- 3.11** Een virtueel speelgoedmuseum 50
- 3.12** Mogelijke uitbreiding van het museum 50

4

BOUWERSHUIS 52

- 4.1** Bouwershuis & Kantongerecht 54
- 4.2** Stijkamers kunst & kunstnijverheid 55
- 4.3** Kerkers & Kantongerecht 56
- 4.4** Beeldentuin 57
- 4.5** ArcheoHotspot 57
- 4.6** Opslag- en kantoorruimte op zolder 57

5

PUBLIEK EN DOELGROEPEN 58

- 5.1** Landelijke trends in museumbezoek 59
- 5.2** Publieksbeleid 59
- 5.3** Doelgroepen Nederlands Speelgoedmuseum 60
- 5.4** Doelgroepen Museum De Waag en Bouwershuis 61

6

COMMUNICATIE & MARKETING 62

- 6.1** Doelstellingen en Doelgroepen 63
- 6.2** Merkenstrategie 63
- 6.3** Huisstijl en middelene 66
- 6.4** Relatiebeheer 67
- 6.5** Personeel: communicatie-medewerker 67

7

BEDRIJFSVOERING 68

- 7.1** Buitenruimte, entree en ontvangstbalie 69
- 7.2** Bezoekersfaciliteiten 69
- 7.3** Ticketing 71
- 7.4** Toezicht en veiligheid 72
- 7.5** Personeel 72
- 7.6** Bedrijfsvoering 74

8

PROJECT ORGANISATIE 78

- 8.1** Intentieovereenkomst 80
- 8.2** Bouwovereenkomst 80
- 8.3** Project Verbouwing Nederlands Speelgoedmuseum 81
- 8.4** Project museale inrichting museum 85
- 8.5** Huurovereenkomst & demarcatie 86
- 8.6** Budgetbewaking 87
- 8.7** Fondswerving, sponsoring & mecenaat 87
- 8.8** Planning & rapportages 88

BIJLAGEN 90

- 1** Partners & stakeholders 90
- 2** Projectteam 91
- 3** Toetsing museale concept 93
- 4** Toetsing publieksbereik 94
- 5** Intentieovereenkomst 94
- 6** Uitgangspunten programma van eisen 97

VOORWOORD

De realisatie van het Nederlands Speelgoedmuseum én Bouwershuis is een belangrijke stap voor de museale ontwikkeling van Deventer zoals dat ons voor ogen staat. Een clustering van musea maakt de Brink tot het 'museumplein' van de stad, dat kan uitgroeien tot een hoogwaardige culturele attractie in het hart van Deventer als monumentenstad.

Garrelt Verhoeven,
directeur Deventer Verhaal

In het afgelopen jaar kreeg ik nog wel eens de vraag waarom er een speelgoedmuseum in Deventer zou moeten zijn. Het Speelgoedmuseum is in Deventer, al vele jaren en dat is iets waar we heel trots op mogen zijn. Ondanks het feit dat het museum nauwelijks vernieuwd is in de afgelopen periode en er bezuinigd moest worden op de exploitatie, bleef het een trouw en tevreden publiek trekken. Een publiek van jong én oud, want een speelgoedmuseum is niet alleen een museum voor kinderen, maar voor iedereen die ooit kind was. Wie is er niet opgegroeid met speelgoed? Het is daarmee bij uitstek een museum waar verschillende generaties elkaar kunnen ontmoeten op een reis door de geschiedenis van spel en speelgoed. En daarmee past het speelgoedmuseum uitstekend in de historische binnenstad van Deventer.

Maar laten we eerlijk zijn: Het huidige museum is hard toe aan grondige vernieuwing. Niet alleen is het noodzakelijke onderhoud achterwege gebleven, ook de presentaties vragen om een revisie die het museum meer van deze tijd moet maken. En wanneer je generaties elkaar wilt laten ontmoeten in je museum, dan moet het gebouw natuurlijk wel goed toegankelijk zijn voor die verschillende generaties. Schoolklassen moeten door de zalen kunnen dwalen en voor ouderen en mindervaliden moet het gebouw optimaal toegankelijk zijn. En als dan sommige doelgroepen alsnog niet in staat blijken te zijn om het museum te bezoeken, dan kan het museum met haar 'speelgoedbus' langs scholen en zorgcentra om ook daar het verhaal te vertellen.

In dit bedrijfsplan presenteren wij onze visie op de toekomst van het museum, als het Nederlands Speelgoedmuseum, te vestigen in de panden van het voormalige Kantongerecht aan de Brink. Daarmee krijgt Deventer een museum van nationale allure, met groeipotentie. Het monumentale pand biedt bovendien ruimte voor een vaste opstelling van topwerken uit onze stedelijke kunst- en kunstnijverheidscollectie, die nu noodgedwongen in een depot staan. En het heeft een ondergrondse troef: Een volstrekt intact gebleven gevangenis uit de Franse Tijd, die op zich al een museale attractie vormt.

De realisatie van het Nederlands Speelgoedmuseum én Bouwershuis is een belangrijke stap voor de museale ontwikkeling van Deventer zoals dat ons voor ogen staat. Een clustering van musea maakt de Brink tot het 'museumplein' van de stad, dat kan uitgroeien tot een hoogwaardige culturele attractie in het hart van Deventer als monumentenstad. Er bestaat geen fraaier stadsplein in Nederland met een dergelijke museale potentie. In combinatie met het succes van nabij gelegen musea als De Fundatie in Zwolle en MORE in Gorssel, de aantrekkelijke horeca en de toonaangevende toevenementen, kan een museale Brink een trekpleister van formaat worden. Dat is belangrijk voor het culturele klimaat in de stad, maar ook voor het economische!

In nauwe samenwerking met pandeigenaar Henry Franken, directeur en eigenaar van Franken Vastgoed, en tal van adviseurs heeft Deventer Verhaal het onderhavige bedrijfsplan opgesteld voor het Nederlands Speelgoedmuseum. Met dit bedrijfsplan laten we zien dat we met de beschikbare middelen een volwaardig museum kunnen realiseren aan de Brink, waarbij in de toekomst met externe fondsen nog diverse uitbreidingen en andere opties kunnen worden gerealiseerd. Het feit dat het pand zich leent voor toekomstige groei, is in onze ogen een belangrijk voordeel van deze locatie.

Uiteraard hebben we in het bedrijfsplan nauwgezet aangegeven welke onderdelen in dit project met het beschikbare budget worden uitgevoerd en welke delen van het museale concept moeten worden beschouwd als toekomstige mogelijkheden. Uiteraard zullen wij de fondswerving voor deze onderdelen direct opstarten na goedkeuring van dit bedrijfsplan. Daarnaast zijn er ook onderdelen van het museale concept die zich buiten de muren van het museum afspelen. Ook deze zijn in dit plan omschreven, maar vallen uiteraard buiten de financiële kaders van het project voor de renovatie en de museale inrichting.

In dit bedrijfsplan geven we eerst een management samenvatting met de voorgeschiedenis van de totstandkoming ervan (hoofdstuk 1) en een beknopte weergave van de analyse van het huidige museum en het museale concept uit onze rapportage uit 2016. Om te zorgen voor een compleet overzicht leek het ons goed deze stukken ook in dit bedrijfsplan op te nemen. De toepassing van het museale concept op de panden van het Kantongerecht is omschreven in de hoofdstukken 3 (het Nederlands Speelgoedmuseum) en 4 (Bouwershuis), waarna we achtereenvolgens ingaan op publiek en doelgroepen (hoofdstuk 5), marketing en communicatie (hoofdstuk 6), en bedrijfsvoering en exploitatie (hoofdstuk 7). In het laatste hoofdstuk (hoofdstuk 8) geven we tenslotte aan op welke wijze het project zal worden uitgevoerd en hoe budget en kwaliteit geborgd zullen worden.

Wij verwachten u met het lezen van dit bedrijfsplan een compleet beeld te geven van onze plannen voor het Nederlands Speelgoedmuseum. Voor een goed inzicht in de mogelijkheden van het complex is het raadzaam om de panden van het voormalige Kantongerecht te bezoeken. Mede namens pandeigenaar Franken Vastgoed nodig ik u van harte uit voor een rondleiding door het pand met uitleg over de bestemming van de diverse ruimtes.

Ik hoop dat u na het lezen van dit bedrijfsplan en een bezoek aan het oude Kantongerecht onze overtuiging zult delen dat met de realisatie van het Nederlands Speelgoedmuseum én Bouwershuis een heel belangrijke stap wordt gezet voor de museale ontwikkeling van Deventer. De Brink als museumplein van de stad kan uitgroeien tot een hoogwaardige attractie in het hart van Deventer als monumentenstad.

Garrelt Verhoeven
Directeur Deventer Verhaal

MANAGEMENT SAMEN VATTING

'Een goed museaal concept beschrijft en verbindt vanuit een urgente en maatschappelijke relevante missie en visie de volgende variabelen: collectie, presentatie, programmering, publiek, effect/impact.'

Na het aanvankelijke besluit om Speelgoedmuseum Deventer te sluiten heeft de gemeenteraad in oktober 2015 besloten dat het museum gehandhaafd moet worden. Initiatiefnemers in de stad werden opgeroepen om met plannen te komen om het verouderde museum te vernieuwen. Uit vier ingediende plannen werden er twee geselecteerd voor nadere uitwerking. De beide initiatiefnemers kregen de opdracht om een business plan te maken voor een eigentijds speelgoedmuseum op een nieuwe locatie met een economische spin-off voor de stad.

Van de aanvankelijk vijf initiatieven werden er door de Raad twee als kansrijk beoordeeld en de initiatiefnemers werd gevraagd om hun plannen uit te werken in een 'business plan'. Uiteindelijk zou het aan de Raad zijn om een keuze te maken tussen de beide plannen. De criteria voor de planvorming en de financiële kaders werden vastgesteld op 15 december 2015, maar werden door de Raad als onvolkomen beoordeeld toen de bedrijfsplannen voor Speeldoos en Speelplein op 22 juni 2016 aan de Raad voor lagen.

Daarbij viel op dat een aantal elementen in de plannen ontbraken, mede op aangeven van de rapportage over de plannen door Gordion Cultureel Advies (Museale toets business plannen Speelgoedmuseum Deventer, 6 mei 2016). Het ontbrak in beide documenten aan een analyse van de huidige situatie van het Speelgoedmuseum, haar collecties en haar bezoekers in de afgelopen 5 jaar (1); er was evenmin een duidelijk 'museaal concept' en een visie op de beoogde vernieuwing van het huidige speelgoedmuseum in de plannen verwerkt (2) en museumorganisatie Deventer Verhaal als belangrijkste uitvoerder van het gemeentelijke erfgoedpublieksbeleid was in de plannen goeddeels afwezig (3).

Belangrijkste ontbrekende schakel vormde volgens Gordion Cultureel Advies het museale concept voor het nieuwe museum: "Er is sprake van een goed museum wanneer zo'n combinatie van collectie + presentatie + programmering + publiek een geslaagde, betekenisvolle impact heeft. Dat is het concept. In het geval van een nog niet bestaand of doorstartend museum, zoals bij het Speelgoedmuseum Deventer, zouden het duurzaam slagen en dito impact in de nabije toekomst redelijk te verwachten moeten zijn. Een goed museaal concept beschrijft en verbindt vanuit een urgente en maatschappelijke relevante missie en visie de volgende variabelen: collectie, presentatie, programmering, publiek, effect/impact."

Op 13 juli 2016 besloot de gemeenteraad Deventer Verhaal mede op basis van de brief van Deventer Verhaal en de mondelinge toelichting hierop (door toenmalig interim-directeur Atze Bosma en de nieuwe directeur Garrelt Verhoeven) opdracht te geven om alsnog een analyse van het huidige museum te maken en om een museaal concept te formuleren dat mede op deze analyse was gebaseerd. Tevens werd verzocht een rapportage en advies op te stellen met voor- en nadelen van beide voorliggende plannen voor 1 oktober 2016. Op basis van dit museale concept zou de Raad vervolgens een gefundeerde afweging kunnen maken tussen beide voorliggende plannen.

Deventer Verhaal heeft ingestemd om de ontbrekende schakels in de keten van besluitvorming te formuleren, met als belangrijkste resultaat een niet locatie-gebonden 'museaal concept' voor een vernieuwd speelgoedmuseum in Deventer. Uit dit museale concept volgde een 'programma van eisen' om het concept op een nieuwe locatie te kunnen realiseren. Met andere woorden: Wat hebben we nodig om dit museale concept tot een succes te maken? Dit programma van eisen is vervolgens toegepast op de huidige locatie van het museum en op twee voorliggende plannen.

1.1 Analyse en uitgangspunten

Het huidige Speelgoedmuseum Deventer voldoet niet meer aan de museale eisen van deze tijd. De presentatie van de objecten (vitrines, belichting, tekstborden etc.) maakt een verouderde indruk. Museale klimaatbeheersing ontbreekt in het museum. Voor bezoekers

ontbreekt het in de opstellingen aan duiding en verdiepende informatie en de collectie is niet 'dekkend' om het complete verhaal over de geschiedenis van spel en speelgoed in de Nederlanden te vertellen. Voor jongere bezoekers is het museum niet spannend genoeg en ontbreekt het aan mogelijkheden tot interactie. De museale faciliteiten (entree, winkel, museumcafé, expositieruimte) voldoen niet aan hedendaagse verwachtingen en de toegankelijkheid voor mindervaliden en ouderen is zeer problematisch.

Ondanks dit alles trekt het huidige Speelgoedmuseum nog altijd een aanzienlijk aantal bezoekers (in de afgelopen vijf jaar tussen de 20 en 30.000 per jaar). Onder deze bezoekers bevinden zich veel oudere bezoekers met nostalgische sentimenten en/of een cultuurhistorische belangstelling voor het oude speelgoed; een doelgroep die de komende jaren naar verwachting nog in omvang zal toenemen. Dit sterkt ons in de opvatting dat we de toekomst van het Speelgoedmuseum vooral moeten zoeken in het verlengde van het huidige museum. Zónder de inhoudelijke, conceptuele, fysieke en facilitaire beperkingen van de huidige locatie, en mét het aanspreken van nieuwe doelgroepen met gebruikmaking van vernieuwde presentaties en de realisatie van een 'virtueel speelgoedmuseum' als digitale pendant van het fysieke museum.

De gemeenteraad van Deventer heeft de wens uitgesproken om te komen tot een 'vernieuwd concept' voor het Speelgoedmuseum op een nieuwe locatie in de stad. De wens is hierbij om het bezoekersaantal van het museum te laten toenemen en om het cultuurtoerisme te stimuleren. Daarmee moet het vernieuwde museum een economische spin-off hebben voor de stad.

Voor de beoogde vernieuwing is een eenmalige investeringssubsidie beschikbaar van 1,5 miljoen euro. In de exploitatie van het museum moet rekening worden gehouden met de normale afschrijving/vervanging, al dan niet verrekend in de huursommen. Wanneer de 1,5 miljoen euro investering wordt ingebed in een meeromvattend project en een navent hogere begroting, moeten de initiatiefnemers aannemelijk maken dat de noodzakelijke investeringsgelden ook daadwerkelijk beschikbaar komen.

Voor de exploitatie van het museum is een jaarlijkse subsidie beschikbaar van 300.000 euro, inclusief het eventuele deel dat als afschrijving in de begroting wordt opgenomen. Deventer Verhaal is als stedelijke erfgoedorganisatie verantwoordelijk voor het beheer, de ontsluiting en de publieke presentatie van de collecties van het Speelgoedmuseum. Het ligt

voor de hand dat Deventer Verhaal tevens verantwoordelijk wordt gemaakt voor de exploitatie van het museum en dat er voor het vernieuwde Speelgoedmuseum geen nieuwe museumorganisatie wordt opgetuigd.

1.2 Museaal concept

Uitgangspunt bij het opstellen van het museaal concept was voor Deventer Verhaal de orde grootte van de maximale exploitatiesubsidiëring (300.000 euro per jaar) en de eenmalige investeringssom (maximaal 1,5 miljoen). Met deze bedragen zien wij het als onze verantwoordelijkheid en ambitie om een sprong te maken van een verouderd lokaal museum naar hét nationale speelgoedmuseum. We moeten daarbij enerzijds ambitieus zijn, maar anderzijds ook realistisch blijven. De exploitatiesubsidie en de investering zijn van een bescheiden omvang en rechtvaardigen geen grootscheepse nieuwe concepten op locaties buiten het stadshart. Een vergelijking met grote "belevingsfabrieken" is niet realistisch.

Het museaal concept wordt daarom nadrukkelijk gekenmerkt door een bescheiden benadering van het museum, voortbouwend op de huidige publieksgroep en gebruikmakend van gunstige omgevingsfactoren. Het Nederlands Speelgoedmuseum in Deventer bouwt voort op het unique selling point van het huidige Speelgoedmuseum: nostalgie! Met behoud van de huidige publieksgroepen willen we in een vernieuwd museum tot een verbreding en vergroting van deze doelgroepen komen én met een gerichte strategie

nieuwe doelgroepen aanspreken. Dat willen we bereiken met een gelaagde vaste presentatie, grote exposities, museale klimaatbeheersing, verbetering van de faciliteiten en een actief educatief programma en een marketingstrategie gericht op een nationale uitstraling.

De voorwaarden om dit museale concept te kunnen realiseren zijn omschreven in een 'programma van eisen'. Dat zijn dus niet alleen de fysieke en bouwkundige eisen waaraan een mogelijke locatie zou moeten voldoen, maar ook de organisatorische aspecten, de plaats in de stad, de boogde partners, beschikbaarheid etc.

1.3

Besluitvorming

Op 2 november 2016 heeft de Raad in meerderheid gekozen voor de toekomstvisie voor de vernieuwing van het Speelgoedmuseum van Deventer Verhaal. Zij verleende Deventer Verhaal de opdracht om voor 1 maart 2017 het museaal concept uit te werken in een concreet bedrijfsplan voor de ontwikkeling van de panden van het voormalige Kantongerecht, binnen de door de Raad vastgestelde financiële kaders. Op 9 november besloot de Raad om de benodigde middelen voor zowel de investeringssubsidie als de exploitatiesubsidie per 2019 beschikbaar te stellen onder voorbehoud van goedkeuring van het bedrijfsplan.

Deze financiële kaders hebben ons voor een grote uitdaging gesteld om aan de opdracht van de Raad te voldoen. De complexiteit van de combinatie van monumentaliteit en functionele eisen van een modern museum en daarmee verbonden zaken, vroeg veelvuldige afstemming en vooronderzoek om binnen de door de Raad gestelde inhoudelijke en financiële kaders tot een realistisch en sluitend bedrijfsplan te komen. Bovendien moest een oplossing worden gevonden voor de in het pand aangetroffen asbest en de daarmee gepaard gaande risico's en de problematiek van fondswerving. Het aanvankelijk beoogde scenario om het gehele pand van het voormalige Kantongerecht een museale bestemming te geven, moesten we daarom loslaten en ook de projectopzet moest worden aangepast.

1.4

Bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum

In de zomerperiode van 2017 zijn alternatieve scenario's onderzocht om de gerezen problemen het hoofd te kunnen bieden en om tot een realistisch bedrijfsplan te komen. Dit heeft geleid tot het scenario dat in het bedrijfsplan 'Het Nederlands Speelgoedmuseum in Deventer' is uitgewerkt. Deventer Verhaal heeft hierin in samenwerking met Franken Vastgoed en diverse externe specialisten het eerder door haar omschreven museaal concept voor de vernieuwing van het huidige speelgoedmuseum toegepast op de locatie van het voormalige Kantongerecht aan de Brink.

Het betreft een publiek-private samenwerking tussen Deventer Verhaal als museale organisatie, en Franken Vastgoed als eigenaar van het pand. Op basis van redelijkheid en vertrouwen hebben wij overeenstemming verkregen over de mogelijkheden én beperkingen van het nieuwe museum binnen de gestelde kaders, waarbij de verantwoordelijkheid voor de verbouwing van het museum komt te liggen bij de pandeigenaar en de verantwoordelijkheid voor het museale concept en de museale inrichting van het museum bij Deventer Verhaal. De uitgangspunten voor de samenwerking zijn vastgelegd in een Intentieovereenkomst (zie bijlage 5).

In dit bedrijfsplan laten we zien dat we met de beschikbare middelen een volwaardig Nederlands Speelgoedmuseum kunnen realiseren aan de Brink. Met een volledig vernieuwde vaste opstelling (twee etages Brink 11) in een gelaagde presentatie die recht doet aan de uiteenlopende doelgroepen van het museum én met een fraaie expositieruimte (eerste etage Brink 12) waarin bijzondere aspecten van de geschiedenis van spel en

Het Nederlands Speelgoedmuseum in Deventer bouwt voort op het unique selling point van het huidige Speelgoedmuseum: nostalgie!

speelgoed belicht worden in aansprekende tentoonstellingen van een nationale allure. De 'museale infrastructuur' die voor het nieuwe speelgoedmuseum benodigd is (entree, museumwinkel, publiekslift, educatieruimte etc.) zullen worden gerealiseerd op de benedenetage van Brink 12.

Door de bijzonderheid van het pand ('Bouwershuis', waarin later het kantongerecht gevestigd was), kan dezelfde museale infrastructuur ook benut worden voor een tweede museum in de monumentale stijlkamers van het pand. Daar zal een presentatie worden ingericht met kunst en kunstnijverheid uit de stedelijke erfgoedcollectie die zal gaan dienen als 'vaste opstelling' in combinatie met Museum De Waag.

Bovendien leent de locatie zich voor toekomstige uitbreidingen en vernieuwingen, met name de realisatie van de restauratie en museale inrichting van het historische kerkercomplex in Bouwershuis, en andere opties (archoHotspot, beeldentuin etc.). Juist met een inspirerende, dynamische invulling van het museale concept, waarin permanent ruimte is voor uitbreiding en innovatie, wil het museum haar publiek blijvend aan zich binden. Deventer Verhaal wil met een fondswervingscampagne voldoende externe middelen werven om diverse uitbreidingen en andere opties mogelijk te maken.

In het plan voor de renovatie en museale inrichting van het museum wordt aannemelijk gemaakt dat de bestaande doelgroepen veel beter bediend kunnen worden met een uitgekende communicatie- en marketingstrategie worden beide museale 'merken' (Nederlands Speelgoedmuseum en Museum De Waag/Bouwershuis) aanzienlijk versterkt en kan een veel grotere publieksgroep worden aangesproken. De synergie van museale clustering aan 'museumplein' de Brink maakt een groei van het publiek naar méér dan 100.000 bezoekers per jaar mogelijk. Daarmee krijgt Deventer weer een prominente museumfunctie, die een belangrijke bijdrage levert aan het culturele en economische klimaat in de stad.

Deventer Verhaal en Franken Vastgoed hebben een projectorganisatie opgezet die laat zien dat de omschreven plannen binnen de door de Raad gestelde inhoudelijke en financiële kaders kunnen worden gerealiseerd. Onder verantwoordelijkheid van Franken Vastgoed wordt de museale renovatie van het pand gerealiseerd, waarbij Franken Vastgoed ook de risico's tijdens de bouw op zich neemt. Deventer Verhaal neemt de verantwoordelijkheid voor het museale concept en de inrichting van het museum. Zij is ook verantwoordelijk voor de exploitatie van het museum vanaf 2019. De cijfers laten zien dat zelfs bij een relatief voorzichtige inschatting van de stijging van de bezoekersaantallen een realistische exploitatie van het museum mogelijk is.

Er zal géén afzonderlijke organisatie voor het Nederlands Speelgoedmuseum worden opgezet, maar deze zal worden ingebed in die van Deventer Verhaal. Hierdoor kan veel efficiënter worden gewerkt omdat kosten, personeel en expertise in de museumorganisatie gedeeld kunnen worden.

De synergie van
museale clustering aan
'museumplein' de Brink
maakt een groei van het
publiek naar méér dan
100.000 bezoekers per
jaar mogelijk.

Wanneer het College van B&W en de Gemeenteraad van Deventer op korte termijn akkoord gaan met dit bedrijfsplan, dan zal het renovatie- en inrichtingsproject in het vroege voorjaar van 2018 worden opgestart. Het nieuwe museum zal dan naar verwachting een jaar later haar deuren kunnen openen.

SPEEL GOED MUSEUM DEVENTER

In onze rapportage van oktober 2016 hebben we een uitvoerige analyse opgenomen van de situatie van Speelgoedmuseum Deventer in de afgelopen vijf jaar. Voor de volledigheid geven we in dit bedrijfsplan een beknopte weergave van die analyse en de belangrijkste conclusies. Die zijn immers leidend geweest bij het opstellen van het museaal concept van het vernieuwde museum.

2.1 De oorsprong van Speelgoedmuseum Deventer

De speelgoedcollectie komt direct voort uit het Historisch Museum Deventer. In 1932 werd een dependance van dit museum geopend in het pand De Drie Haringen, naast de Waag. Hierin werd ook een kinderkamer ingericht met speelgoed, deze ruimte bleek de kraamkamer van het latere Speelgoedmuseum.

In 1965 werd het beheer van de twee musea overgedragen aan de gemeente. De daaropvolgende jaren stonden in het teken van grote aankopen op het gebied van speelgoed, onder andere de collectie mechanisch speelgoed van Jan Stekelenburg. In 1971 werd hiervoor een 'Museum voor Mechanisch Speelgoed' geopend in de Noordenbergsstraat.

In 1982 sloten De Drie Haringen en het Museum voor Mechanisch Speelgoed hun deuren en werd op 20 juni 1983 het Speelgoed- en Blikmuseum geopend in een dubbel pand aan Brink 47.

2.2 Cultuurhistorische waarde van de collecties

De collectie speelgoed is van nationaal cultuurhistorisch belang omdat het de meest uitgebreide openbare collectie speelgoed in Nederland is en museaal gezien de oudste van het land. Het grootste deel van de collectie valt, zeker als een verzameling met een grote onderlinge samenhang, in categorie B van het Deltaplan voor Cultuurbehoud. De collectie mechanisch speelgoed en de collectie poppen bevat een aantal stukken van de hoogste kwaliteit.

De complete verzameling van het museum (circa 13.000 objecten) beoogt een representatief beeld te geven van het in Nederland gebruikte en vervaardigde speelgoed van de late Middeleeuwen tot aan de dag van vandaag. Speerpunt binnen de collectie is in de eerste plaats de grote verzameling mechanisch speelgoed. Daarnaast zijn de verzamelingen bordspellen van Nederlandse makelij, de bijzondere poppenhuizen, een collectie optisch speelgoed (optica) en het creatieve speelgoed van het Haags-Deventer bedrijf Selecta van belang.

De collectie bevat daarnaast constructiespeelgoed, poppen, inleefspeelgoed (winkeltjes, theaters, fornuizen), kinderserviesjes, speelgoeddieren, kinderprenten en -boeken en buitenspeelgoed.

Los van het feit dat de speelgoedcollectie is ontstaan als een 'zijtak' van de historische collectie in de vroege periode van het museum, én het feit dat beide bijna een halve eeuw één geheel vormden, zijn er ook veel thematische verbanden tussen de collecties waarneembaar. Speelgoed is een afspiegeling van de tijd en de maatschappij, een product van technische en maatschappelijke ontwikkelingen en vormt daarmee vooral een historische collectie.

2.3 Publieksbereik van het museum

De bezoekerscijfers van de afgelopen vijf jaar laten zien dat het totale aantal bezoekers vanaf 2012 is teruggelopen van een kleine 30.000 bezoekers tot circa 24.000 in 2017. Daarbij moet aangetekend worden dat het museum in verband met bezuinigingen de openingstijden heeft moeten beperken tot 30 uur per week. Voor musea is het juist van groot belang dat er gewerkt wordt met ruime openingstijden, aansluitend bij de in de museumwereld gebruikelijke tijden (meestal 42 uur per week: Van dinsdag t/m zondag geopend van 10 uur tot 17 uur).

Jaar	Aantal	Openingsuren per week
2012	29.759	39 uur
2013	27.550	39 uur
2014	22.265	Wisselend. Gemiddeld 31
2015	24.401	24 uur
2016	27.000	30 uur
2017	Circa 24.000	30 uur

2.4 Publiek en doelgroepen

Wie zijn nu deze bezoekers van Speelgoedmuseum Deventer en wat zijn hun drijfveren om het museum te bezoeken?

Het is een hardnekkig misverstand dat een museum over speelgoed een museum voor kinderen is. De geschiedenis van spel- en speelgoed spreekt een brede groep van mensen aan, waarbij juist de oudere generaties sterk vertegenwoordigd zijn. Het betreft veelal ouders en grootouders die - al dan niet vergezeld van kinderen en kleinkinderen - uit nostalgische overwegingen naar het museum komen om het speelgoed van hun jeugd te bekijken. Deze publieksgroep, voor het huidige speelgoedmuseum verreweg de belangrijkste, duiden we aan als de nostalgische bezoeker.

Ruim een derde van de bezoekers komt naar het museum vanaf een vakantieadres in de regio Deventer, de toeristische bezoeker. Met name in de vakantieperiodes is deze publieksgroep sterk vertegenwoordigd in de bezoekersaantallen en het gaat dan in veel gevallen om gezinsbezoeken van ouders met kinderen. Het maakt eens te meer duidelijk hoe belangrijk het voor het regionale toerisme is om in Deventer te beschikken over een museum dat zich bij uitstek leent voor familiebezoek.

Bezoekers die juist vanwege de kunst- en cultuurhistorische waarde het museum bezoeken, zijn zeer matig vertegenwoordigd, zeker gezien de aard en de kwaliteit van de collecties. Naar onze mening is dit in de eerste plaats te wijten aan het feit dat het museum zich niet of nauwelijks nationaal profileert als hét nationale speelgoedmuseum, terwijl de collecties daartoe wel aanleiding geven. Er wordt ook geen gebruik gemaakt van bruiklenen uit andere verzamelingen, waardoor de vaste opstelling lacuneus is. Belangrijker nog voor deze doelgroep, de cultuurhistorische bezoeker, is het ontbreken van wisselende exposities met nationale uitstraling. Zonder dergelijke exposities is het uitermate moeilijk om juist deze groep via de landelijke media te bereiken.

We mogen concluderen dat de huidige doelgroepen van Speelgoedmuseum Deventer ook voor de toekomst zeer interessante publieksgroepen betreffen. Met een conceptuele vernieuwing van het museum, verbeterde faciliteiten om barrières voor (groeps)bezoek weg te nemen, én met een sterk verbeterde landelijke PR en marketing, bieden de bestaande doelgroepen meer dan voldoende ruimte voor een substantiële groei van het aantal bezoekers.

In hoofdstuk 5 worden de beoogde doelgroepen van het Nederlands Speelgoedmuseum uitgebreid beschreven en in het verdere concept geven we aan hoe we deze groepen willen bedienen.

2.5 Waardering door bezoekers

Hoewel het niet mogelijk was om een uitvoerig onderzoek te doen naar de waardering van het museum door bezoekers, kunnen we in algemene zin wél stellen dat het museum op zich positief wordt beoordeeld. Dat blijkt onder meer uit reacties in het (ook digitale) gastenboek van het museum. Het directe contact met het speelgoed uit de jeugdijaren, de herkenning en de nostalgische gevoelens die het historische speelgoed oproept, komt hier duidelijk naar voren.

Maar er is ook veel kritiek, zowel op de gebrekkige en verouderde presentaties, de niet functionerende apparatuur en het ontbreken aan interactieve mogelijkheden voor kinderen. Ook zijn er opmerkingen over het ontbreken van de actuele geschiedenis van het speelgoed.

2.6 Educatie

Speelgoedmuseum Deventer organiseert educatieve activiteiten voor de bezoekers zoals voorstellingen met de toverlantaarn, demonstraties met het mechanisch bliken speelgoed en bouwactiviteiten met divers constructiespeelgoed. Door de beperking van het gebouw kunnen per activiteit slechts een beperkt aantal bezoekers deelnemen aan de activiteiten.

Het Speelgoedmuseum bereikt naast de individuele bezoekers momenteel een beperkt aantal klassen uit het primair onderwijs. Hoewel het museum qua aantrekkelijkheid en educatieve waarde geschikt is voor een meer omvattend educatief programma, zijn het de fysieke beperkingen van de locatie en de beperkingen in de organisatie die leiden tot de komst van een zeer beperkt aantal schoolklassen.

'Ik vond het super. Ik wil hier nog wel 100 keer terugkomen.'

Rayana in het gastenboek van het museum

In de eerste plaats ontbreekt het in het museum aan voldoende ruimte in de expositiezalen om groepsbezoek adequaat mogelijk te maken. Entree, gangen, hallen, trappen en overige voorzieningen (sanitair etc.) zijn niet toegerust voor een intensiever groepsbezoek. Het ontbreekt evenzeer aan een specifieke educatieve ruimte(s) waar kinderen met gebruikmaking van moderne mediapresentaties les kunnen krijgen.

Ook in organisatorische zin loopt het museum, zeker de laatste jaren, aan tegen de grenzen van wat mogelijk is op educatief gebied. Door bezuinigingen gedwongen is de functie van educatief medewerker vervallen. Het educatief programma draait nu hoofdzakelijk op de inzet van vrijwilligers. Alleen al de coördinatie en aansturing van deze vrijwillige medewerkers vereist de inzet van een stafkracht.

2.7 Website en digitale toegang van de collecties

De website van Speelgoedmuseum Deventer (www.speelgoedmuseumdeventer.nl) ziet er verzorgd uit en biedt toegang tot informatie over het museum, openingstijden etc. Daarnaast biedt de website toegang tot een globaal overzicht van de zalen van het museum en daarmee van de gepresenteerde collecties.

De huidige website is echter zeker geen 'virtueel museum', dat op een volwaardige wijze via internet een publiek op afstand kan bedienen en toegang biedt tot de collecties. Het ontbreekt aan een goede collectietoegang met aandacht voor de 'provenance' van de collecties, de geschiedenis en opbouw van het museum en de toegang tot de museale objecten. Er is geen ingang tot bijvoorbeeld de topstukken van de verzamelingen, laat staan dat er moderne technieken zijn benut om deze ook digitaal te presenteren (bijvoorbeeld door middel van hoge resolutie scans, 3D afbeeldingen, multimediafragmenten, animaties, filmbeelden etc.). Dit terwijl de collecties zich hier juist bij uitstek voor lenen.

Voor een jonger publiek ontbreekt ook een interactieve toegang, waarbij de website kan dienen als een 'vraagbaak' voor de geschiedenis van speelgoed. Op de website kan een educatief programma worden geïntegreerd met informatie, lesbrieven en ander educatief materiaal dat in het onderwijs benut kan worden.

Bij een vernieuwing van het museum zal de ontwikkeling van een volwaardige digitale pendant van het fysieke museum één van de uitgangspunten moeten zijn. Niet alleen kan het museum daarmee een veel bredere publieksgroep via internet bedienen, maar een volwaardige website kan ook helpen om een 'virtuele gemeenschap' te vormen van belangstellenden die daarmee de weg naar het museum gemakkelijker kunnen vinden.

2.8 Exploitatie

Sinds 2013 wordt het Speelgoedmuseum Deventer geconfronteerd met grote onzekerheden omtrent sluiting en/of overdracht. De huidige organisatie heeft al meerdere jaren een horizon van maximaal 6 tot 12 maanden hetgeen de exploitatie ernstig bemoeilijkt. Zonder een lange termijnprogrammering is het niet mogelijk om externe fondsen te werven, wat zeker gezien de teruglopende gemeentelijke subsidie een aanzienlijk probleem is. Noodzakelijke investeringen in faciliteiten, collectie en grotere exposities zijn hierdoor in het gedrang gekomen. Een vicieuze cirkel dus.

Omdat een museale organisatie veel vaste kosten heeft (huur pand en depot, collectiebeheer, beveiliging) heeft het Speelgoedmuseum de bezuinigingen deels moeten afwentelen op personeelsinzet. Dit betekent een inperking van openingsuren (30 uur per week in 2016 tegenover 39 uur per week in 2013) en een minimale bezetting op locatie (1 support, 1 kassamedewerker en 1 huismeester die zowel Museum De Waag als Speelgoedmuseum Deventer bedient). Dit vraagt veel van het personeel, zeker in de vakantieperiodes waar pieken van 300 bezoekers op een dag voorkomen.

Door de onzekere toekomst kan het personeel, ondanks hun enorme inzet en motivatie, geen baanzekerheid worden geboden. We riskeren daarmee zeer ervaren en betrokken medewerkers te verliezen. Dat brengt continuïteit van de dienstverlening aan het publiek in gevaar en schaadt ook het imago van het museum. Een snelle besluitvorming en een vernieuwing van het museum is in dit opzicht essentieel.

2.9 Een nieuw museaal concept

Uit het bovenstaande wordt duidelijk dat het huidige Speelgoedmuseum Deventer in allerlei opzichten niet meer voldoet aan de eisen van deze tijd. Ondanks dit alles trekt het museum nog altijd een zeer aanzienlijk aantal bezoekers, met een doelgroep die in Deventer sowieso sterk vertegenwoordigd is (oudere bezoekers met nostalgische of cultuurhistorische sentimenten voor het oude speelgoed) en die in de komende jaren naar verwachting nog in omvang zal toenemen.

Dit sterkt ons in de opvatting dat we de toekomst van het Speelgoedmuseum vooral moeten zoeken in het verlengde van het huidige museum, maar zónder de inhoudelijke, conceptuele, fysieke en facilitaire beperkingen van het huidige museum. Aangezien de monumentale panden van het huidige museum zich niet lenen voor de noodzakelijke

vernieuwing, zal voor het toekomstige museum op een andere locatie gezocht moeten worden zonder de beperkingen van het huidige gebouw.

2.10 Programma van eisen

Het programma van eisen voor het vernieuwde Nederlands Speelgoedmuseum in de visie van Deventer Verhaal is in feite het antwoord op de vraag: Wat hebben we nodig om het museaal concept te realiseren? Dat zijn dus niet alleen de fysieke en bouwkundige eisen waaraan een mogelijke locatie zou moeten voldoen, maar ook de organisatorische aspecten, de plaats in de stad, de boogde partners, beschikbaarheid etc.

In het onderstaande sommen we alle aspecten van het programma van eisen op met een korte typering van deze elementen en de toepassing ervan op de beoogde locatie van het Kantongerecht. Deze toetsing correspondeert met de matrix die u in bijlage 3 van deze rapportage aantreft, waarin de beoogde locatie wordt vergeleken met de huidige locatie van het museum.

Categorie 1: Museale eisen

Museaal concept

Het museale concept zoals in 2016 omschreven, gericht op uiteenlopende publieksgroepen, is een tamelijk traditionele, museale benadering.

Doelgroepen

Voor een omschrijving van de door Deventer Verhaal beoogde doelgroepen, zie hoofdstuk 5. Voor wat betreft de toetsing van de plannen is het van belang om te beoordelen of, en zo ja in hoeverre, de verschillende doelgroepen kunnen worden aangesproken met de voorliggende plannen.

Klimaatregulatie

Realisatie van museale klimaatregulatie (temperatuur, luchtvochtigheid en licht) voor een verantwoord beheer en presentatie van de erfgoedcollecties in de expositiezalen, beide volgens de nationale richtlijnen die hiervoor zijn opgesteld door RCE.

Ruimte voor vaste opstelling

Geklimatiseerde expositieruimte voor de vaste opstelling (300 à 500 m²), bij voorkeur open ruimte die op maat kan worden ingericht zodat deze geschikt is voor groepsbezoeken aan de presentatie. Vernieuwen van de vaste opstelling van het Speelgoedmuseum naar een eigentijds concept dat aantrekkelijk en toegankelijk is voor uiteenlopende publieksgroepen en dat recht doet aan de ambitie om zich te manifesteren als hét nationale speelgoedmuseum.

Ruimte voor wisselende exposities

Grote, geklimatiseerde expositieruimte (400 à 600 m²), die bij voorkeur geschikt is voor uiteenlopende tentoonstellingsconcepten.

Uitstraling gebouw

Om een museum tot een succes te maken is de uitstraling van het gebouw van groot belang, niet alleen om de aandacht op het complex te vestigen, maar ook om de bezoekers een 'museale beleving' te kunnen geven. De uitstraling kan worden verkregen door de monumentale status van het gebouw, maar ook door juist een spectaculair nieuw ontwerp (of een combinatie van beide, zoals bij de Fundatie in Zwolle). Voor wat betreft het museale concept zoals omschreven kunnen uiteenlopende gebouwen geschikt zijn voor realisatie, maar de verschillende doelgroepen zouden zich erin moeten herkennen.

'De toekomst van het museum ligt in het verlengde van het huidige Speelgoedmuseum'

Categorie 2: Museale infrastructuur (faciliteiten)

Vernieuwen en verbeteren van de 'museale infrastructuur' van het museum met moderne voorzieningen voor entree en balie, museumwinkel, museumcafé en educatieve ruimte(s).

Ruimte voor groepsbezoek

Ontvangst- en presentatieruimte die geschikt is voor het ontvangen van groepen tot circa 30 personen (schoolklassen) en waar presentaties verzorgd kunnen worden.

Ruimte voor educatie en demonstratie

Werkplaats of atelierruimte, waar in groepsverband demonstraties kunnen worden verzorgd van de productie van speelgoed en waar vooral ook kinderen zelfstandig speelgoed kunnen maken en/of met speelgoed kunnen spelen.

Ruimte voor opslag en ondersteunende diensten

In het huidige Speelgoedmuseum is (veel) te weinig ruimte voor opslag van goederen en andere ondersteunende diensten (personeelskantine, kleedruimte etc.). Zeker wanneer het museumconcept een serieuze winkel en horeca omvat, moet er voldoende ruimte worden gereserveerd voor dit doel.

Museumwinkel

Een museumwinkel is in de eerste plaats een dienst die verleend wordt aan de bezoekers van een museum. Het versterkt het museale karakter van het gebouw en vergroot de aantrekkelijkheid voor bezoekers. De museumwinkel zou bij voorkeur ook toegankelijk moeten zijn voor bezoekers die niet naar het museum gaan. Vanuit dat perspectief is het cruciaal dat het museum dicht bij het winkelende publiek is gevestigd en daarmee een veel bredere doelgroep kan aanspreken dan alleen de museumbezoekers. Alleen dan kan de winkel ook een substantiële bijdrage leveren aan de exploitatie van het museum.

Museumcafé

Een museumcafé, passend in het concept van het museum, is een onontbeerlijke schakel in de museale beleving.

Buitenruimte

De buitenruimte bij het museum is van groot belang voor enerzijds het aansluiten bij de stad en anderzijds het bieden van ruimte voor activiteiten. Het is van belang dat het museum zich in de directe nabijheid van het museum zichtbaar kan manifesteren. Met name ook voor (mede) op kinderen gericht musea is buitenruimte nodig voor ontvangst van groepen en activiteiten.

Toegankelijkheid voor mindervaliden

Belangrijk is het verbeteren van de fysieke toegankelijkheid van het museum voor bezoekers die slecht ter been zijn en mindervaliden (te meer omdat dit voor de huidige bezoekersgroep een reële belemmering vormt om het museum te bezoeken).

Locatie in de stad

Een passende locatie voor het museum is essentieel voor het welslagen van het museale concept. In onze opvatting is dit één van de belangrijke en zwaarwegendste factoren voor succes. Het vernieuwde Speelgoedmuseum volgens het omschreven museale concept zou naar onze opvatting

gevestigd moeten worden in het museale hart van de stad rondom de Brink. Alleen op die plek is er optimale synergie tussen toeristisch bezoek, winkelend publiek, horeca, monumentale attracties en het museale aanbod. Enkele straten buiten de 'loop' kan het succes van het vernieuwde Speelgoedmuseum danig in de weg staan.

'Een passende locatie voor het museum is essentieel voor het welslagen van het museale concept.'

Categorie 3: Organisatie en exploitatie

Organisatie

Deventer Verhaal wil als erfgoedorganisatie van Deventer de verantwoordelijkheid voor de inrichting en exploitatie van een vernieuwd Speelgoedmuseum. Zij beoogt om in één sterke organisatie de expertise en slagkracht te bundelen van waaruit diverse museale uitingen in de stad worden ondersteund. Zij is er geen voorstander van dat deze expertise versnipperd wordt over meerdere kleine organisaties.

Financiële exploitatie

Niet alleen zorg voor een eenmalige vernieuwing van het museum is van belang, maar ook een realistische exploitatie waarin permanent ruimte is voor vernieuwing. Het omschreven concept moet daartoe overeenkomen met de omschreven staf (en de omvang hiervan) en de bezoekersaantallen moeten op redelijke aannames gebaseerd zijn.

Beschikbaarheid van locatie (in tijd)

De vernieuwing van het Speelgoedmuseum is urgent en zou feitelijk onmiddellijk moeten worden aangevat. 2017-2018 moeten worden gezien als transitiejaren, waarin het oude museum nog voortgaat terwijl het nieuwe wordt gerealiseerd. Op die manier kan de continuïteit worden gewaarborgd en zekerheid worden geboden aan het personeel. Langer uitstel van de vernieuwing is naar onze mening onverstandig.

Logistiek van de locatie

De bereikbaarheid van de locatie is van grote invloed op het succes van het museum.

HET NEDERLANDS SPEELGOED MUSEUM IN DEVENTER

‘In onze visie is het van groot belang om de toekomst van het Speelgoedmuseum en haar collecties niet te beschouwen als een ‘geïsoleerd concept’, maar om het te bezien in de bredere context van erfgoed en cultuur in Deventer.’

Het vernieuwde concept dat Deventer Verhaal voor ogen staat is een museum met de ambitie om uit te groeien tot hét nationale speelgoedmuseum. Dat vergt een ingrijpende vernieuwing van het museum met alle faciliteiten die met een dergelijke ambitie gepaard gaan. Maar het vraagt ook een fundamentele beleidswijziging om hieraan te kunnen voldoen. Alle beleidsterreinen van de organisatie (zoals collectievorming, beheer en behoud, ontsluiting en digitalisering, informatie en dienstverlening, marketing en communicatie) moeten gericht worden op een nationale oriëntatie.

Naar onze mening kan dat binnen de huidige omstandigheden uitsluitend in een geïntegreerde, professionele erfgoedorganisatie (Deventer Verhaal), waarin de expertise wordt samengebracht die benodigd is om voeding te geven aan twee moderne musea (Museum De Waag/Bouwershuis en het Nederlands Speelgoedmuseum).

In dit hoofdstuk is het eerder gepresenteerde museale concept voor het Nederlands Speelgoedmuseum in Deventer nader uitgewerkt, uitgaande van de panden van het voormalige Kantongerecht aan de Brink als nieuwe locatie van het museum. Om invulling te geven aan de ambitie om uit te groeien tot een nationaal speelgoedmuseum is een ontwikkelproces nodig dat zeker een aantal jaar zal vergen. Dat betreft een dynamisch proces, waarbij het museum zich steeds weer zal blijven vernieuwen, zowel binnen als buiten de muren van het museum, en zowel in de reële als in de virtuele wereld. De verhuizing naar de nieuwe locatie aan de Brink beschouwen wij als een eerste, grote stap in dit proces waarmee een stevige basis kan worden gelegd voor de verdere ontwikkeling.

Een belangrijke factor om te kiezen voor de beoogde locatie aan de Brink is dat deze in de nabije toekomst ruimte kan bieden voor groei. In het onderstaande hebben we steeds aangegeven wat er in het kader van het huidige project binnen de gestelde financiële kaders zal worden gerealiseerd en welke onderdelen moeten worden gezien als toekomstige groeimogelijkheden.

3.1 Museumplein de Brink

In onze visie is het van groot belang om de toekomst van het Speelgoedmuseum en haar collecties niet te beschouwen als een ‘geïsoleerd concept’, maar om het te bezien in de bredere context van erfgoed en cultuur in Deventer. In het meerjarenplan heeft Deventer Verhaal aangegeven te streven naar een museale clustering aan de Brink. Het behoeft hier geen betoog dat de Brink het natuurlijke hart vormt van het stadscentrum van Deventer; het plein waar alle belangrijke ‘stadsaders’ op uitkomen en het plein waarop vele evenementen plaatsvinden.

Nu al is er een sterke concentratie van museale en cultuur-toeristische activiteiten op en nabij de Brink, met Museum De Waag, de VVV in het monumentale Penninckshuis, het vernieuwde Dickens Kabinet in het gebouw van de voormalige Vrouwengevangenis, de Synagoge, de Deventer Koekwinkel etc. Het brede scala aan horeca op het plein biedt de toeristische bezoeker bovendien de mogelijkheid om een bezoek aan het museum te combineren met een terrasbezoek of diner in de directe nabijheid.

Een museum op deze locatie kan dan ook sterk profiteren van het ‘toevallige’ bezoek van toeristen die niet speciaal omwille van het museum naar Deventer zijn gekomen. Wij vinden het een zeer positieve ontwikkeling als de Brink zich binnen het Deventer stadscentrum verder ontwikkelt als het ‘museumplein’ van de stad. De clustering van museale activiteiten, attracties, festivals en horeca zullen leiden tot een vergrote aantrekkingskracht voor toeristische bezoekers. Wellicht dat deze ontwikkeling een bijdrage kan leveren aan de gewenste kentering van de dalende toeristische bezoekerscijfers. Op grond van bovenstaande overwegingen heeft de vestiging van een vernieuwd Speelgoedmuseum op of in de directe nabijheid van de Brink onze grote voorkeur.

3.2 Ambitie en bescheidenheid

Het voornemen van de gemeenteraad van Deventer om te komen tot een vernieuwd concept van het Speelgoedmuseum in Deventer om daarmee het belang van het museum voor de stedelijke samenleving te vergroten, is naar onze mening een verstandig besluit. Wij begrijpen heel goed dat de middelen voor erfgoedbeheer en de exploitatie van musea in de huidige economische situatie lastig te vinden zijn. Wij zijn – met de Raad – van mening dat een eenmalige investering van circa 1,5 miljoen euro en een jaarlijkse exploitatie momenteel het hoogst haalbare is. Tegelijkertijd moeten we ons realiseren dat een dergelijke investering bescheiden is in het licht van recente renovaties en vernieuwingen van andere musea (Museum de Fundatie, MORE, Stedelijk Museum Zutphen etc.), waarvoor budgetten beschikbaar waren die een veelvoud betreffen van het bedrag dat voor de vernieuwing van het Speelgoedmuseum beschikbaar is.

Het is bovendien zaak om te komen tot een concept dat leidt tot een realistische exploitatie. Ook op dat vlak zijn de beschikbare middelen beperkt. De door de Raad voorgestelde maximale exploitatiesubsidie van 300.000 euro ligt beduidend lager dan de bedragen die door de gemeente werden besteed vóór de privatisering in 2014. Een simpele vergelijking van de exploitatiesom met die van in omvang vergelijkbare musea laat zien dat het Speelgoedmuseum in zijn huidige vorm een exploitatie kent (en dat de gerealiseerde bezoekersaantallen vanuit dat perspectief allerm minst slecht te noemen zijn).

Zowel voor wat betreft de eenmalige vernieuwing van het museum op een nieuwe locatie als voor wat betreft de te realiseren exploitatie, past naar de mening van Deventer Verhaal, grote bescheidenheid. Een dergelijk subsidiebedrag laat nauwelijks ruimte voor de afschrijving van investeringen (zodat het museum op termijn ook weer de dan noodzakelijke vernieuwingen kan realiseren). Evenmin biedt het ruimte voor veel ‘nieuwe’ elementen in het museale concept, met name wanneer deze veel personele inzet vergen (PR en marketing, activiteitenprogramma’s, educatie etc.). Het heeft geen enkele zin om plannen te ontwikkelen waarvoor de benodigde investerings- en exploitatiesubsidies ontbreken. Het museale concept dat ons voor ogen staat is nadrukkelijk vanuit dit bescheiden perspectief opgesteld.

Uitgangspunt voor een vernieuwd concept is daarom om voort te bouwen op het huidige Speelgoedmuseum en om in het nieuwe concept vooral de barrières weg te nemen die een serieuze groei en ontwikkeling van het museum in de weg staan. Het is nadrukkelijk onze opzet om te kiezen voor een ‘omarmend concept’, waarin we de huidige bezoekersgroep als basis kiezen om daarop voortbouwend nieuwe doelgroepen te kunnen aanspreken.

Met andere woorden: Het huidige publiek (kort gezegd de ‘nostalgische bezoeker’, al dan niet vergezeld door kinderen en/of kleinkinderen) moet zich in het museale concept herkennen zodat we de bestaande publieksstroom kunnen behouden. Daarbovenop richten we ons met innovatieve presentaties en exposities op nieuwe doelgroepen én op de verbreding van bestaande groepen, zónder de oorspronkelijke publieksgroep van ons te vervreemden. In het vorige hoofdstuk hebben we deze doelgroepen reeds omschreven en in onze omschrijving van het museale concept wordt hieronder aangegeven hoe we deze specifieke groepen willen bedienen.

Het resultaat van vernieuwing van het Speelgoedmuseum leidt tot een museumconcept dat op een realistische wijze te exploiteren is. Namelijk op basis van de jaarlijkse maximale exploitatiesubsidie van 300.000 euro en de te genereren middelen uit eigen inkomsten (externe subsidies en sponsoring, inkomsten uit ticketverkoop en commerciële activiteiten).

3.3 Naar een nationaal speelgoedmuseum

We streven naar een realistisch concept en exploitatiemodel voor een vernieuwd Speelgoedmuseum. Tegelijkertijd hebben we met ons concept wél de ambitie om het museum in de komende vijf jaar te ontwikkelen van een speelgoedmuseum naar hét nationale speelgoedmuseum. Alleen met die ambitie kan Deventer Verhaal een museum realiseren

dat onderscheidend is en daarmee een wezenlijke bijdrage levert aan de profilering van Deventer. Het realiseren van een ‘nationaal speelgoedmuseum’ moet het hoofddoel zijn bij de ontwikkeling van een vernieuwd concept voor het museum.

In de Nederlandse museumwereld is er momenteel geen speelgoedmuseum dat zich nadrukkelijk als nationaal museum manifesteert. Bovendien beschikt geen van de bestaande musea over een rijkere dan wel omvangrijkere collectie dan die in Deventer.

Andere speelgoedcollecties in Nederland hebben weliswaar soms fraaie objecten, maar zijn minder omvangrijk en minder breed van opzet. Dat geldt bijvoorbeeld voor het Nationaal Modelspoor Museum in Sneek. Enkele historische musea zoals die van Dordrecht, Alkmaar, Hoorn en Zutphen beschikken over interessante maar bescheiden collecties speelgoed, die meestal niet meer worden geactualiseerd en uitgebreid. Het Museum Kinderwereld in Roden, het Speelgoed- en carnavalsmuseum ‘Op Stelten’ te Oosterhout en de Toy Gallery in Brummen zijn (particuliere) speelgoedmusea met bescheiden collecties en bescheiden begrotingen.

‘In de Nederlandse museumwereld is er momenteel geen speelgoedmuseum dat zich nadrukkelijk als nationaal museum manifesteert.’

De speelgoedcollecties die bij ons in beheer zijn (zie hoofdstuk 2) rechtvaardigen deze ambitie om een ‘nationaal speelgoedmuseum’ te realiseren. Echter, de consequentie moet wel zijn dat er weer een actief collectiebeleid gevoerd gaat worden om te voorzien in de lacunes van de collectie. Ook zal de vaste opstelling van het museum verrijkt moeten worden met historisch speelgoed dat ontbreekt in onze eigen collectie en daarnaast met schilderijen en prentkunst met verbeeldingen van spel en speelgoed in Nederland (welke nu vrijwel geheel ontbreken). Om dergelijke (soms permanente) bruiklenen mogelijk te maken dient het vernieuwde museum

te voldoen aan klimatologische en andere eisen die gesteld worden aan de museale presentatie van collecties.

De keuze voor ‘het Nederlands Speelgoedmuseum’ heeft uiteraard grote invloed op het museale concept dat wij voor het museum voor ogen hebben. Een ‘Nederlands Speelgoedmuseum’ impliceert dat we kiezen voor een concept dat is gericht op verschillende doelgroepen die elk op hun eigen wijze in het museum aan hun trekken kunnen komen.

Wij kiezen niet voor een expliciet kindermuseum, waarbij het concept in hoofdzaak is afgestemd op het creëren van een belevenis (‘speelgoed experience’). Ons concept is gericht op het behouden en verbreden van de huidige bezoekersgroep van het museum, waarbij we door de (interactieve) wijze van presenteren en door de faciliteiten voor groepsbezoek, activiteiten en educatie óók een jong publiek kunnen aanspreken. Een museaal concept dat zich met een ‘experience’-achtige opzet richt op een nieuwe doelgroep (kinderen) is naar onze mening niet realistisch binnen de beperkte budgetten voor vernieuwing en exploitatie. Bovendien is er bij een dergelijk concept een groot risico dat de huidige publieksgroep van het museum wordt vervreemd.

3.4 Collectievorming

In de Museale toets businessplannen Speelgoedmuseum Deventer (6 mei 2016) van Gordion Cultureel Advies wordt gesteld dat het belang van de speelgoedcollectie in Deventer wordt overschat. Hoewel aannemelijk kan worden gemaakt dat de collectie de meest omvangrijke is van ons land, biedt dat naar het oordeel van Gordion geen garantie voor succes: “Op enig gebied de grootste of meest volledige te zijn zegt o.i. niet zoveel over het mogelijke succes van presentatie en programmering in combinatie met locatie en doelgroep(en).” Daarnaast stelt Gordion dat het Speelgoedmuseum een ‘evidente lokale relevantie’ mist: Er is geen historisch motief om nu juist in Deventer een Speelgoedmuseum te hebben anders dan het feit dat (een deel van) de collectie in Deventer bijeen werd gebracht.

Juist om die redenen kiezen wij niet voor een ‘Speelgoedmuseum Deventer’, maar voor een ‘Nederlands Speelgoedmuseum’ in Deventer. In de Nederlandse museumwereld is momenteel geen ‘speelgoedmuseum’ dat zich nadrukkelijk als nationaal museum manifesteert en géén van de musea beschikt over een rijkere dan wel omvangrijkere collectie dan die in Deventer. Andere speelgoedcollecties in Nederland hebben weliswaar soms fraaiere stukken, maar zijn minder omvangrijk en minder breed van opzet. Een nationale oriëntatie biedt de mogelijkheid om Deventer prominenter op de museale kaart van Nederland te zetten.

“Het ‘beroemde’ Speelgoedmuseum van Deventer heeft een morele verplichting om het (verworven en meestal door anderen geschonken) speelgoed, de aangekochte collectie van de beeldend kunstenaar Jan Stekelenburg, waarin zich een aantal unieke objecten bevinden, te conserveren en voor een geïnteresseerd publiek (kinderen en ouderen) toegankelijk te maken en te houden!”

Lourens Bas,
beëdigd expert-taxateur van oud en antiek
speelgoed uit de periode 1600 – 1940.

De speelgoedcollecties in Deventer rechtvaardigen deze ambitie. Doelstelling zou in de eerste plaats moeten zijn om met een actief collectiebeleid een representatieve, historische speelgoedcollectie op en uit te bouwen, die het museum in staat stelt om de cultuurgeschiedenis van spel en speelgoed in de Nederlanden te kunnen tonen. Daarbij is het van belang dat wordt voorzien in lacunes in de speelgoedcollectie, dat de collectie wordt geactualiseerd en dat met name ook de verbeelding van spel en speelgoed deel gaat uitmaken van het collectieprofiel. Daarbij is overigens niet het doel om te streven naar volledigheid.

Wél is het van groot belang dat het museum meer topstukken van museale kwaliteit in de verzameling krijgt, waarmee de aantrekkingskracht van het museum kan worden vergroot (met name ook voor de ‘cultuurhistorische bezoeker’. Wij menen dat juist voor een dergelijke verrijking van de collecties voldoende steun kan worden gegenereerd bij particuliere verzamelaars en mecenasen in Deventer en daarbuiten. Het ligt voor de hand om ook in dit verband te streven naar actieve betrokkenheid van hedendaagse speelgoedproducenten (sponsoring van bijzondere aankopen). Een vernieuwing van het museum en een vergrote zichtbaarheid zal ook de aantrekkingskracht voor sponsors en mecenasen versterken.

In verband met de profilering van Deventer als boekenstad, lijkt het ons verstandig om ook de geschiedenis van het (geïllustreerde) kinderboek én de op kinderen gerichte prentkunst (denk aan de cents- of kinderprenten) binnen de scope van het museum te trekken. Juist op dit gebied kan worden samengewerkt met de nieuwe Bibliotheek Deventer, met in de verzameling van de Athenaeumbibliotheek een omvangrijke collectie kinderboeken en kinderprenten. Deze categorie drukwerk werd in het verleden op grote schaal in Deventer geproduceerd.

Bij de entree op de begane grond kan een groepsruimte komen voor de ontvangst van groepen en schoolklassen. De overige ruimte op de begane grond en de gehele eerste etage benutten we voor een vernieuwde vaste opstelling volgens het museale concept zoals omschreven.

Voor impressies van de vernieuwde vaste presentatie, zie de beelden op de volgende pagina’s.

De vaste expositie van het Nederlands Speelgoedmuseum vertelt op verrassende, innovatieve wijze de cultuurgeschiedenis van spel en speelgoed in de Nederlanden. In een grote ‘installatie’ komen allerlei soorten speelgoed door de eeuwen heen aan bod. Daarnaast zijn er diverse ‘specials’ in de ruimte. Iedereen herkent hierin wel iets van het speelgoed uit zijn of haar eigen jeugd. Dat brengt veel herinneringen boven. Het belang van spelen, ook om te leren, kan nauwelijks worden overschat! Een doelstelling daarbij is om bij een bezoek aan het museum de generaties met elkaar te verbinden.

In een veelal chronologische volgorde wordt getoond hoezeer spel en speelgoed deel uitmaakte van onze cultuurgeschiedenis en hoe groot het maatschappelijk belang ervan was. Opvallend verschijnsel in de geschiedenis van speelgoed is dat er in opeenvolgende tijdvakken vaak ‘nieuw’ speelgoed wordt gemaakt, maar dat het ‘oude’ speelgoed niet verdwijnt; Er komt eigenlijk steeds meer speelgoed bij en er verdwijnt in verhouding niet veel waardoor het assortiment aan speelgoed zich zodoende in de loop van de eeuwen sterk heeft verbreed.

Het voorstel is juist om die reden om te kiezen voor historische tijdvakken met daarbinnen thematische presentaties rond het speelgoed dat in de betreffende periode zijn intrede deed. Binnen die thematische ‘vensters’ trekken we vervolgens de lijn door naar het heden om de ontwikkeling van dat type speelgoed goed te kunnen tonen. Daarmee maken we ook duidelijk dat veel speelgoed uit vervlogen tijden nog altijd tot het hedendaagse speelgoedaanbod gerekend kan worden.

Een beknopte schets van de ontwikkeling van speelgoed:

Speelgoed is er waarschijnlijk altijd geweest. Het is aangetroffen in Egyptische graven en Griekse en Romeinse kinderen hadden al speelgoed. Speelgoedmuseum Deventer verzamelt speelgoed waarmee in Nederland gespeeld is.

In de middeleeuwen werd speelgoed onder meer gemaakt van been, bot, klei en leisteen. Vanaf de late middeleeuwen ontstond straatspeelgoed. Het speelgoed werd meestal gemaakt door ambachtslieden en door mannen als tijdverdrijf. In de werkplaats maakten zij miniatuurversies van hun gebruikelijke werk zoals poppen, poppenhuizen en -meubels, hobbelpaarden, tollen en hoepels en kleine potten en pannen om mee te spelen.

In de 16e en 17e eeuw worden automata gemaakt door geschoolde ontwerpers, zoals Leonardo da Vinci. Een automaat is een mechanisch apparaat dat zonder hulp van buitenaf taken kan uitvoeren, dus zonder gebruik te maken van elektrische of digitale hulpmiddelen en bijbehorende programmatuur.

Het veermechanisme maakte het mogelijk dat kleiner mechanisch speelgoed kon worden gemaakt. In de loop van de 18e eeuw werd er meer speelgoed geproduceerd door nieuwe pedagogische opvattingen, een groeiende welvaart met name in de steden, technische ontwikkelingen en de opkomst van gespecialiseerde speelgoedmakers. Neurenberg wordt de hoofdstad van speelgoedland, pas later verspreidde de productie zich over heel Europa, VS en Rusland.

Tot de 19e eeuw is speelgoed kostbaar, kinderen van minder rijke mensen spelen met eenvoudig thuisgemaakt speelgoed. Mechanisch speelgoed wordt gemaakt door gouden en zilversmeden voor koningshuizen en rijke families, door de horloge- en klokkenmakers en uurwerk- en slotenmakers. Zij gaan het veermechanisme van uurwerken gebruiken om speelgoed te laten bewegen en vanaf nu wordt ook het veel goedkopere blik gebruikt. Door de uitvinding van de stoommachine in de 19e eeuw wordt de productie van blikken speelgoed gemechaniseerd en stoommachines, treinen, auto’s, vliegtuigen worden in het klein nagemaakt.

Zie schema op pagina 36

3.5 Vaste opstelling van het museum

De kern van het vernieuwde Speelgoedmuseum is in onze visie een vaste opstelling over de geschiedenis van spel en speelgoed in Nederland door de eeuwen heen. Deze zal gerealiseerd worden op de begane grond en de eerste etage van het pand Brink 11. Omdat dit pand reeds in het verleden is verbonden met Brink 12, sluit het uitstekend aan op de centrale faciliteiten (entree, museumwinkel, lift etc.) die in het buurpand gevestigd zullen zijn.

Het beschikbare oppervlak voor de presentatie in Brink 11 is weliswaar wat geringer dan in het huidige museum, maar daar staat tegenover dat het in het nieuwe museum om twee grote, hoge ruimtes gaat, die veel geschikter zijn voor een vernieuwde presentatie dan de zalen van het huidige museum.

GELAAGDE PRESENTATIE IN VASTE OPSTELLING

Om de uiteenlopende doelgroepen op een goede en aantrekkelijke wijze te kunnen bedienen gaan we uit van een vaste presentatie waarbinnen drie 'lagen' worden geïntegreerd. Het geheel wordt gepresenteerd in een spectaculair ontwerp, waarbij de bezoeker wordt meegenomen op een reis door de historie aan de hand van de ontwikkeling van het speelgoed.

Laag 1 - Museale presentatie en duiding in cultuurhistorische context

De eerste laag is gericht op alle genoemde doelgroepen, met een moderne en spectaculaire museale presentatie van topstukken uit de collectie én met een ruime selectie van bruiklenen uit andere musea en erfgoedcollecties. Deze objecten worden gepresenteerd in hun cultuurhistorische context en met museale duiding.

Veel meer dan in het huidige museum willen we het verhaal vertellen van de geschiedenis van spel en speelgoed in de Nederlandse cultuur.

Laag 2 - Verdieping & beleving

De tweede laag is met name gericht op de bezoekersgroep ('cultuurhistorische bezoeker') die meer informatie wil krijgen over de objecten en de historische context.

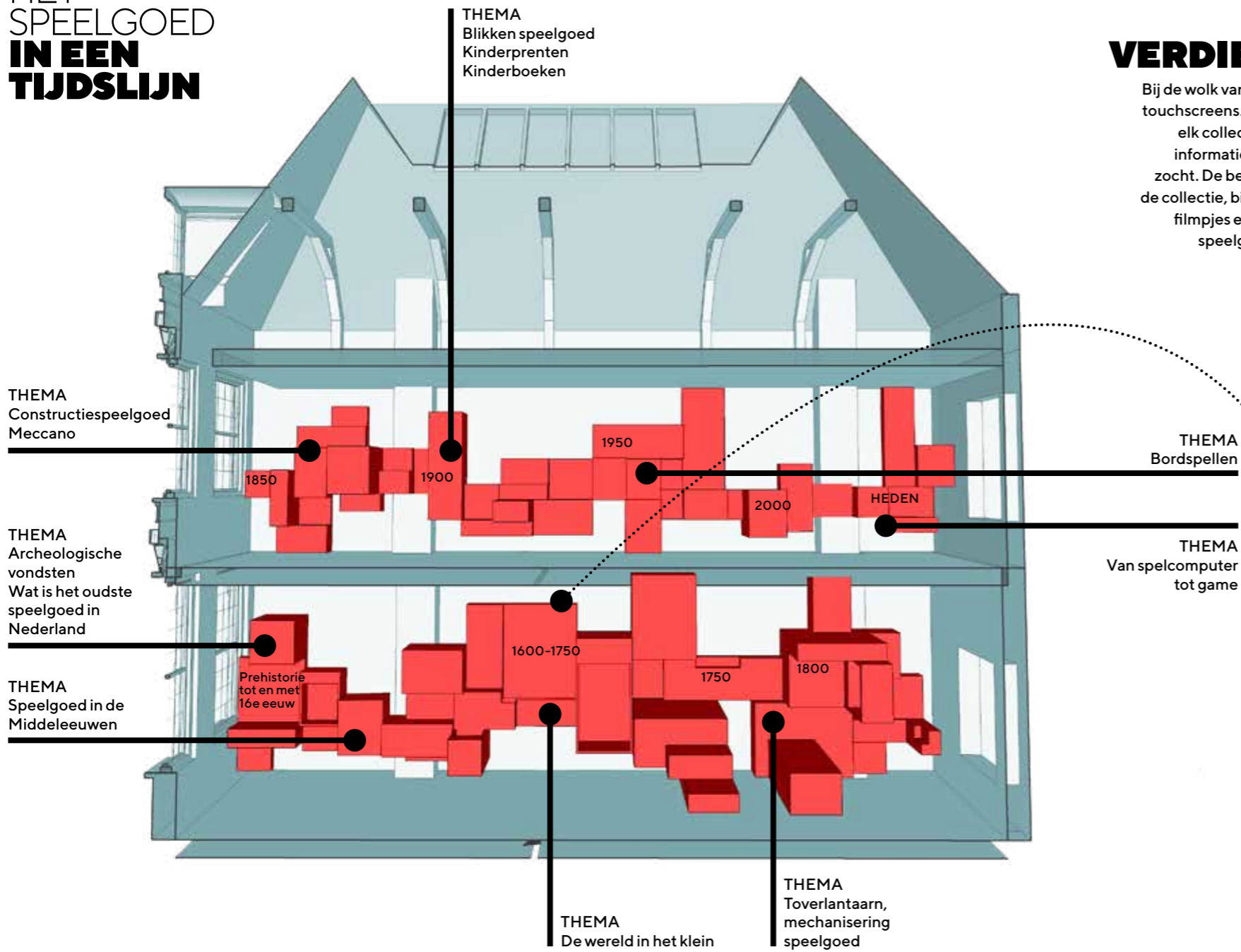
Wij willen dat onder meer bereiken met de presentatie van de collectie in 'open depot' opstellingen die in de ruimte worden geïntegreerd. In deze meubels, die als een soort 'installaties' in de ruimte worden geplaatst kunnen grote aantallen items worden getoond. Via digitale middelen kunnen bezoekers achtergrondinformatie over de betreffende objecten bekijken.

Op deze wijze is meer aanverwante collectie te zien. Er komt meer collectiedichtheid op locatie, wat aan de andere kant ook evenredig meer ruimte oplevert in het depot. Interessante deelcollecties zijn in dit geval de poppenserviezen, de poppenmeubels, de vele bordspellen maar ook blikken speelgoed als treinen, stations en auto's. Een dergelijke opstelling biedt meer kans op een feest van herkenning, het bereikt de wensen van de

liefhebber en verzamelaar, maar we geven ook in één oogopslag beeld van de breedte van onze collecties. Daarnaast zal met behulp van 3D-technieken extra informatie worden gegeven over de getoonde objecten. Een selectie van topstukken zal driedimensionaal worden gescand, waardoor de bezoekers deze stukken virtueel kunnen bestuderen en van alle kanten bekijken.

In samenwerking met het Deventer bedrijf Guide ID zal – net als voor Museum De Waag – een audiotour worden ontwikkeld met aanvullende informatie bij de vaste opstelling van het museum. Niet alleen kunnen we op deze manier voor de cultuurhistorisch geïnteresseerde bezoeker extra informatie en context presenteren bij de geëxposeerde objecten, we kunnen door vertaling in het

HET SPEELGOED IN EEN TIJDSLIJN

VERDIEPING

Bij de wolk van collectie staan touchscreens. Hierop kan van elk collectiestuk diepere informatie worden opgezocht. De bezoeker krijgt bij de collectie, bijzondere foto's, filmpjes en uitleg hoe het speelgoed werkt en is gemaakt.

Engels, Duits en eventueel andere talen de vaste opstelling van het museum ook voor buitenlandse (toeristische) bezoekers van Deventer toegankelijk maken.

Laag 3 - Interactie & educatie

De derde laag is met name gericht op jongere bezoekers die we willen bereiken met

interactieve onderdelen. In multimediale presentaties over uiteenlopende aspecten van de geschiedenis van spel- en speelgoed wordt aanvullende informatie geboden, die ook aansluit bij het educatieve lespakket voor schoolklassen.

In de tentoonstellingsruimtes bieden we dan bijvoorbeeld de volgende mogelijkheden:

- Richt je eigen virtuele poppenhuis in
- Kies je favoriete speelgoed uit de collectie en laat deze in 3D uitprinten
- Verstuur je digitale vakantiegroet met je favoriete speelgoed. <

Uit de tijdlijn komen losse eilanden waarin thema's worden uitgediept. Hier kunnen we de tijd of context laten zien waarin het speelgoed is gemaakt en de bezoeker laten spelen met het speelgoed.

THEMA CONSTRUCTIE SPEELGOED

THEMA
**KINDERBOEKEN
KINDERPRENTEN**

BEKIJK SPEL EN
SPEELGOED IN
**HISTORISCHE
SCHILDERIJEN
EN PRENTEN**

STAP
**VIRTUEEL
IN EEN
POPPEN-
WERELD**

Links:
Kinderspelen. Gravure van
Salomon Rogiers naar
Nicolaes de Bruyn, naar
Maerten de Vos,
ca. 1618-1635. Rijksmuseum,
Amsterdam.

Rechts:
*Gerrit en Cornelis Schellinger
als kinderen, spelend met een
hoepel*. Tekening in aquarel
van Gesina ter Borch,
ca. 1675-1685. Rijksmuseum,
Amsterdam.

Een beknopte schets van de ontwikkeling van speelgoed:

Tijdvak	Thema's	Collectie en bruiklenen
Prehistorie t/m 16e eeuw		
	Vroegste speelgoed in Nederland	Archeologische vondsten. Wat is het oudste speelgoedstuk in Nederland?
	Speelgoed in de Middeleeuwen	Het ontstaan van straatspeelgoed als bikkels, tollen, werpschijfjes, knikkers.
17e eeuw		
Uitvinding veermechanisme	Automata, voorwerpen die op mechanische wijze kunnen bewegen	De vroegste automata komen uit de 16e eeuw en vormen daarmee de start van het mechanisch blikken speelgoed dat in de 19e eeuw ontstaat.
	De verbeelding van spel en speelgoed	Speelgoed in de kunst, beroemde en bijzondere afbeeldingen van spel door kunstenaars en ambachtslieden
	De wereld in het klein	Poppenhuizen, poppenmeubels en winkeltjes, speelgoed Bijzondere poppenhuizen uit andere Nederlandse collecties. In deze tijd is 'De Sims' de meest virtuele variant van het poppenhuis
18e en 19e eeuw		
Uitvinding laterna magica	Magie in de huiskamer (camera obscura) en de toverlantaarn	Toverlantaarns, camera obscura, stereokijkers, optisch speelgoed de viewmaster of de laatste VR bril.
Uitvinding stoommachine en massaproductie	De mechanisering van het speelgoed, speelgoed en industrialisatie	Meccano en ander constructiespeelgoed
	Opkomst van kinderprent en kinderboek, het belang van leren en lezen	Kinderprenten, centsprenten, de eerste kinderboeken, zoals het oudste kinderboek uit 1521 uit de Koninklijke Bibliotheek Den Haag, bruikleenmogelijkheid
20e eeuw		
Uitvinding kleine batterij	Blikken speelgoed	Bing, Lehmann en Schuco
	Mens erger je niet	Bord- en familiespellen
21e eeuw		
Uitvinding computerchip	Van spelcomputer tot game	

3.6 Exposities

Voor een goede communicatie en marketing van het Nederlands Speelgoedmuseum is het van groot belang om tenminste éénmaal per jaar een grote expositie te maken waarmee het museum zich kan manifesteren in de landelijke media. Juist publiciteit in (landelijke) dag- en weekbladen, radio- en televisierubrieken, online rubrieken, websites en social media, kan ervoor zorgen dat een cultuurhistorisch publiek de weg weet te vinden naar Deventer.

We zoeken voor de beoogde grote exposities breed aansprekende thema's, waarbij het museum relevante topstukken uit andere musea en erfgoedinstellingen kan tonen. Wanneer voor deze tentoonstellingen voldoende ruimte beschikbaar is, kan worden samengewerkt met andere musea in Nederland (of wellicht ook in het buitenland), zodat met externe partners een reizende expositie kan worden gemaakt. Voor de financiering van dergelijke exposities is samenwerking essentieel.

Expositiezalen

De expositiezalen worden ingericht op de eerste etage van Brink 12 rond het centrale trappenhuis. Op die manier kan ook de ruime gang op deze etage bij de expositie worden betrokken.

Tenminste twee zalen van de expositieruimte worden voorzien van museale klimaatbeheersing, zodat het mogelijk wordt om speelgoedexposities te verrijken met bruiklenen uit de grote musea in Nederland. Op deze manier zijn we in staat om exposities van nationale allure te maken rond specifieke thema's uit de Nederlandse speelgoedgeschiedenis, waarbij steeds verschillende delen van de collectie worden uitgelicht. Nadrukkelijk gaan we hierbij ook op zoek naar publiek met bredere belangstelling dan speelgoed. Uiteenlopende gastconservatoren stellen de bijzondere exposities samen.

Wij denken aan tentoonstellingen als 'De Mechanische Mens' (zie volgende pagina's) en aan 'De Glorie van het Hollandse Poppenhuis', met een historisch overzicht van de wereldvermaarde poppenhuizen van Nederlandse makelij. De collectie van het Speelgoedmuseum dient hierbij

als basis, aangevuld met topstukken uit Nederlandse musea (zoals bijvoorbeeld de prachtige 17e-eeuwse poppenhuizen van het Rijksmuseum en het Frans Hals Museum en particuliere verzamelingen).

Evengoed is het mogelijk om tentoonstellingen in te richten die juist heel specifieke doelgroepen aanspreken. Een overzichtsexpositie over de ontwikkeling van miniatuurtreinen of bijvoorbeeld over de geschiedenis en opkomst van Lego. Juist voor dergelijke onderwerpen ligt het voor de hand om samen te werken met (speelgoed)musea in het buitenland. In sommige gevallen kan gezamenlijk een reizende tentoonstelling worden gemaakt.

Naast eigen producties kan ook gedacht worden aan het overnemen van bestaande exposities, die bijvoorbeeld in het buitenland zijn ontwikkeld, al dan niet met een lokale aanpassing en gebruikmaking van de eigen collectie. Het ligt voor de hand dat we voor dergelijke exposities ook de samenwerking zullen zoeken met speelgoedmusea in de ons omringende landen. In het jaar van de opening wil Deventer Verhaal één grote expositie inrichten ('De Mechanische Mens') die het gehele jaar te zien zal blijven. Na dat jaar streven we naar twee tentoonstellingen per jaar, steeds gericht op een landelijk publiek.

Het poppenhuis van Petronella Oortman, circa 1686-1710. Rijksmuseum Amsterdam

'De mechanische mens'

Voor impressies van 'De Mechanische Mens', zie de beelden op de volgende pagina's.

EXPOSITIE DE MECHANISCHE MENS

Als openingsexpositie van het Nederlands Speelgoedmuseum willen we in 2019 een grote tentoonstelling maken waarmee het museum zich landelijk en cultuurhistorisch kan manifesteren. Daarbij gaat het om breed aansprekende thema's met een landelijke aantrekkingskracht. Hierbij streven we ernaar

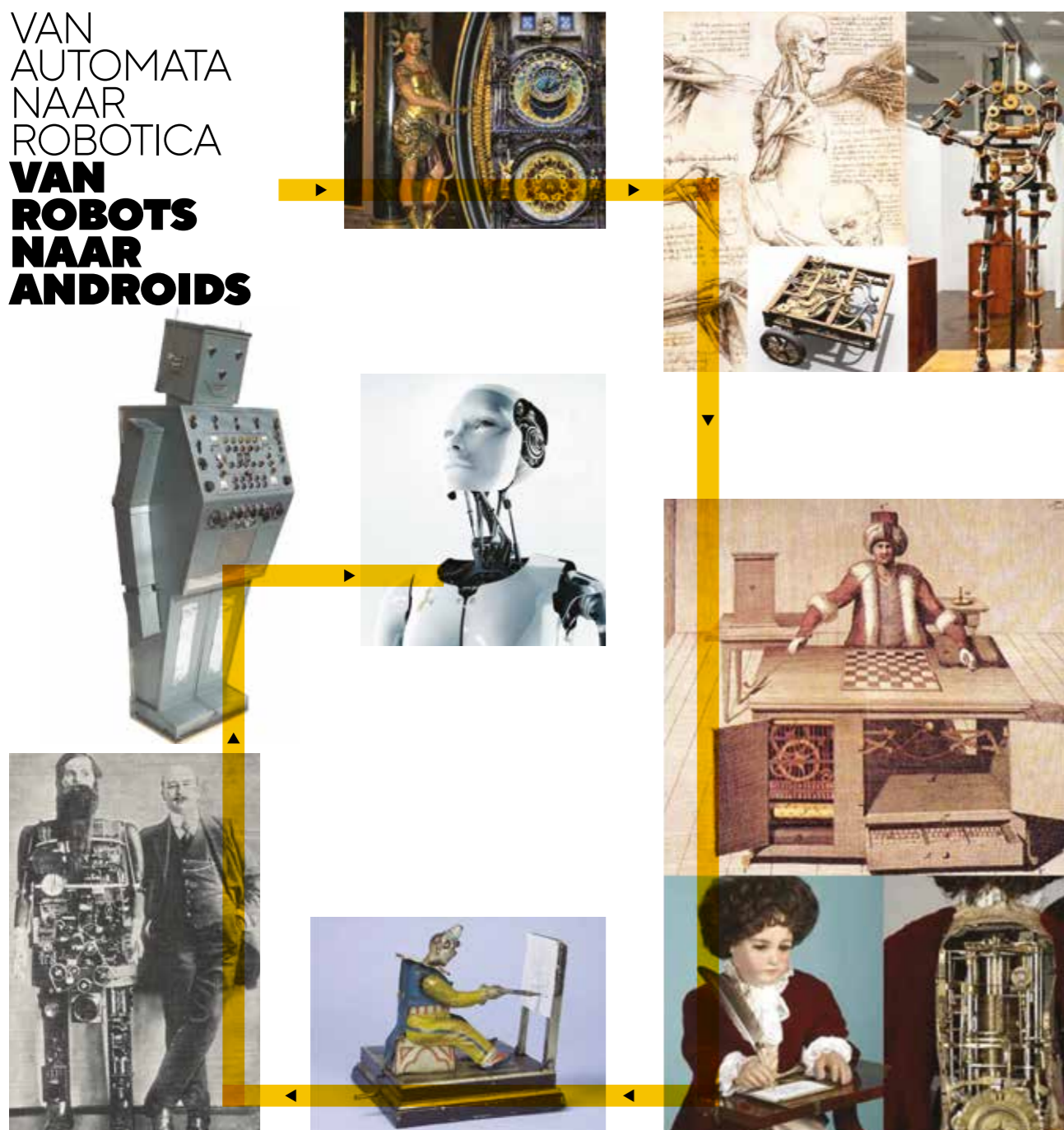
om relevante topstukken uit andere musea en erfgoedinstellingen te tonen. Als eerste komt hierbij het thema 'De Mechanische Mens' aan bod, waarin de gemechaniseerde mens centraal staat, van de vroegste bewegende poppen en de spectaculaire 'automata' uit de zeventiende en achttiende eeuw, via het bewegend blikken speelgoed, de menselijke poppen met mechanische beweging, stemmen en geuren, tot en met de hedendaagse robots. De mechanische mens heeft in alle tijden tot de verbeelding gesproken en het heeft mensen altijd bevreemd, verwonderd of bang gemaakt. Of het nu in het theater was, op de kermis, in de film, of in de kunst; bewegende mensen die niet van vlees en bloed zijn, wekken verbazing en verwondering. De expositie is vernieuwend en vol beweging en trekt de lijnen door naar

onze hedendaagse samenleving waarin 'robotica' een steeds prominenter rol zijn gaan spelen.

Parallel aan de expositie zetten we een uitvoerig programma op van lezingen en presentaties binnen en buiten de muren van het museum, waarbij juist ook hedendaagse vormen van 'mechanische mensen' zoals zorgrobots, robots in de bouw en fabrieken of voetballende elftallen van robotspelers aan bod zullen komen.

De tentoonstelling als mechanische machine waarbij de ene gebeurtenis de andere in beweging brengt. Waarbij de ene uitvinding leidt tot een nieuwere.

VAN AUTOMATA NAAR ROBOTICA VAN ROBOTS NAAR ANDROIDS

Introductie
Tentoonstelling
Automata vanaf 1300

20e eeuw
Van robot
tot androïde

19e eeuw
Massaproductie
speelgoed industrie

Automata vanaf 1400
Leonardo da Vinci

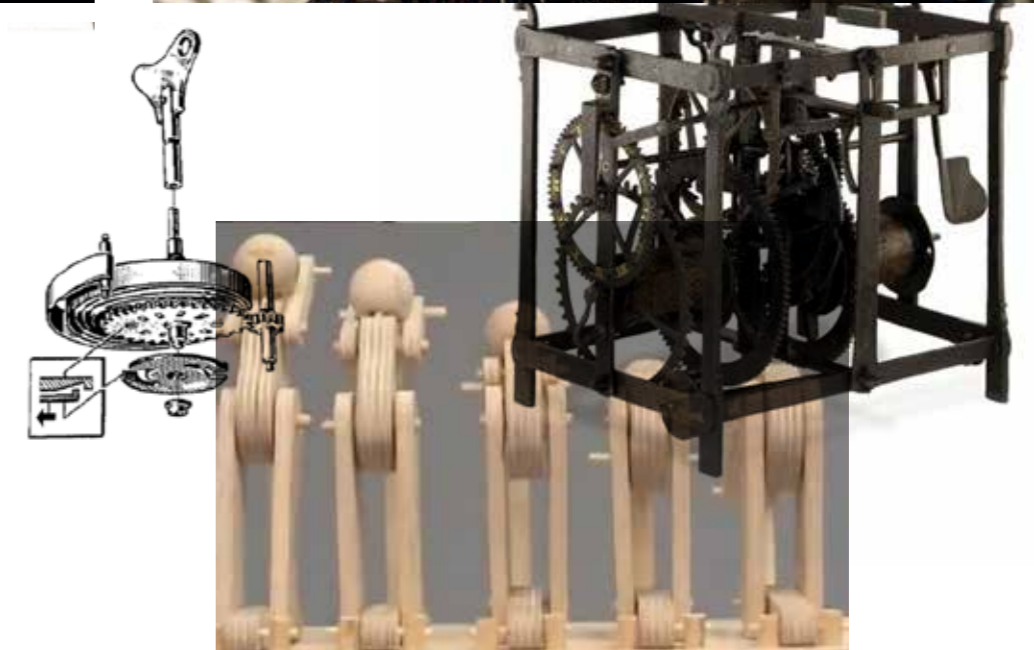
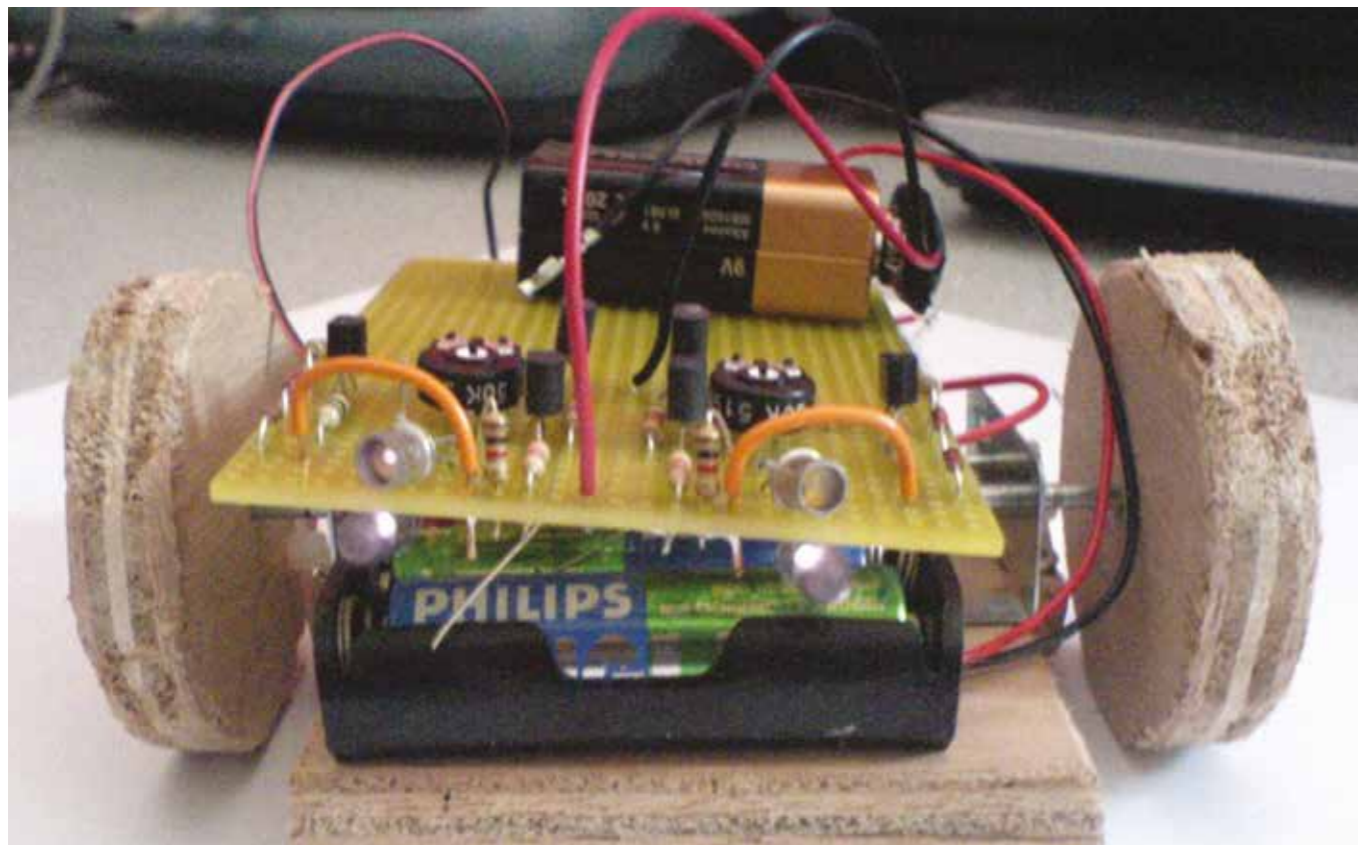
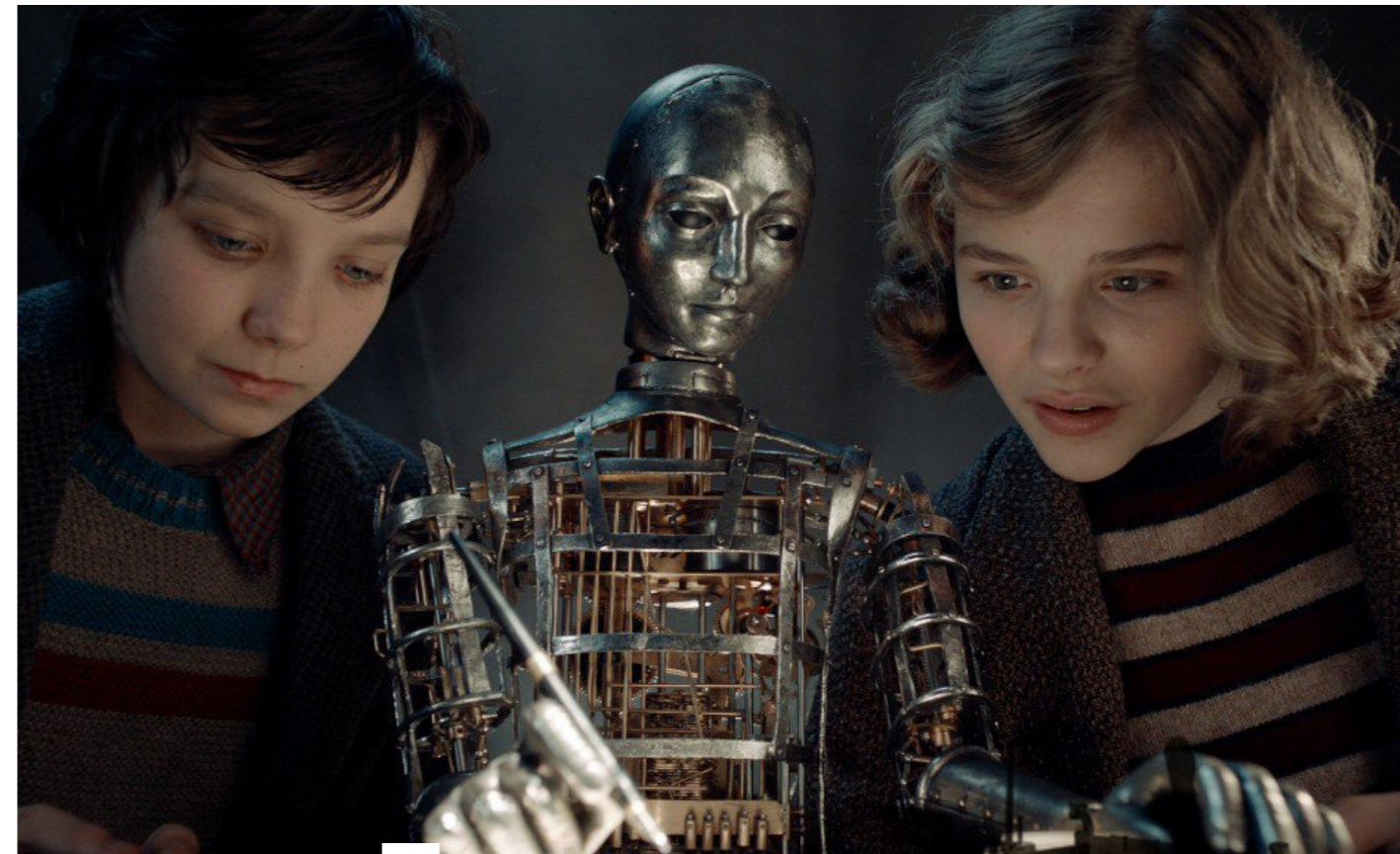
Mechanische mensen
17e & 18e eeuw
Zelfstandige, uiterst gecompliceerde
automaten. Mechanische attracties,
Maelzel, Jaques Droz

WONDER
BAARLIJKE
WERELD WAARIN
**DE MENS TOT
LEVEN KOMT**

BOUW JE
EIGEN
**MECHANISCHE
MENS**

HOE
**WERKT
HET?**

Expositieruimte in de toekomst

Wij streven ernaar om in de toekomst meer ruimte beschikbaar te krijgen voor het Nederlands Speelgoedmuseum (met name door uitbreiding van het museum met Brink 10), waardoor bijzondere collecties speelgoed (bijvoorbeeld de verzameling 'optisch speelgoed' met de optica, toverlantaarns etc.) afzonderlijke presentaties kunnen krijgen.

Indien dit inderdaad gerealiseerd kan worden, dan willen wij de expositieruimte (eerste etage van Brink 12) een bredere functie geven dan alleen speelgoed. Tenminste éénmaal per jaar laten we een expositie aansluiten bij het Nederlands Speelgoedmuseum. Daarnaast is er dan ruimte in de programmering voor twee grote of kleinere andere exposities. De plaatsing van de expositieruimte in het complex maakt het mogelijk om deze naar believen te schakelen aan het Speelgoedmuseum of aan Bouwershuis. De exposities kunnen dan aansluiten bij de kunst- en kunstnijverheidscollecties van de stad of kunnen worden ingericht in samenwerking met andere erfgoedbeheerders in de stad (zoals Vereniging de Waag, Bibliotheek Deventer met de Athenaeumbibliotheek of de Stichting Industrieel Erfgoed Deventer).

Wij denken daarbij aan compacte, maar kwalitatief hoogstaande exposities rond grote Deventer schilders (Gerard ter Borch, Bartholomeus Breenbergh) of bijvoorbeeld over

Deventer zilver, steeds met bruiklenen uit andere Nederlandse musea. Waar in Museum De Waag de invalshoek in hoofdzaak historisch zal zijn, is de benadering in het Bouwershuis voornamelijk artistiek of kunsthistorisch. De tentoonstellingen zullen gericht zijn op een nationaal publiek van cultuurhistorisch geïnteresseerden. Vanuit die doelstellingen is het noodzakelijk dat in deze ruimtes klimaatbeheersing gerealiseerd wordt. Daarnaast zijn verduisterings mogelijkheden ook van belang om te komen tot een gewenste en vereiste hoeveelheid licht.

Daarnaast past het om exposities te maken met een link naar de stedelijke collectie, of juist met de profilering van Deventer als boekenstad. Zoals eerder al vermeld, willen we juist ook de geschiedenis van het (geïllustreerde) kinderboek en de kinderprent binnen de scope van het museum trekken. Ook op dit gebied zijn er mogelijkheden tot samenwerking, zoals onder meer met het Kinderboekenmuseum in Den Haag.

In sommige gevallen is het ook mogelijk om reeds gemaakte exposities naar Deventer te halen.

Naast grote tentoonstellingen met een brede uitstraling, is het plan om kleine, meer gespecialiseerde exposities te maken, waarbij slechts een deel van de expositieruimte benut hoeft te worden. De doelgroep kan in dergelijke gevallen ook meer gespecificeerd zijn. Enkele voorbeelden zijn: Spel en speelgoed in de kinderprent of speelgoedrages.

'De plaatsing van de expositieruimte in het complex maakt het mogelijk om deze naar believen te schakelen aan het Speelgoedmuseum of aan Bouwershuis.'

3.7 Blockbusterexposities & GameFest in Deventer Schouwburg

De Deventer Schouwburg en Deventer Verhaal willen vanaf 2020 grote, multimediale exposities gaan organiseren gedurende circa 4 tot 6 weken. De zomermaanden vormen een dal periode in het theateraanbod. De Deventer Schouwburg is in die periode gewoonlijk circa 4 weken gesloten en heeft een beperkt aanbod gedurende de maanden juni tot en met augustus. Voor Deventer Verhaal biedt dit de mogelijkheid om – in aanvulling op de meer museale benadering op de Brink – af en toe op moderne wijze uit te pakken voor een breed publiek.

De Deventer Schouwburg is een zeer aantrekkelijke locatie voor grootschalige evenementen en exposities. Alle voorzieningen (entree, foyers, horeca, sanitair etc.) zijn aanwezig om een groot aantal bezoekers per dag (>600) te kunnen bedienen, waar dat in de musea problematisch zou zijn (daar ligt het maximum op circa 250 bezoekers per

museum per dag). Bovendien beschikt de schouwburg over een grote zaal met alle technische (theater-) faciliteiten die grote multimediale presentaties mogelijk maken.

Omdat dergelijke grootschalige exposities veel voorbereiding vergen en er relatief veel middelen nodig zijn voor de financiering van de multimediapresentaties, zal de samenwerking worden gezocht met tenminste twee partners in Nederland en of Vlaanderen. Wij denken met name aan andere (grote) schouwburgen in toeristische regio's in het land, die in de zomermaanden geen drukke theaterprogrammering kennen en wél beschikken over een potentieel (toeristisch) publiek. Op deze manier kunnen de investeringskosten worden gedeeld.

Blockbusterexposities

Opzet is om tweejaarlijks een zogenaamde 'blockbusterexpositie' (meer dan 25.000 bezoekers in 6 weken) te realiseren, gericht op het toeristisch publiek dat in de regio verblijft én op een nationaal publiek dat hiervoor een dagje naar Deventer wil komen. Het idee is om voor deze blockbusterexposities niet in de eerste plaats te kiezen voor de aantrekkingskracht van museale objecten, maar om de bezoekers een spectaculaire beleving te laten ervaren. Een bezoek aan de expositie begint met een multimediashow (30 tot 45 minuten) in de grote zaal van de schouwburg, gevolgd door een bezoek aan allerhande presentaties.

Grote zaal Deventer Schouwburg

Een voorbeeld van een dergelijke expositie is 'The Magic Lantern' over de internationale geschiedenis van optisch speelgoed (inclusief de ontwikkeling van de bioscoop). In de inleidende voorstelling wordt op spectaculaire wijze de geschiedenis van optica, toverlantaarns, de bewegende film en bioscopen tot en met de hedendaagse digitale equivalenten (3D films, games etc.) verhaald, waarna de bezoekers kunnen uitwaaiëren over het gehele theatercomplex om zélf een reis te maken door de geschiedenis van het optisch vermaak in een 'lunapark'-achtige expositie. De nadruk ligt in deze presentatie dus niet zozeer op de historische objecten zélf (optica kijkkasten, 3D theatertjes, toverlantaarns, projectoren etc.) maar op de optische ervaring die ze teweeg brengen.

GameFest & GameLab

De jeugd van circa 12 tot 18 jaar is misschien wel de lastigste publieksgroep om naar een museum te krijgen. Wij willen deze doelgroep vooral benaderen via de jeugd zélf, door intensief te gaan samenwerken met studenten van de studierichting Gaming van Saxion Hogeschool en de opleiding Gamestudies van de Universiteit van Amsterdam. Samen met deze studenten en de Deventer Schouwburg willen we een expositie en gaming festival organiseren onder de titel 'GameFest'. Hiermee kan met name – maar zeker niet uitsluitend – de doelgroep van de opgroeiende jeugd worden bediend. Het lijkt ons in dit opzicht het meest realistisch om een bestaand evenement naar Deventer te halen. Het is de bedoeling om de Schouwburg met alle bijbehorende faciliteiten om te bouwen tot een 'gamezone' waarbij bezoekers in de grote zaal van de schouwburg live 'games' kunnen volgen tussen topgamers uit binnen- en buitenland.

In een beperkte ruimte richten we een 'GameLab' in, waar in aansluiting op de opleiding kan worden gewerkt aan de ontwikkeling van games en waar nadrukkelijk ook de geschiedenis van spel en speelgoed als een rijke bron van inspiratie wordt getoond. Groepsgewijs worden projecten opgestart in het GameLab onder leiding van docenten van de opleiding.

Het spreekt voor zich dat een dergelijk festival ook een uitstekende stimulans kan zijn voor het toerisme en de economie in Deventer, juist voor een doelgroep die veel minder door de bestaande festivals wordt aangesproken. Dit initiatief sluit heel goed aan bij het streven naar een breder aanbod aan festivals en evenementen voor uiteenlopende doelgroepen, maar ook bij de profilering van

Deventer als informatiestad. Voor bedrijven als Topicus is het van groot belang dat de stad zich als een aantrekkelijke locatie manifesteert, waar studenten en medewerkers zich thuis voelen. Bij een succesvolle eerste editie van GameFest kan worden overwogen om het evenement jaarlijks te laten terugkeren.

3.8 Educatief programma

Deventer Verhaal beoogt om een zeer actief educatief programma op te zetten rond het vernieuwde Nederlands Speelgoedmuseum in lijn met de educatieve activiteiten die ook in de laatste jaren in het museum werden ontplooid. Met een facilitaire verbetering kan in het nieuwe museumconcept ook een intensiever programma worden opgezet voor een aanzienlijk grotere groep bezoekers.

Voor de verdere ontwikkeling van het lesprogramma willen wij graag de samenwerking met Kunstcircuit Deventer intensiveren. Zij vormen de schakel naar alle activiteiten op gebied van kunst- en cultuureducatie in Deventer en helpen ons om de scholen goed te kunnen bedienen.

Lesaanbod basisonderwijs

Het lesaanbod wordt mede in samenwerking met het onderwijs en andere culturele instellingen ontwikkeld en sluit aan op de leerlijn 'kunstzinnige oriëntatie'. De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed. Cultureel erfgoed is gerelateerd aan verschillende vakgebieden binnen het onderwijs zoals oriëntatie op jezelf en de wereld, taal en

kunst. De leerlingen kunnen door erfgoed waar te nemen en te beleven, betekenis geven aan cultureel erfgoed uit verschillende tijden en culturen.

Voor schoolklassen van verschillende niveaus worden lessen aangeboden. Op verzoek worden deze aangepast aan de leerwensen van specifieke doelgroepen zoals slechtzienden en blinden en NT2-leerlingen. Ook voor themaweken op scholen is maatwerk mogelijk.

De programma's voor het onderwijs bestaan veelal uit een combinatie van opdrachten in de tentoonstelling, een rondleiding, een voorstelling en/of een creatieve doe-opdracht. De docent ontvangt voorbereidend lesmateriaal en verwerkingsopdrachten om het museumbezoek voor de leerlingen van extra context te voorzien. Na afloop van elke les of voorstelling wordt het museum door de schoolklas verder bezocht en kan er o.a. gespeeld worden.

Door de kwaliteit van het lesprogramma goed aan te laten sluiten op het Programma Cultuureducatie met Kwaliteit, 2017-2020 (CMK) wordt hiermee de kans vergroot dat leerkrachten vaker een keuze maken uit het lesprogramma van het Speelgoedmuseum.

Huidig lesaanbod basisonderwijs 2017

Door het sterk gekrompen budget is voor de ontwikkeling en uitvoering van de educatieve activiteiten in het speelgoed museum momenteel geen educatief medewerker meer inzetbaar.

In 2017 is het aanbod aan educatieve activiteiten dan ook noodgedwongen beperkt.

Het onderstaande, beperkte aanbod voor de museumbezoekers kan vooralsnog worden gerealiseerd door de inzet van vrijwilligers.

Speelgoed is een universeel fenomeen en heeft verschillende functies (gehad) binnen de samenleving. Deze functies geven inzicht in de cultuur en de opvattingen over kinderen.

Thomas Eshuis

Voorstelling bij de toverlantaarn

De Nederlandse uitvinder Christiaan Huygens heeft de toverlantaarn in 1659 uitgevonden. Dit optische apparaat is de voorloper van de film en televisie. Het magische licht wekt de antieke beschilderde glasplaten en de prachtige sprookjesverhalen tot leven. Een interactieve vertelvoorstelling die aansluit op het thema optisch speelgoed.

Bouwen met constructiespeelgoed

Tijdens de bouwmiddagen ligt er allerlei constructiemateriaal klaar zoals Mobaco en Ankerbouwstenen. We laten zien welke prachtige bouwwerken je hier zelf mee kan maken. Uiteraard kun je ook aan de slag met Lego en Kapla.

Demonstraties met mechanisch speelgoed

Iedereen raakt gefascineerd door het bewegende kleurrijke speelgoed. We geven uitleg over het productieproces en het mechaniek, de eigenschappen en de betekenis van mechanisch speelgoed.

Het in de voorgaande jaren ontwikkelde (veel uitgebreidere) aanbod voor het basisonderwijs kan in een nieuwe setting - met ondersteuning van een educatief medewerker - relatief gemakkelijk worden geactualiseerd en (her)ingevoerd.

Educatie aansluitend bij terugkerende evenementen

Behalve het vaste aanbod voor de schoolklassen in het primaire onderwijs, beogen we een actieve aansluiting bij (terugkerende) evenementen. Met gerichte activiteiten haken we in op de thematiek van deze evenementen die veelal een landelijke uitstraling hebben. Dit sluit aan bij het vigerende beleid in het Speelgoedmuseum, maar kan in een vernieuwd museumconcept worden geïntensiveerd en voor een breder publiek worden georganiseerd.

Cinekid in oktober

Cinekid is een landelijk mediafestival voor de jeugd (4-14 jaar) dat jaarlijks in de herfstvakantie wordt georganiseerd en zich inzet om de productie van kwalitatieve media voor kinderen te stimuleren, om hen actief deel te laten nemen aan media en ze een bijdrage te laten leveren in de creatie hiervan. Doel hiervan is de mediaontwikkeling van kinderen te begeleiden, hen met een kritische blik media te laten ervaren en hun wereldbeeld te verbreden.

In Filmhuis De Keizer in Deventer staan kinderfilms en workshops op het programma. Het Speelgoedmuseum sluit hierbij aan met voorstellingen met de toverlantaarn - als voorloper van de film en televisie - en de workshop 'Maak je eigen toverlantaarnplaat' waarbij de kinderen hun eigen verhaal kunnen vertellen terwijl hun plaatje wordt geprojecteerd door de toverlantaarn.

Zomerbieb tijdens zomervakantie

Op vijf middagen in de zomervakantie organiseert de Openbare Bibliotheek Deventer creatieve activiteiten op hun locaties in het centrum en in Colmschate op gebied van dans, muziek, circus, theater, verhalen, en knutselen. Op twee woensdagmiddagen komt een groep kinderen met een medewerker van de bibliotheek naar het Speelgoedmuseum. De ene keer gaan zij naar de voorstelling met het mechanisch speelgoed, een andere keer naar de voorstelling met de toverlantaarn. Er zijn twee tijdstippen ingepland per middag. Ook toegankelijk voor bezoekers van het museum.

Nationale Museumweek in april

Tijdens de nationale museumweek wordt een bijzonder voorwerp centraal gezet en aangemeld op de website www.nationalemuseumweek.nl. De voorstellingen met de toverlantaarn of het mechanisch blikken speelgoed sluiten hier bijvoorbeeld goed op aan.

Museumkidsweek in oktober

Museumkidsweek is een initiatief van de Museumvereniging om landelijke aandacht te creëren voor het museale aanbod gericht op kinderen van 6 t/m 12 jaar. In het Speelgoedmuseum gaan de kinderen met een schatkist als een echte conservator op ontdekking door het museum. De schatkist is o.a. gevuld met een museumobject, een opdrachtenformulier en museumhandschoenen. Op de wegwijkaart staat in welke zaal je op zoek kunt naar informatie over het voorwerp dat in de schatkist zit. Als je klaar bent kun je samen met het museum de antwoorden nakijken.

Speciale toverlantaarnvoorstellingen in de periode eind november t/m kerstvakantie

In het thema Sinterklaas worden zeer zeldzame handgeschilderde glasplaten vertoond aan de hand van de verhalen van meester

Bellaart: 'Hoe het kwam dat Sinterklaas een Pieterbaas in dienst nam', van W.G. van de Hulst: 'Klaas' en van meester Schenkman: 'Sint Nikolaas en zijn knecht'. In deze periode ligt er elke dag voor de jonge bezoekers een Sinterklaas-speurtocht klaar, waarbij gespeurd kan worden naar 'De schatkamer van Sint Nicolaas'. In de kerstperiode zijn de winterverhalen aan de

beurt zoals het kerstspreekje van H.C. Andersen 'Het meisje met de zwavelstokjes' en met toverlantaarnplaten van 'A Christmas Carol' van Charles Dickens.

Week van de Techniek

Met name met de productie van speelgoed in heden en verleden willen we aansluiten bij de Week van de Techniek.

Kinderboekenweek in oktober

Aansluiting bij de 'Spektakel-dag' in de Deventer Schouwburg/Kunstcircuit Deventer, de afsluiting van de kinderboekenweek. Kinderen gaan in het proef- en doe-lab op ontdekking. Elk jaar is er een ander thema.

3.9 Spelen op de Brink

Hoewel het succesvolle 'Spelen op de Brink', georganiseerd in de zomermaanden op de woensdag- en zondagmiddag, oorspronkelijk is voortgekomen uit een samenwerking met het Speelgoedmuseum, zijn de banden tussen de stichting en het museum in de afgelopen jaren door bezuiniging en onzekerheid over de toekomst van het museum verwaterd. Voor de stichting was het de afgelopen jaren moeilijk om hun gewaardeerde activiteit te laten voortbestaan. Zie over Spelen op de Brink de website: www.spelenopdebrink.nl.

Deventer Verhaal en de stichting Spelen op de Brink hebben in 2017 besloten om de banden weer aan te halen. De stichting zal zich actief blijven inspannen om voldoende vrijwilligers te vinden voor de bemensing van de activiteiten. Het is de bedoeling om gezamenlijk te komen tot een pool van vrijwilligers voor de begeleiding van zowel de binnen- als buitendemonstraties van en met historisch speelgoed.

Tevens zal de stichting gaan opereren als 'vriendenstichting' van het Nederlands Speelgoedmuseum. Het bestuur gaat zich samen met het museum inspannen om 'vrienden' te werven voor het museum, die met een jaarlijkse bijdrage de - gratis aangeboden - activiteiten op de Brink blijvend mogelijk maken. Vanaf 2018 starten we met de actieve werving van bedrijfsdonateurs (horecaondernemers op de Brink), donateurs en juniordonateurs. Donateurschap geeft recht op gratis bezoek van het museum.

In deze samenwerking zien we het spelen met historisch speelgoed op de Brink als een buitenactiviteit van het

Spelen op de Brink is uniek in haar soort. Midden op het mooiste plein van Nederland: de Brink in Deventer, zorgen wij twee keer per week voor een plek waar kinderen in de leeftijd van 3 tot 10 jaar veilig kunnen spelen. Onder toezicht van ouders én vrijwilligers kunnen de kinderen zich twee uur lang vermaken met speelgoed dat zij niet vaak meer tegenkomen. We hebben vliegende hollanders, hoepels, skelters, hoge bi's, diabolo's en nog heel veel meer oud-hollands & modern speelgoed. In de periode van mei tot en met september toveren onze vrijwilligers iedere woensdag en zondagmiddag tussen 14.00 en 16.00 uur de Brink om tot levendige speelplaats. Kom het zelf beleven!

Stichting Spelen op de Brink

museum, waarbij we het assortiment aan speelgoed willen uitbreiden. Spelen op de Brink kan daarbij ook een rol gaan spelen binnen het educatieve programma dat we gaan organiseren, gericht op de schoolgaande jeugd. Een bezoek aan het museum kan in deze opzet worden gecombineerd met een demonstratie met historisch speelgoed op de Brink. Wellicht dat de locatie van Spelen op de Brink na de verhuizing van het museum kan opschuiven op het plein naar de hoek van het voormalige Kantongerecht.

3.10 Het museum komt naar je toe! De Speelgoedbus

Met steun van het Wesselings -Van Breemen Fonds wil Deventer Verhaal in 2018 een bijzondere 'museumbus' ontwikkelen, waarmee het museum daadwerkelijk naar de mensen toe kan gaan. Met name voor groepen voor wie de gang naar het museum geen gewoonte, of niet eenvoudig is, kan de museumbus uitkomst bieden.

In 2018 zal de museumbus geheel in het teken staan van de viering van 1250 jaar Deventer.

De bus zal vanaf de zomer ingericht worden als rijdend museum met moderne faciliteiten.

Na het jubileumjaar 2018 zal Deventer Verhaal de museumbus blijvend exploiteren. Deze zal ingezet worden als mobiele expositie- en promotieruimte en wordt voorzien van moderne faciliteiten (beeldschermen, beamers, geluidsinstallaties etc.).

We zijn voornemens om de bus vanaf 2019 in te zetten als 'speelgoedbus'. De bus zal beschikbaar zijn als ondersteuning van het educatieprogramma van het Nederlands Speelgoedmuseum, maar zal ook worden benut voor bezoek aan woonzorgcentra. Met name voor ouderen kan het mobiele museum een mogelijkheid bieden om zonder een bezoek aan het museum in contact te komen met het historisch speelgoed. Denk hierbij aan demonstraties met mechanisch speelgoed, constructiespeelgoed, poppenhuizen en voorstellingen met de toverlantaarn.

De bus kan ook ingezet worden bij activiteiten, exposities en demonstraties, onder andere als bijzondere attractie bij Spelen op de Brink, evenementen en bedrijfsfeesten. Het spreekt voor zich dat de opvallende bus ook een belangrijke rol kan spelen in de promotie van het Nederlands Speelgoedmuseum. In dit project streven we naar samenwerking met externe partners zoals Hogeschool Saxion, Konnected, zorgcentra, Kunstcircuit Deventer en VVV Deventer.

3.11 Een virtueel speelgoedmuseum

Bij de vernieuwing van het museum is ook onmiddellijk de ontwikkeling van een 'virtueel speelgoedmuseum' van belang. Dit biedt niet alleen toegang tot de collecties, maar bedient ook een virtueel publiek met aanvullende informatie. In de komende jaren zou het Nederlands Speelgoedmuseum ook moeten gaan functioneren als 'expertisecentrum' voor de geschiedenis van spel- en speelgoed in de Nederlanden (met ondersteuning van onderzoek, onderwijs en educatie).

Binnen het bestek van de vernieuwing van het museum wil Deventer Verhaal een geheel vernieuwde website realiseren met een daaraan gekoppelde digitale infrastructuur voor de ontsluiting van de collecties volgens nationale richtlijnen en standaarden.

Deventer Verhaal wil parallel aan de ontwikkeling van de nieuwe vaste opstelling in het museum ook een educatieve digitale presentatie maken over de over de geschiedenis van spel- en speelgoed. Al het materiaal dat ontwikkeld wordt voor de expositie in het museum, krijgt dan ook een digitale pendant.

Het pand Brink 10 is momenteel eigendom van NV Bergkwartier. Directie en Raad van Commissarissen van de NV staan in principe sympathiek tegenover museale exploitatie van het pand, hetgeen in hoge mate overeenstemt met de uitgangspunten en doelstellingen van NV Bergkwartier. Deventer Verhaal wil graag samen met NV Bergkwartier proberen de fondsen te werven die benodigd zijn voor de restauratie en museale inrichting van het pand, waarna het pand van NV Bergkwartier gehuurd kan worden ten behoeve van het museum.

Naar schatting zal de renovatie en inrichting tenminste 1 miljoen euro gaan kosten. Deventer Verhaal wil in 2018 graag de fondswerving hiervoor opstarten in samenwerking met de NV Bergkwartier. Zij zal hiervoor onder meer aanspraak maken op provinciale en landelijke subsidieregelingen en fondsen en op particulier mecenaat.

Voor de goede orde geven wij hier nadrukkelijk aan dat de mogelijke ontwikkeling van Brink 10 buiten het bestek valt van het hier gepresenteerde bedrijfsplan.

3.12 Mogelijke uitbreiding van het museum

Zoals eerder aangegeven heeft Deventer Verhaal de ambitie om Speelgoedmuseum Deventer in de komende vijf jaar uit te laten groeien tot hét nationale museum voor spel en speelgoed in Nederland: het Nederlands Speelgoedmuseum. De eerste grote stap in de realisatie van deze ambitie is de inrichting van het nieuwe museum in de panden van het voormalige Kantongerecht (Brink 11 en 12), waarmee het museum een enorme sprong voorwaarts kan maken (vernieuwing van presentaties, verbetering toegankelijkheid en educatieve faciliteiten etc.).

In de toekomst zou het gehele museale complex nog aan aantrekkingskracht kunnen winnen door uitbreiding met het monumentale pand Brink 10, dat momenteel geen bestemming heeft.

Het vroeg 17e-eeuwse woonhuis heeft één van de meest karakteristieke en oorspronkelijke gevels van Deventer, zowel aan de voor- als aan de achterzijde van het pand. Ook het interieur van het pand is in hoge mate monumentaal, onder meer vanwege de bijzondere vloerconstructies. Wanneer ook dit pand een museale bestemming zou krijgen, betekent dat niet alleen een uitbreiding van het Nederlands Speelgoedmuseum, maar ook de incorporatie van een belangrijk monument in Deventer, dat op deze wijze zichtbaar gemaakt wordt voor het publiek.

In dit pand kan ruimte worden gevonden om een aantal bijzondere onderdelen van de speelgoedcollectie meer aandacht te geven (bijvoorbeeld voor de inrichting van een klein theater voor optisch speelgoed en een grote zaal voor 'De wereld in het klein' met poppenhuizen en miniatuurspeelgoed). Tevens zouden we graag een spectaculaire nieuwe treinenzaal willen realiseren (in het oude museum veruit de populairste attractie voor jonge bezoekers).

De omvangrijke kelder van het pand (waar voorheen popcafé De Elegast was gevestigd), doorlopend tot aan de Walstraat, biedt veel mogelijkheden. De kelder moet geheel gerenoveerd en gerestaureerd worden, maar is dan een zeer aantrekkelijke toevoeging. Wij denken aan een multifunctionele ruimte, waar overdag veel activiteiten met speelgoed kunnen plaatsvinden (demonstraties van speelgoed en de productie van speelgoed, lessen voor schoolklassen, workshops etc.). De dagelijkse functie is vooral bedoeld is om het jongere publiek van het museum te bedienen. Daarnaast is de ruimte – met horecafaciliteiten en een vergunning – zeer geschikt voor groepsontvangsten en verhuur.

'In de toekomst zou het gehele museale complex nog aan aantrekkingskracht kunnen winnen door uitbreiding met het monumentale pand Brink 10.'

BOUWERS HUIS

Wanneer Het Nederlands Speelgoedmuseum in de panden Brink 11 en 12 gevestigd wordt, kan dat zoals gezegd veel inhoudelijke en facilitaire synergie opleveren. De museale infrastructuur die benodigd is voor het Nederlands Speelgoedmuseum (lift, klimaatbeheersingssystemen, beveiliging, sanitair, balie en entree, museumwinkel met

kassasysteem, groepsvoorzieningen, cateringfaciliteiten en museumcafé) kan namelijk op deze wijze óók worden aangewend voor een tweede museale presentatie: het Bouwershuis!

De monumentale entree met een zeer ruime gang is voor het museum zeer aantrekkelijk. Direct na de ingang zal een tochtsluis worden gerealiseerd. Aan de linkerkant van de gang zal een entreeruimte worden ingericht met een balie, een publiekslift en een trappenhuis dat voert van de kelder tot aan de zolder van het complex.

4.1 Bouwershuis & Kantongerecht

Het pand 'Bouwershuis' – genoemd naar de 18e-eeuwse familie die in het pand woonde is een prachtig toonbeeld van Rococo met een monumentale gevel, entree met trappartijen en fraaie stijkkamers met museale plafonds, schouwen en wandschilderingen. In de vroege 18e eeuw werden twee woonhuizen aan de Brink aangekocht door de voornamelijk familie Bouwer, waarvan bijna iedere generatie schepenen of burgemeesters van Deventer heeft voortgebracht.

De panden (Brink 11 en 12) werden samengevoegd tot een fraai woonhuis in Rococostijl, met een de prachtige façade en majestueuze trap in de hal. In 1726 gaf Arnold Bouwer opdracht om de rococo stucplafonds aan te brengen die nog altijd twee van de stijkkamers op de begane grond sieren. Minder dan een eeuw later kreeg het gebouw een geheel andere bestemming. Het werd in 1802 aangekocht om als Kantongerecht te dienen (een functie die het complex tot kortgeleden had).

Al met al een pand met een sterke museale uitstraling, zowel voor wat betreft het exterieur als het interieur. Het complex is door de voormalige bezitter, de Rijksgebouwendienst, grotendeels gerestaureerd en het is in goede staat van onderhoud. Door de ligging van het gebouw en de

beperkte lichtinval is het naar onze inschatting uitstekend geschikt voor het realiseren van museale klimaatbeheersing.

Het plan is om in Bouwershuis (naast Het Nederlands Speelgoedmuseum) vier belangrijke 'verhalen' uit de geschiedenis van Deventer te presenteren:

1. Het verhaal van het 18e-eeuwse woonhuis in Rococostijl van de voorname Deventer familie Bouwer met tal van museale aspecten (façade, stijkamers, schouwen, rococotrap, plafonds etc.).
2. Het verhaal van de vestiging van een gerecht met een gevangenis in de kelder en de samenhang met de achterliggende 'vrouwengevangenis' waarin momenteel het Dickens Kabinet is gevestigd.
3. De museale presentatie van topstukken uit de Deventer erfgoedcollectie in een permanente opstelling, in combinatie met een wisselende expositie van topstukken uit de Collectie Knecht-Drenth met landschapskunst en stadsgezichten. Deze opstelling is bedoeld als 'vaste opstelling' in combinatie met Museum De Waag.
4. Een dynamische archeologische presentatie (ArcheoHotspot) in de tuin van het complex met aandacht voor de stedelijke archeologie van Deventer.

De financiering van de inrichting van Bouwershuis valt – afgezien van de museale infrastructuur met lift, trappenhuis, museumwinkel etc. – buiten het bestek van de gemeentelijke financiering van het Nederlands Speelgoedmuseum.

Deventer Verhaal zal in 2018 en volgende jaren waar mogelijk aanvullende financiering zoeken voor verschillende elementen van het museale concept. Voor belangrijke onderdelen (stijkkamers voor de Knecht-Drenth collectie met landschapskunst en stadsgezichten) is reeds externe financiering gevonden, voor andere zijn (provinciale en nationale) subsidieregelingen van toepassing. Werving van deze fondsen zal aanvangen zodra het onderhavige bedrijfsplan voor het Nederlands Speelgoedmuseum is goedgekeurd door de gemeenteraad.

De combinatie van het Nederlands Speelgoedmuseum met Museum De Waag/Bouwershuis geeft het gehele complex een sterke museale allure met de potentie om op termijn tot een bezoekersaantal te komen dat de 100.000 per jaar ruimschoots kan overtreffen.

4.2 Stijkkamers kunst & kunstnijverheid

De stijkkamers in het Bouwershuis bieden een uitgelezen kans om topstukken uit de Deventer erfgoedcollectie te laten zien in een permanente presentatie. Deze ruimtes dienen voor deze doeleinden geklimatiseerd te zijn. Het gaat dan om werken uit de kunst- en kunstnijverheidscollectie, momenteel opgeslagen in ons depot in Zwolle – die niet voor publiek toegankelijk zijn. Groot voordeel hierbij is dat de stijkkamers in de tijd dat het gebouw in eigendom was bij de Rijksgebouwendienst uitvoerig zijn gerestaureerd.

In de meest prominente stijkkamer, direct bij de hoofdentree in Brink 12, willen we aandacht besteden aan de belangrijkste schilders van Deventer, zoals Gerard ter Borch, Bartholomeus Breenbergh en meestersvervalser Han van Meegeren. Voor veel van deze werken geldt dat bij de verwerving reeds bepaald is dat deze werken permanent of met grote regelmaat aan het publiek getoond moeten worden. In Bouwershuis kunnen we naar behoren aan deze verplichting voldoen.

Helemaal boven: Huidige situatie beoogde stijkkamer Knecht-Drenth

Knecht-Drenth collectie

Hetzelfde kan gezegd worden van de topstukken uit de aan de stad geschonken Knecht-Drenth collectie; een omvangrijke verzameling schilderijen met landschapskunst en stadsgezichten uit de moderne periode. De tweede, grote stijkkamer in Bouwershuis willen we geheel wijden aan een wisselende selectie van topstukken uit deze collectie.

In nauw overleg met mevrouw Knecht-Drenth heeft Deventer Verhaal een plan opgesteld om de opbouw van deze belangwekkende verzameling in de toekomst te waarborgen. Daarbij zijn we overeen gekomen om de focus van de verzameling te verbreden tot landschapskunst en stedenschoon uit alle tijdvakken en om ook moderne kunstvormen (zoals fotografie en video) in het geheel te betrekken.

Voor de inrichting van de Knecht-Drenth zaal en het aanbrengen van de noodzakelijke klimaatvoorzieningen is een bedrag beschikbaar van 100.000 euro uit het bij de gemeente ondergebrachte Knecht-Drenth fonds. Tevens zal uit de jaarlijkse middelen van het fonds vanaf 2018 tweejaarlijks een Knecht-Drenth prijs worden uitgelooft voor een nieuw werk op gebied van landschapskunst en stedenschoon en zal tevens een Knecht-Drenth curator worden aangesteld om zorg te dragen voor de presentaties in de zaal en de verwerving van aanwinsten voor de collectie.

Kunstnijverheid

In de voormalige zittingkamers van het Kantongerecht aan de linkerkant van de centrale gang, worden diverse kabinetten ingericht met topstukken uit de kunstnijverheidscollecties zoals Deventer zilver, verpakingsblik etc. In de gangen en trappotalen is veel ruimte voor de hoogtepunten uit de topografische prentkunst in onze collectie.

De financiering van de inrichting en klimatisering van de stijkkamers valt buiten het bestek van de gemeentelijke investering in de toekomst van het Speelgoedmuseum. Wij zullen deze inrichting met externe fondsen (Fonds Knecht-Drenth) mogelijk maken en uitvoeren in 2018 zodat de stijkkamers in 2019 geopend kunnen worden.

4.3 Kerkers & Kantongerecht

Uniek in het gebouw is de aanwezigheid van de in de Franse Tijd (1802) gerealiseerde gevangiscellen in het keldercomplex. Deze vroeg 19e-eeuwse gevangenis is niet alleen speciaal vanwege de indrukwekkende deuren, de oorspronkelijke inrichting van de cellen en het zware hang- en sluitwerk, maar vooral ook door alle inscripties en muurschilderingen die zijn aangebracht door de gevangenen.

Het keldercomplex is een zeldzaam voorbeeld van een vroeg 19e-eeuwse gevangenis. De ceel vormen als het ware een tijdschapsule die de bezoekers terug voert naar een roerige periode uit de geschiedenis. Op de muren en het houtwerk hebben voormalige bewoners

volop tekeningen en inscripties achtergelaten. Met onder meer een stadsprofiel, een vlootshouw, een span paarden met koets en talloze namen en jaartallen.

Aan de voorzijde van het pand zijn in de betegeling van de Brink nog hardstenen blokken zichtbaar, die als fundament dienden voor het vroegere schavot. Graag wil Deventer Verhaal de mogelijkheid onderzoeken om een replica van het schavot op deze plaats te laten terugkeren, zodat deze bijzondere plaats op de Brink nadrukkelijk gemarkeerd zou worden. Dit schavot kan tevens dienen als blikvanger voor het museum en als startplaats voor (historische) stadswandelingen.

De vernieuwde lift in het complex zal (ook voor mindervaliden) toegang bieden tot het ondergrondse gevangeniscomplex. Enkele jaren geleden reeds zijn de cellen gerestaureerd en gestabiliseerd en is door Archeologie Deventer uitvoerig onderzoek gedaan. De archeologische vondsten gedaan onder de houten vloeren van de cellen zijn deels te zien in het gebouw. De overige vondsten worden beheerd in het Provinciaal Archeologisch Depot in Deventer.

In het museaal concept van Deventer Verhaal wordt het cellencomplex vanaf 2019 permanent toegankelijk voor het publiek. De cellen zullen we in oorspronkelijke staat aan de bezoekers tonen en in de aanpalende ruimtes in de kelder zullen we in nauwe samenwerking met de stadsarcheoloog een expositie inrichten over de geschiedenis van het gerecht en het leven van gevangenen in de vroege 19e eeuw.

In het kader van de provinciale subsidieregeling 'Het verhaal van Overijssel' dienen wij een aanvraag in om het cellencomplex waar nodig verder te restaureren en om deze in verband te brengen met andere sporen uit de tijd van het vroege gerecht (zoals de indrukwekkende gevangenis muur in de binnentuin en de achterliggende zogenaamde 'vrouwengevangenis' (Dickens Kabinet).

Met het toegankelijk maken van dit uitzonderlijk goed bewaarde cellencomplex kunnen we een belangwekkende historische attractie aan Deventer als monumentenstad toevoegen.

4.4 Beeldentuin

In de kleine binnentuin tussen Bouwershuis en The Wallstreet Tea Rose kunnen we een bescheiden presentatie realiseren van de omvangrijke groep bouwkundige ornamenten uit het depot van Deventer Verhaal. Het betreft gevelstenen, onderdelen van poorten, sierornamenten en beeldhouwwerken die momenteel niet voor publiek zichtbaar zijn (deze zijn momenteel opgeslagen in ons depot in Deventer).

Wellicht kan deze tuin in samenwerking met The Wallstreet Tea Rose (afhankelijk van nieuwe exploitant in verband met overname) worden ingericht als een (Britse) theetuin, waar bezoekers van het museum een kopje thee kunnen drinken te midden van de historische beelden en bouworname die van oude Deventer locaties. In de toekomst zou deze plek met een partiële overkapping nog geschikter gemaakt kunnen worden voor het exposeren van meer van deze 'stenen collectie'.

4.5 ArcheoHotspot

In samenwerking met stadsarcheoloog Bart Vermeulen (Archeologie Deventer) en de opleiding archeologie van Saxion, willen we in de grote binnentuin van het museumcomplex een ArcheoHotspot inrichten rond de stedelijke archeologie in Deventer.

ArcheoHotspots zijn plekken waar je zelf kennis kan maken met archeologie. Je kan er binnenlopen en soms ook meehelpen met (de uitwerking van) archeologisch onderzoek (zie www.archeohotspots.nl). Zo kunnen bezoekers nu op sommige plekken materiaal uit opgravingen sorteren of meehelpen puzzelen met scherven uit bijvoorbeeld een beerput. De bezoekers komen letterlijk in contact met het verleden.

Dit betekent dat in de tuin gedurende het eerste jaar van de openstelling van het museum (2019) onder leiding van de stadsarcheoloog en met inzet van studenten van Saxion een opgraving zal worden uitgevoerd op deze interessante locatie in de binnenstad. De opgraving zelf zal zichtbaar zijn voor het publiek op de wijze waarop dat in diverse Nederlandse musea

al gebeurt. Dergelijke dynamische archeologische presentaties zijn onder meer te zien in het Allard Pierson Museum in Amsterdam en Museum het Valkhof in Nijmegen. Niet alleen zullen de vondsten die gedaan worden aan het publiek worden gepresenteerd,

maar juist ook het archeologisch proces, de methoden en technieken, maken we zichtbaar. De ArcheoHotspot zal uiteraard een belangrijke rol krijgen in het archeologisch onderwijs aan Saxion.

In 2018 zullen we tevens bouwkundig onderzoek uitvoeren om te bezien of het opgegraven deel van de tuin in de toekomst wellicht volledig kan worden uitgegraven. Op die plek zouden we dan graag een ondergrondse ruimte realiseren die aansluit op de bestaande kelders met de kerkers. Aldaar kan dan een permanente archeologische presentatie worden ingericht, uiteraard met alle vondsten die op de locatie zijn gedaan, maar ook met een bredere focus op de stedelijke archeologie in Deventer. Daarmee zou de lacune van een archeologische presentatie in Deventer worden ingevuld en kunnen diverse topstukken uit de stedelijke en provinciale archeologische collecties aan het publiek worden getoond.

4.6 Opslag- en kantoorruimte op zolder

De ontwikkeling van de zolders van Brink 11 en 12 vallen buiten het bestek van het hier gepresenteerde bedrijfsplan. Aanvankelijk was het plan om de zolders te benutten voor museale presentaties, maar bij nader inzien bleken ze daartoe niet geschikt.

De pandeigenaar zal de zolders op eigen kosten gaan ontwikkelen tot kantoorruimte, waarbij het de intentie is dat Deventer Verhaal deze ruimte zal gaan huren. In dat geval zal Deventer Verhaal haar huidige kantoor aan de Keizerstraat verruilen voor kantoorruimte in het museum. Het spreekt voor zich dat dit voor de organisatie vele voordelen met zich meebrengt.

PUBLIEK & DOEL GROEPEN

'Juist voor een toeristische stad als Deventer, relatief dicht bij de grens gelegen met grote Duitse steden in de nabijheid, is het belangrijk om ook het buitenlandse publiek in het vizier te krijgen.'

Voor welke doelgroepen willen we dit alles realiseren? Wie zijn de toekomstige bezoekers van het 'Nederlands Speelgoedmuseum' en van 'Bouwershuis'? Zoals hierboven al beschreven in de analyse van het huidige museum, streven we in het algemeen naar bestendiging en versterking van de bestaande doelgroepen. Daarnaast is het van belang om de landelijke trends van het museumbezoek in te betrekken in het publieksbeleid.

5.1 Landelijke trends in museumbezoek

Van belang voor de toekomst van het Speelgoedmuseum is het feit dat het aantal bezoeken van volwassenen tussen 2011 en 2016 is gestegen met 67% (bron: Museumcijfers 2016, Museumvereniging 2017). Het totale museumbezoek steeg in die periode met 60%. Het aantal jeugdbezoeken blijft weliswaar stijgen, maar dat gaat (veel) minder snel door daling van het aantal jeugdigen. In totaal stijgt het jeugdbezoek tussen 2011 en 2016 met bijna 35%. Het aantal museumkaarthouders blijft stijgen met ca 100.000 per jaar. Dat betekent voor het Speelgoedmuseum dat een focus op een volwassen publiek – al dan niet vergezeld van kinderen of kleinkinderen en al dan niet voorzien van een museumkaart – niet onverstandig is.

Daarnaast is het goed om te beseffen dat de landelijke cijfers laten zien dat het lokale publiek van musea slechts circa 20% van het publiek uitmaakt. Het grootste deel betreft het overige binnenlandse publiek (51%) en het resterende deel (29%) betreft buitenlands publiek. Een landelijke oriëntatie van het Speelgoedmuseum, met een bijbehorend communicatie- en marketingbeleid, lijkt vanuit dat oogpunt een verstandige keuze.

Hoewel het grootste deel van het Nederlandse museumbezoek dus bezoekers uit het binnenland betreft (71%), neemt het aandeel buitenlandse bezoekers gestadig toe. Juist voor een toeristische stad als Deventer, relatief dicht bij de grens gelegen met grote Duitse steden in de nabijheid, is het belangrijk om ook het buitenlandse publiek in het vizier te krijgen. De cijfers van de Museumvereniging laten bovendien zien dat buitenlandse toeristen vooral op bezoek gaan bij kunst- en geschiedenis-musea.

Tenslotte is het van belang dat ondanks de matige stijging van het bezoek van jongeren, het aantal bezoeken van schoolklassen blijft stijgen. Het is daarom van groot belang dat we in het nieuwe museum beschikken over voldoende faciliteiten om meer schoolklassen te kunnen ontvangen.

5.2 Publieksbeleid

In de analyse van het publiek van het huidige Speelgoedmuseum is al aangegeven dat het museum van oudsher een trouw publiek kent, in hoofdzaak verdeeld over een viertal doelgroepen. Het museale concept van Deventer Verhaal is erop gericht om deze doelgroepen te verbreden; dat wil zeggen om méér bezoekers aan te spreken binnen deze doelgroepen. We willen dat met name bereiken door het vernieuwde speelgoedmuseum steeds nadrukkelijker te positioneren als hét nationale speelgoedmuseum.

In de presentaties in het museum streven we naar een gelaagd concept met 'voor elk wat wils' en keuzemogelijkheden voor verdieping, beleving, educatie en participatie.

We onderscheiden de onderstaande vier hoofddoelgroepen voor het museum:

- De 'nostalgische bezoeker'
- De 'cultuurhistorische bezoeker'
- Families met kinderen (de 'toeristische bezoeker')
- Schoolklassen en jonge kinderen (de 'educatieve bezoeker')

Naast deze doelgroepen die we willen bedienen met het fysieke museum, willen we ons in de komende jaren ook richten op twee specifieke groepen, die we juist buiten de muren van het museum willen bedienen. Vanuit de ambitie om tot een nationaal museum van spel- en speelgoed te komen vinden we het belangrijk om ook deze doelgroepen te bereiken.

- Opgroeiende jeugd (de 'jongere bezoeker')
- Studenten

5.3 Doelgroepen Nederlands Speelgoedmuseum

1. De 'nostalgische bezoeker'

Zoals we al eerder hebben aangegeven is het Speelgoedmuseum in ons museaal concept geen 'kindermuseum'. Verreweg het grootste aantal van de huidige bezoekers bestaat uit volwassenen, en relatief vaak ouderen, die om nostalgische motieven naar het museum komen. Ze komen kijken naar spellen en speelgoed waarmee ze groot zijn geworden en waaraan ze soms vele uren van hun leven hebben besteed.

Met name de verbetering van de toegankelijkheid van het vernieuwde museum van de toegankelijkheid voor ouderen en mindervaliden is voor deze doelgroep van groot belang. Het publiek in zorgcentra, dat niet naar het museum kan komen, zullen we bedienen met de 'Speelgoedbus' die als een mobiel museum op weg zal gaan.

2. De 'cultuurhistorische bezoeker'

Het historische en cultuurhistorische aspect van het Speelgoedmuseum is een belangrijke pijler voor het vernieuwde museum, juist omdat speelgoed in de loop der eeuwen zo'n belangrijk maatschappelijk fenomeen is geweest. Dat maakt dat het 'historisch verhaal' over spel en speelgoed in Nederland juist ook voor een cultuurhistorisch publiek zeer interessant is. Deze doelgroep overlapt maar in beperkte mate met de eerstgenoemde groep en bestaat in het algemeen uit een publiek van hoger opgeleiden, die geregeld musea bezoeken (en waarvan het overgrote deel in het bezit is van een museumkaart).

In het huidige museum wordt de 'cultuurhistorische bezoeker' in beperkte mate bediend. Belangrijk om deze doelgroep te kunnen versterken is de kwaliteit van de objecten (topstukken in bruikleen) en de presentatie, optimale faciliteiten en de mogelijkheid voor wisselende exposities en de daarmee gepaard gaande publiciteit in de media. In het vernieuwde concept willen we deze groep met name ook bedienen met verdiepende informatie (duiding in teksten, publicaties en audiotours), spraakmakende exposities en goede museale voorzieningen (museumwinkel, museumcafé etc.).

3. Families met kinderen (de 'toeristische bezoeker')

Een belangrijke doelgroep wordt gevormd door het grote aantal toeristische bezoekers die – om andere redenen – naar Deventer en de regio komen. In de huidige situatie is circa 30% van de bezoekers van het museum afkomstig van een vakantieadres in de directe omgeving van Deventer. Hoewel dus een substantieel aandeel van het huidige publiek, betreft het slechts een zeer laag percentage van het totale aantal toeristische bezoekers aan de stad. Dat geldt overigens in dezelfde mate ook voor Museum De Waag.

Juist voor deze doelgroep, die bestaat uit verschillende generaties en gezinsleden met uiteenlopende belangstelling, is het belangrijk dat we diverse belevingen in het museum bieden en dat het met name voor ouders een reden is om – wellicht op een regenachtige zomerdag – met z'n allen naar het Speelgoedmuseum te gaan. Met name voor deze groep geldt dat een gerichte lokale communicatie en marketing (huis-aan-huisbladen, vakantiebijlagen van kranten en magazines, folders op toeristische locaties etc.) het aantal bezoekers aanzienlijk kan doen stijgen.

4. Schoolklassen en jonge kinderen (de 'educatieve bezoeker')

In de huidige situatie van het Speelgoedmuseum ontbreken de faciliteiten om veel schoolklassen te ontvangen, terwijl dit in potentie een voordehandliggende en omvangrijke doelgroep is.

Met één educatief medewerker wordt nu een gericht beleid gevoerd richting scholen in Deventer en de directe omgeving. In het vernieuwde concept willen we de beoogde doelgroep verbreden naar alle schoolklassen binnen een straal van 30 kilometer van Deventer (inclusief steden als Apeldoorn en Zwolle).

5. Opgroeiende jeugd (de 'jongere bezoeker')

Met name deze groep is moeilijk te bedienen in een museale context. Het is een groep die weinig genegen is tot museumbezoek. Toch is het ook belangrijk om – op enige termijn – ook deze groep te bereiken, met name via het 'speelgoed' van vandaag waarmee zij zijn opgegroeid: games. Wij hebben niet de illusie dat we deze groep in grote mate kunnen bewegen tot een bezoek aan het museum, maar willen met speciale activiteiten buiten de muren van het museum aanspreken met op hen afgestemde festivals en evenementen (bijvoorbeeld GameFest in de Deventer Schouwburg).

6. Studenten (onder meer van Saxion)

Voor wat betreft de studentenpopulatie van Deventer denken we evenmin aan deze groep als concrete doelgroep voor museumbezoek. Wél kunnen interessante samenwerkingsverbanden worden aangegaan met hogescholen, universiteiten en andere onderwijsinstellingen met opleidingen en studierichtingen op het gebied van Gaming (onder meer Saxion in Deventer, maar ook bijvoorbeeld de Universiteit van Amsterdam) en archeologie (bijvoorbeeld rond de beoogde ArcheoHotspot in het Bouwershuis).

5.4 Doelgroepen Museum De Waag en Bouwershuis

Zoals we hierboven al hebben aangegeven zal het Bouwershuis gaan functioneren in combinatie met Museum De Waag. In de stijkkamers zal een 'vaste opstelling' worden gerealiseerd met topstukken uit de erfgoedcollectie, de gevangenis wordt toegankelijk en in de tuin zal een ArcheoHotspot worden ingericht.

Wij verwachten dat we met de realisatie van het Bouwershuis in een lacune voorzien en dat we onze bezoekers een veel aantrekkelijker museumaanbod kunnen doen. Doelstelling is dan ook om met de openstelling van Bouwershuis te komen tot een verbreding van de bestaande doelgroepen van Museum De Waag.

Omdat het Nederlands Speelgoedmuseum en Bouwershuis van dezelfde entree gebruik zullen gaan maken, verwachten wij dat met name het publiek met een museumkaart (circa 50% van de bezoekers) een veel lagere drempel zal voelen om beide musea te bezoeken.

'Het historische en cultuurhistorische aspect van het Speelgoedmuseum is een belangrijke pijler voor het vernieuwde museum'

COMMUNICATIE & MARKETING

Speelgoedmuseum Deventer wordt het Nederlands Speelgoedmuseum in Deventer. In 2018 zal Deventer Verhaal een communicatie- en marketingplan ontwikkelen voor het positioneren van hét Nederlands Speelgoedmuseum. Het nieuwe museum zal zich nadrukkelijk als museaal 'merk' moeten manifesteren binnen Deventer naast Museum De Waag en binnen de culturele wereld. Maar het zal daarnaast ook een nationale profilering moeten krijgen binnen de museumwereld. Daarbij hoort een vernieuwde marketingstrategie en huisstijl. Een uitgewerkt communicatieplan is nodig om de genoemde doelgroepen effectief te kunnen bereiken. Het opstellen van een bijbehorend communicatie- en marketingbeleid, met veel aandacht voor perscommunicatie en interactief onlinebeleid, zal hierop volgen.

De verantwoordelijkheid voor de communicatie zal centraal worden belegd bij Deventer Verhaal, waarbij een gespecialiseerde medewerker zal worden aangenomen voor de uitvoering van de communicatie rond het Nederlands Speelgoedmuseum.

6.1 Doelstellingen en Doelgroepen

Onze doelstelling is in de eerste plaats het nationaal positioneren van het Nederlands Speelgoedmuseum. Met een op de genoemde doelgroepen afgestemd beleid willen we de positieve merkbekendheid vergroten en merktrouw genereren bij de beoogde publieksgroepen. Een en ander moet leiden tot een groei naar een bezoekersaantal van ruim 100.000 per jaar in totaal voor het Nederlands Speelgoedmuseum en Museum De Waag/Bouwershuis.

Publieksgroepen

Het communicatie- en marketingbeleid wordt gericht op de in hoofdstuk 5 omschreven publieksgroepen:

- De 'nostalgische bezoeker'
- De 'cultuurhistorische bezoeker'
- Families met kinderen (de 'toeristische bezoeker')
- Schoolklassen & jonge kinderen (de 'educatieve bezoeker')

Naast deze publieksgroepen richt de communicatie zich op pers, stakeholders en relaties, sponsors en subsidienten en interne medewerkers.

6.2 Merkenstrategie

Voor het Nederlands Speelgoedmuseum wordt een merkidentiteit en strategie ontwikkeld. Op basis hiervan kan er een huisstijl ontwikkeld worden. De nationale ambitie vraagt om een vernieuwde uitstraling en een bredere bekendheid van het museum. Er zal daarom een nieuwe huisstijl worden ontwikkeld voor het museum door vormgever Caspar Conijn (Amsterdam) in samenwerking met Erikenik, ontwerp bureau voor corporate communicatie (Amsterdam).

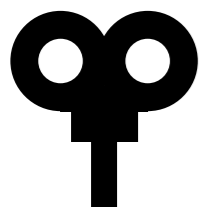
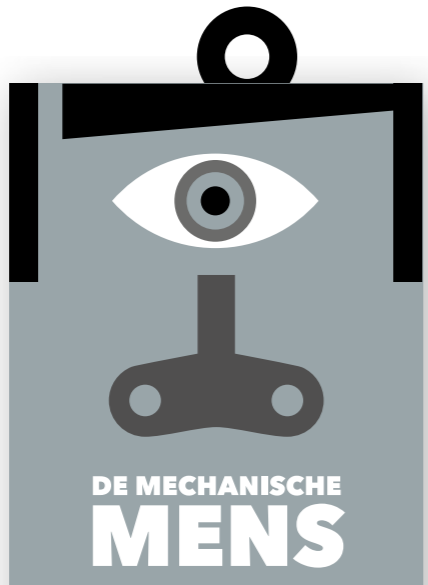
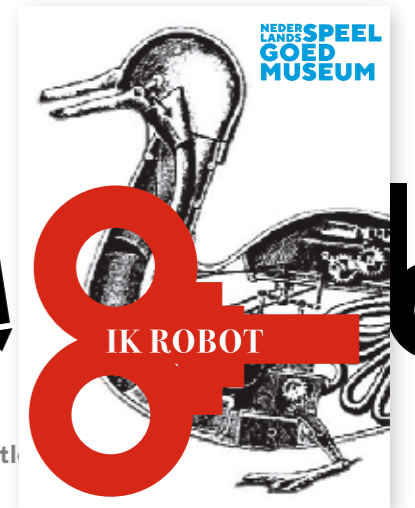
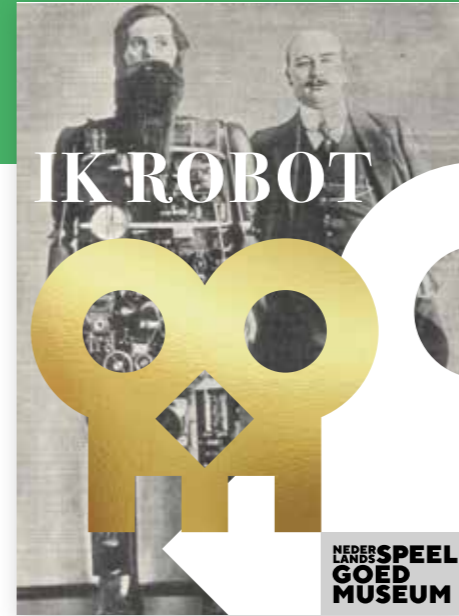
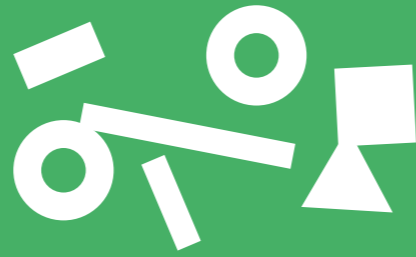
Museum De Waag/Bouwershuis

Bouwershuis zal niet als een zelfstandig 'merk' worden gepositioneerd, maar als vaste opstelling van Museum De Waag. Er zal dan ook geen afzonderlijke huisstijl worden ontwikkeld, maar ontwerp, inrichting en grafische uitingen zullen aansluiten bij die van Museum De Waag. Deze zullen verzorgd worden door het bureau dat ook de huisstijl voor Museum De Waag heeft ontwikkeld (Bestwerk in Deventer).

'De nationale ambitie vraagt om een vernieuwde uitstraling en een bredere bekendheid van het museum'

HUISSTIJL VOORSTEL

Voor de huisstijl van het Nederlands Speelgoed Museum is een concept ontwikkeld dat in een volgend stadium verder zal worden uitgewerkt. Uitgangspunt is een moderne en dynamische beeldtaal waarbij de spelende mens het uitgangspunt is. De huisstijl kenmerkt zich door basale vormen waarbij de spelsymboliek de basis is van de krachtige beeldtaal. Zo kunnen verhalen worden gemaakt naar alle benodigde thema's en toepassingen, van interne bewegwijzering tot mediacampagnes.

mechanisch speelgoed

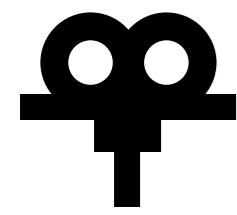
spoor

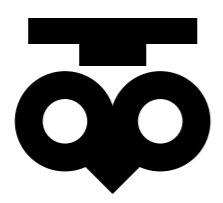
fietsje

kaboutre

samenspelen

educatie

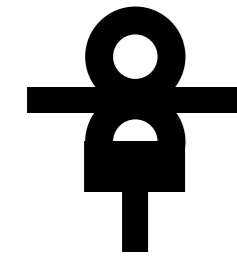
video

potl

leesbril

meisjes

zelf spelen

knuffelbeer

spannend

6.3 Huisstijl en middelen

De merkenstrategie vormt het uitgangspunt voor de huisstijl en daaruit voortkomende middelen/ kanalen voor het nieuwe Nederlands Speelgoedmuseum:

Free Publicity

Voor het Nederlands Speelgoedmuseum wordt de pers benadert vanuit uiteenlopende invalshoeken. Er wordt geïnvesteerd in goede, duurzame persrelaties. Voor specifieke verhalen kan de samenwerking gezocht worden met vloggers op YouTube, influencers op social media (jongere bezoekers). De nostalgische en cultuurhistorische bezoeker wordt benaderd via de traditionele titels. Vanuit Deventer Verhaal wordt er gewerkt aan een sterke uitbreiding van het netwerk van journalisten.

Direct Mailing

Om de toeristische bezoekers te bereiken worden toeristische locaties voor aanvang van het seizoen voorzien van flyers en bezoekersinformatie (rond april). De educatieve bezoeker krijgt het educatieve aanbod via direct mailing gepresenteerd.

Website

De website is de digitale entree van het museum. Een eerste indruk krijg je maar één keer en veel potentiële bezoekers komen online binnen. Voor het nieuwe Nederlands Speelgoedmuseum wordt een attractieve en informatieve website opgezet met als doel: verkoop, leadgeneratie, service en informatie. Behalve als instrument in de communicatie en marketing van het Nederlands Speelgoedmuseum, biedt de website eveneens toegang tot de collecties en is het onze ambitie om deze te laten uitgroeien tot een virtueel museum over de geschiedenis van spel- en speelgoed in Nederland (zie paragraaf 3.11, 'Een virtueel speelgoedmuseum').

Voor de opbouw van een 'community' van geregelde museumbezoekers, is het belangrijk dat zij ook steeds terecht kunnen op de website van het museum. Elementen van de vaste opstelling van het museum en verdiepende informatie rond de geschiedenis van spel en speelgoed zullen op de website te vinden zijn, naast regelmatig wisselende nieuwsberichten rond aanwinsten, 'speelgoed-van-de-week', favoriete speelgoeditems van BN-ers uit de collectie van het museum etc.

Zoekmachinemarketing

Vanwege de ANBI status stelt Google 10.000 dollar aan advertentiebudgetten beschikbaar om advertenties te plaatsen in de zoekmachine van Google. Hierdoor kan het Nederlands Speelgoedmuseum traffic genereren naar de website en de potentiële bezoeker op de website verleiden tot een bezoek aan het museum. (Aangezien het Nederlands Speelgoedmuseum uniek is in zijn soort zal er weinig concurrentie zijn op specifieke zoekwoorden.)

Social Media

De facebookpagina van Speelgoedmuseum Deventer wordt omgezet naar het Nederlands Speelgoedmuseum. Een pagina waarop updates worden geplaatst over activiteiten, collectie en achtergrondinformatie. Gezien de brede doelgroepbenadering is het van belang om ook te kijken naar het inzetten van vlogs op YouTube en beelden te delen via Instagram. Er dient een gerichte keuze gemaakt te worden zodat de kanalen beheersbaar blijven.

In de onderstaande paragrafen geven we beknopt aan welke elementen in het communicatieplan nog verder worden uitgewerkt.

Presentatie renovatietraject

Gedurende het renovatietraject en de inrichting van het Nederlands Speelgoedmuseum, zal in de expositieruimte van het oude Speelgoedmuseum in 2018 een kleine, dynamische

presentatie worden ingericht over de plannen en de voortgang van het project. Bezoekers van het museum kunnen zo het hele proces volgen.

Opening van het nieuwe museum

Na goedkeuring van het bedrijfsplan en de start van het renovatietraject zullen onmiddellijk de voorbereidingen starten voor de opening van het museum in het voorjaar van 2019. Wij streven naar een grootse opening met de lancering van een spectaculaire openings-expositie ('De Mechanische Mens') die het museum nationaal op de kaart moet zetten.

Speelgoedbus

Nog voor de opening van het nieuwe museum willen we de 'Speelgoedbus' als een rondrijdende reclamezuil in de stad en de regio op bezoek laten gaan bij scholen, zorgcentra en evenementen. De bus wordt aangekleed in de huisstijl van het nieuwe museum en zal worden ingezet ter promotie van het nieuwe museum.

6.4 Relatiebeheer

Het opbouwen van een brede kring van relaties rond het Nederlands Speelgoedmuseum is een belangrijke voorwaarde voor het succes in de toekomst.

Spelen op de Brink

Tot dusver had het Speelgoedmuseum geen eigen Vereniging van Vrienden. Deventer Verhaal is in 2017 met de Stichting Spelen op de Brink overeen gekomen dat zij als zodanig wil optreden. Dat betekent dat de stichting zich in samenwerking met het museum zal inzetten voor de werving van donateurs en vrijwilligers voor het museum. Spelen op de Brink als evenement op de woensdag- en zondagmiddagen in de zomer blijft uiteraard bestaan en zal nadrukkelijk worden gepresenteerd als een buitenactiviteit van het Nederlands Speelgoedmuseum (zie hiervoor paragraaf 3.9)

6.5 Personeel: communicatiemedewerker

De verantwoordelijkheid voor het communicatiebeleid zal centraal worden belegd in de organisatie van Deventer Verhaal. Onder deze regie zal een nieuwe communicatiemedewerker (0,5 fte) worden aangesteld om uitvoering te geven aan het communicatie- en marketingbeleid voor het Nederlands Speelgoedmuseum.

'Voor het nieuwe Nederlands Speelgoedmuseum wordt een attractieve en informatieve website opgezet'

BEDRIJFS VOERING

7.1 Buitenruimte, entree en ontvangstbalie

De entree begint buiten: Een goede zichtbaarheid en juiste uitstraling bepalen of iemand binnenstapt. De zichtbaarheid en bereikbaarheid van het Nederlands Speelgoedmuseum en Bouwershuis moet niet te zeer belet worden door straatmeubilair en terrassen. De huidige inrichting van de hoek van de Brink – met diverse restaurants met een terrasvergunning – zal zeker aangepast moeten worden, zodat de ‘zichtlijnen’ langs de gevels aan de linker en rechterzijde met uitzicht op het museum niet verstoord worden. Hier ligt naar onze mening ook een taak voor de gemeente om het plein dusdanig in te richten dat museale exploitatie mogelijk wordt gemaakt.

Openstaande deuren werken drempelverlagend en geven het laatste duwtje. In de entree wordt daarom een tochtportaal gemaakt waar potentiële bezoekers al informatie over exposities kunnen lezen. Eenmaal binnen leidt de looproute naar de balie waar een ticket gekocht kan worden. Van daaruit worden bezoekers naar de garderobe en de toegang tot het betaalde deel van het museum verwezen.

De balie heeft een U-vorm waardoor er goed zicht is op de entree, de toegang naar de betaalde zones en de museumwinkel. Eén lange zijde wordt gebruikt voor verkoop van tickets. De tweede lange zijde is gericht naar de winkel en heeft een eigen kassa waardoor winkelbezoekers snel geholpen kunnen worden. Op zeer drukke momenten kan aan de korte zijde een extra medewerker informatie verstrekken of tickets verkopen met een mobiele kassa.

7.2 Bezoekersfaciliteiten

Toegankelijkheid mindervaliden

Een van de problemen in het huidige Speelgoedmuseum Deventer is de slechte toegankelijkheid voor mindervaliden. Omdat bijna de helft van ons publiek 55 jaar of ouder is, is de aanwezigheid van een lift cruciaal (zie onder). Daarnaast komen er voor mensen die slecht ter been zijn andere voorzieningen zoals een gratis leenrolstoel (ter vervanging van scootmobiel die vanwege de draaicirkel niet mee de zaal in kunnen) en museumkrukjes die als wandelstok en -stoel kunnen dienen.

Publiekslift & trap

In de directe nabijheid van de hoofdentree en de entreebalie van het museum wordt een inpandige lift gerealiseerd van de kelder tot de zolder. Deze lift maakt alle etages van het museum (inclusief de museale gevangenis) toegankelijk voor mindervaliden. Daarnaast kan de lift in beperkte mate dienst doen als transportlift voor museale objecten. Bij de lift wordt tevens een tweede trap gemaakt, zodat er naast de monumentale trap in de gang een tweede toegang wordt gemaakt.

Garderobe en kluisjes

Op de begane grond komt een onbewaakte garderobe met gratis kluisjes. Er wordt ruimte gereserveerd voor scootmobiel en wandelwagens.

Sanitair

Er worden op de begane grond en op de eerste etage sanitaire ruimtes gerealiseerd. Een deel hiervan wordt ingericht voor mindervaliden en voor de allerkleinsten (verschoonruimte).

Museumwinkel

Museumwinkels hebben de laatste jaren een grote ontwikkeling doorgemaakt. Waar de winkel vroeger een hoekje bij de kassa was, zijn museumwinkels tegenwoordig ruim opgezet met een uitgekiend assortiment artikelen. Bezoekers zijn consumenten geworden met alle daarbij horende wensen in termen van beleving en vermaak. Uit de Museummonitor blijkt dat maar liefst een kwart van de bezoekduur aan een museum in de winkel wordt doorgebracht. De winkel is daarmee een belangrijk onderdeel van de totaalervaring van bezoekers.

‘Een van de problemen in het huidige Speelgoedmuseum Deventer is de slechte toegankelijkheid voor mindervaliden’

7.3 Ticketing

De eigen inkomsten van het Nederlands Speelgoedmuseum (en van Museum de Waag/Bouwershuis) vormen in de komende jaren een steeds belangrijker deel van de baten in de exploitatie. Deventer Verhaal wil de inkomsten uit entreegelden in de eerste plaats laten stijgen door een groei van het aantal bezoekers. Daarnaast zal de entreprijs van de musea stijgen wanneer er meer geboden kan worden. Voor het huidige Speelgoedmuseum Deventer geldt dat door het uitblijven van vernieuwingen en onderhoud in de oude situatie de entreprijs laag is gebleven. Na de verhuizing en vernieuwing tot het Nederlands Speelgoedmuseum zal de entreprijs tot een normaal niveau worden bijgesteld.

In het onderstaande geven we een overzicht van de door ons beoogde ticketprijzen. Voor alle duidelijkheid benadrukken we dat de hier genoemde entreprijzen indicatief zijn en nog kunnen worden bijgesteld in de verdere planontwikkeling. Op basis van de hieronder genoemde prijzen is de exploitatiebegroting opgesteld. De doorberekening van de inkomsten is gesteld op een gemiddelde van circa 50% van de reguliere ticketprijs, hetgeen gelijk staat met het bedrag dat wij ontvangen van de museumvereniging als vergoeding van bezoekers met een museumjaarkaart.

Ticket Nederlands Speelgoedmuseum

Een entreebewijs voor het Nederlands Speelgoedmuseum geeft toegang tot de vaste opstelling van het museum én de wisselende expositie. De huidige toegangsprijs van het museum (nu 5 euro) zal na de verhuizing worden verhoogd tot 8,50 euro voor volwassenen en 5 euro voor jeugd t/m 18 jaar. Voor houders van een museumkaart is de toegang tot het museum gratis.

Ticket Bouwershuis (en Museum De Waag)

Het Bouwershuis zal vooralsnog geen afzonderlijke museumstatus aanvragen, maar wordt beschouwd als onderdeel van de vaste opstelling van Museum de Waag. Een bezoek aan Het Bouwershuis wordt daarmee altijd aangeboden in combinatie met een bezoek aan Museum De Waag. Uiteraard kunnen op beide locaties tickets worden verkregen.

Een ticket zal voor volwassenen 12,50 euro gaan kosten, voor kinderen van 13 t/m 18 jaar bedraagt de prijs 9,50 euro en voor kinderen onder de 13 jaar is de toegang gratis. Deze prijs omvat behalve een bezoek aan het museum ook een audiotour door het museum en een bijbehorende app met een stadswandeling. Voor museumkaarthouders is de toegang gratis. Leden van Vereniging de Waag krijgen korting.

Combiticket Museum de Waag, Bouwershuis & Nederlands Speelgoedmuseum

Bezoekers die de drie musea gecombineerd willen bezoeken kunnen een combiticket kopen. Een combiticket zal voor volwassenen 17,50 euro gaan kosten, voor kinderen van 13-18 jaar bedraagt de prijs 12,50 euro en voor kinderen onder de 13 jaar is de toegang gratis. Deze prijs omvat behalve een bezoek aan het museum ook een audiotour door het museum en een bijbehorende app met een stadswandeling. Voor museumkaarthouders is de toegang gratis en leden van Vereniging de Waag krijgen korting.

Deventer Museumticket

Vanaf de opening van het nieuwe museumcomplex wil Deventer Verhaal graag gaan werken met een 'Deventer Museumticket', dat toegang biedt tot alle musea in de stad. Behalve de musea aan de Brink zijn dat ook het Geert Groote Huis en het Dickens Kabinet. Naar onze mening kan het voeren van een dergelijk stadsticket een sterke stimulans betekenen voor het museumbezoek. In de toekomst zullen naar wij hopen meer musea of attracties in de stad in het ticket worden opgenomen.

Een Deventer Museumticket zal ca 19,50 euro gaan kosten en is niet geldig voor museumkaarthouders. Voor kinderen van 13 tot 18 geldt een tarief van 14,50 euro en voor kinderen onder de 13 jaar is de toegang gratis.

Vanuit het perspectief van musea zijn er drie redenen om een volwaardige winkel te willen bieden:

- **Commercie:** De winkel genereert inkomsten maar vooral ook meer publiek (entreegelden) omdat het museum als geheel hoger gewaardeerd wordt;
- **Educatie:** Van een schilderij op een Ansichtkaart of een replica van een speelgoedtrein; een artikel vertelt de bezoekers iets over de collectie en draagt bij tot de verdieping van het museumbezoek;
- **Promotie:** De winkel is een marketinginstrument waarmee je impliciet vertelt wie je bent en waar je voor staat.

Het huidige Speelgoedmuseum Deventer heeft een kleine winkel met een assortiment dat past bij het museum (mechanisch blik, hout). Hoewel de winkel ook nu winstgevend is, wordt het potentieel niet volledig benut. In het Nederlands Speelgoedmuseum komt daarom een ruimere winkel met, naast het bestaande assortiment, unieke en originele artikelen die in eigen beheer worden geproduceerd.

Zowel het publiek van het Nederlands Speelgoedmuseum als dat van Bouwershuis wordt hier bediend met twee afzonderlijke productlijnen. De productlijn van Bouwershuis zal afgeleid zijn van topstukken uit de collectie zoals die in Bouwershuis geëxposeerd zullen gaan worden. Ook wordt geput uit het reeds bestaande assortiment van de winkel in Museum De Waag, dat bestaat uit in eigen beheer ontwikkelde producten die de Deventer erfgoedcollectie promoten.

De winkel zal in de nieuwe situatie grenzen aan de entree zodat de winkel ook voor het 'gewone' winkelend publiek toegankelijk is.

Museumcafé

Het brede scala aan horeca op De Brink biedt de toeristische bezoeker de mogelijkheid om een bezoek aan het museum te combineren met terrasbezoek of diner in de directe nabijheid. Ook nu wordt hier al veelvuldig gebruik van gemaakt. De clustering van museale activiteiten, attracties, festivals en horeca zullen leiden tot een vergrote aantrekkingskracht voor toeristische bezoekers waarvan ook horeca en middenstand sterk kunnen profiteren.

Desalniettemin willen in het museale complex ook een museumcafé realiseren, waar de bezoekers van het museum terecht kunnen voor, tijdens of na afloop van hun museumbezoek. Over het algemeen besteden musea de exploitatie van het café uit. Deventer Verhaal zal dit voorbeeld volgen. Voor de realisatie van het museumcafé zoeken we daarom samenwerking met het bestaande etablissement 'The Wallstreet Tea Rose', gelegen pal achter Bouwershuis.

Een eenvoudige doorbraak van een muur achterin de gang kan ervoor zorgen dat het restaurant met het museum wordt verbonden. Dat biedt de mogelijkheid voor samenwerking, waarbij er in het pand zélf geen museumcafé gerealiseerd hoeft te worden. Groot voordeel van deze constructie is het feit dat in het museum zélf geen kostbare ruimte benut hoeft te worden voor horecafaciliteiten, die bovendien moeilijk te combineren zijn met de museale eisen (brandveiligheid, klimaatbeheersing etc.).

Een doorbraak zorgt er bovendien voor dat er (weer) een verbinding ontstaat met de Walstraat. Het in de vrouwengevangenis gevestigde

Dickens Kabinet wordt daarmee in het museale complex betrokken (en dus ook toegankelijk vanaf de Brink) en het winkelende publiek in de Walstraat kan worden aangesproken via een achteringang van het museum. Dit sluit uiteraard goed aan bij de door ons beoogde museale clustering rond 'museumplein' de Brink.

Voor de realisatie van het museumcafé zoeken we daarom samenwerking met het bestaande etablissement 'The Wallstreet Tea Rose'

Combinaties met Museum More (Gorsel) en Museum De Fundatie (Zwolle)

Speciaal voor de kunst- en cultuurhistorisch geïnteresseerde bezoekers wil Deventer Verhaal graag samenwerken met Museum More en Museum De Fundatie. Met name voor bezoekers van buiten de regio kan een gecombineerd bezoek aan de 'IJsselmusea' een aantrekkelijke optie zijn. Daarnaast willen we onderzoeken of we speciale arrangementen kunnen aanbieden voor een dergelijk gecombineerd bezoek, bijvoorbeeld in samenwerking met de NS.

7.4 Toezicht en veiligheid

Deventer Verhaal heeft een ervaren team van huismeesters, kassamedewerkers en suppoosten. Allen zijn werkzaam in beide bestaande musea (Museum De Waag en Speelgoedmuseum Deventer). Zij zullen ook in de nieuwe situatie de kern vormen van het publieksteam, dat al naar gelang de behoefte aangevuld kan worden met oproepkrachten en gespecialiseerde beveiligers. Vanwege hun belangrijke taak in de dienstverlening aan

kwetsbare groepen (kinderen en ouderen) en de verantwoordelijkheid voor waardevolle goederen beschikken zij allen over een Verklaring Omtrent Gedrag, waaruit blijkt dat er voor deze taakstelling geen bezwaren zijn.

Dit team en een deel van onze vrijwilligers is, en wordt jaarlijks getraind in BHV/AED/EHBO met bijzondere aandacht voor de hulpverlening aan kinderen. Meerdere keren per jaar worden ontruimingsoefeningen gehouden. Een deel van de medewerkers is opgeleid tot collectiehulpverlener (CHV) en weet hoe te handelen bij (dreigende) schade aan de collectie. Op goed bereikbare plaatsen worden BHV- en CHV-kits geplaatst. De organisatie beschikt over een actueel, en door het Museumregister goedgekeurd, bedrijfsnoodplan.

'Deventer Verhaal heeft een ervaren team van huismeesters, kassamedewerkers en suppoosten. Allen zijn werkzaam in beide bestaande musea.'

Om de veiligheid van medewerkers, bezoekers, collectie en pand te garanderen stellen we hoge eisen aan de veiligheids- en beveiligingssystemen. Dit betekent minimaal een gecertificeerde inbraak- en brandcentrale voorzien van GPRS-back up, aansluiting op het Openbaar Brandmeldsysteem, infrarood bewakingscamera's in het hele pand, noodverlichting, voldoende en goed toegankelijke vluchtwegen, voldoende blusmiddelen en een beveiligd netwerk. Aanvullende eisen kunnen worden gesteld door de verzekeraar, pandeigenaar, brandweer, het Museumregister en bruikleengevers en bepalen de uiteindelijke norm.

In verband met de aanwezigheid van topstukken in de opstellingen en de aanwezigheid van bruiklenen van derden in tentoonstellingen, zal er tijdens openingstijden van het museum permanent een gecertificeerde beveiliging in het museum aanwezig zijn

7.5 Personeel

Kantoorfuncties

Door uitwisseling tussen Museum De Waag, het Nederlands Speelgoedmuseum en de bredere organisatie van Deventer Verhaal is synergievoordeel te behalen. Zo kan de benodigde expertise op gebied van collectiebeheer, ontsluiting en digitalisering, exposities, communicatie & marketing worden gedeeld. We menen ook dat één algemeen directeur van de stedelijke erfgoedorganisatie (Deventer Verhaal) afdoende moet zijn om ook de directie voor het Nederlands Speelgoedmuseum te voeren. Dit model, met één stedelijke erfgoedorganisatie die verantwoordelijk is voor diverse musea, is steeds vaker de praktijk bij krimpende budgetten. Een geïsoleerde organisatie voor het Nederlands Speelgoedmuseum zou een aanzienlijk omvangrijkere formatie vergen.

Museumfuncties

Gedurende de overbruggingsjaren 2017 en 2018 is het locatiepersoneel van het huidige Speelgoedmuseum Deventer in dienst gebleven, zodat het huidige museum zo lang mogelijk geopend kon blijven. Deze staf van medewerkers zal meeverhuizen naar de nieuwe vestiging van het museum. Wij zullen zoveel mogelijk inzetten op continuering van de bestaande staf en deze slechts in beperkte mate laten groeien in de nieuwe situatie. Deze staf is volledig geïntegreerd met de staf van Museum De Waag, zodat een gemakkelijke uitwisseling mogelijk is.

Vrijwilligers

Deventer Verhaal voert een actief vrijwilligersbeleid en is vanaf eind 2017 weer bezig om een bestand van vrijwillige medewerkers op te bouwen. Vrijwilligers kunnen een waardevolle aanvulling zijn op het reguliere (betaalde) personeelsbestand. Binnen de primaire processen van de organisatie wordt uitsluitend gewerkt met betaalde krachten, maar met name voor de ondersteuning van (kinder-) activiteiten, rondleidingen, educatie en evenementen, wordt een beroep gedaan op vrijwilligers. Deventer Verhaal werkt hierbij samen met de Vrijwilligerscentrale Deventer.

Werkervaringsplekken

Daarnaast wil Deventer Verhaal waar mogelijk een beroep doen op de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Met name in de ondersteuning van onze vaste medewerkers zoeken we actief naar arbeidskrachten die werkervaring kunnen opdoen binnen onze organisatie en die wellicht ook kunnen doorstromen naar betaald werk.

Totale formatie

In de onderstaande tabel hebben we de functies benoemd en toebedeeld die naar ons idee nodig zijn voor de exploitatie van het Nederlands Speelgoedmuseum. De inzet van onbetaalde medewerkers als vrijwilligers en stagiairs is buiten beschouwing gelaten, evenals de tijdelijke inhuur van specialisten voor projecten die vanuit externe fondsen gefinancierd worden.

Omdat het museum naar verwachting niet eerder dan per 1 april 2019 haar deuren zal openen, zullen de personeelslasten in het eerste jaar lager uitvallen (naar schatting 338.000 euro i.p.v. 363.000 euro).

Functie	Omvang	Loonkosten op jaarbasis
Directie	0,3 fte	€ 28.000
Bureaucoördinator	0,2 fte	€ 8.000
Beheer en behoud	0,1 fte	€ 3.000
Medewerker financiën	0,2 fte	€ 15.000
Bedrijfsvoering	0,4 fte	€ 25.000
Conservator/ projectleider expo's	0,8 fte	€ 50.000
Medewerker communicatie	0,4 fte	€ 21.000
Medewerker educatie	0,5 fte	€ 22.000
Baliemedewerkers	1 fte	€ 34.000
Huismeesters	1,2 fte	€ 47.000
Suppoosten	1,9 fte	€ 67.000
Beveiliging	1 fte	€ 43.000
Totaal	8 fte	€ 363.000

7.6 Bedrijfsvoering

Huurovereenkomst

De huidige eigenaar van de panden is bereid om verregaand mee te werken aan de museale exploitatie van zijn panden. Uitgangspunt is daarbij dat hij een lagere dan de marktconforme huurprijs wil rekenen wanneer de gemeente bereid is om te investeren in de renovatie en museale inrichting ten behoeve van de beoogde museumfunctie.

Er zal een huurovereenkomst worden opgesteld voor een lange periode (15 jaar) voor een bedrag van 90.000 euro per jaar voor het gehele complex, inclusief de beide tuinen en het achterhuis, maar exclusief de zolders.

De ontwikkeling van de zolders tot kantoorruimte valt buiten het bestek van dit bedrijfsplan. Franken Vastgoed zal de zolder op eigen kosten ontwikkelen, waarbij Deventer Verhaal de eerste rechten heeft om deze zolder als kantoorruimte te huren. Momenteel huurt Deventer Verhaal kantoorruimte buiten het museum (Keizerstraat 33).

Exploitatie

Voor de exploitatie gaan wij er vanuit dat de totale gemeentelijke investering in de museale verbouwing en inrichting van het museum (1,5 miljoen) wordt afgeschreven met een reservering van 100.000 euro per jaar. In een periode van 15 jaar (gelijk aan de minimale periode van de huurovereenkomst) bouwen wij uit de exploitatie derhalve een investeringsreserve op die gelijk is aan de gemeentelijke investeringssubsidie. Dit bedrag is bestemd om de in de (nabije) toekomst noodzakelijke vernieuwingen in het museum te kunnen financieren.

Juist door de combinatie met Brink 12 kan een gunstige exploitatie worden opgezet en kunnen kosten worden bespaard door het delen van faciliteiten. De kosten aan huur, extra personeelsinzet en overige meerkosten om Brink 11 en 12 te kunnen exploiteren, moeten in balans zijn met de extra inkomsten die we juist door de combinatie kunnen genereren. De exploitatie van het Nederlands Speelgoedmuseum en Bouwershuis zal volledig worden geïntegreerd in de bedrijfsvoering van Deventer Verhaal. Het grootste deel van het personeel zal werken voor de verschillende musea.

De kosten en baten van het Nederlands Speelgoedmuseum en van het Bouwershuis afzonderlijk zijn in onderstaand overzicht inzichtelijk gemaakt.

Bezoekersaantallen

Een voorzichtige prognose van de (totale) bezoekersaantallen laat zien dat zelfs bij een conservatieve raming het aantal bezoekers voor een combinatie van Museum De Waag, Nederlands Speelgoedmuseum en Bouwershuis (Brink 11 en 12) in de komende jaren zal stijgen tot boven de 100.000 bezoekers per jaar.

Door de 'nieuwe' attractie Bouwerhuis (met gevangeniscomplex en stijlkamers), gecombineerd met een dynamisch tentoonstellingsprogramma in Museum de Waag, verwachten wij een stijging in 2019 met 10.000 bezoekers (25%), gevolgd door nog een lichte groei in 2020. Voor het Nederlands Speelgoedmuseum in haar nieuwe behuizing, met wisselende exposities, verwachten wij een lichte groei in 2019 (naar 30.000 bezoekers) omdat het museum dan nog niet het gehele jaar geopend zal zijn. In 2020 verwachten we dat de bezoekersaantallen van beide musea stijgen tot circa 45.000 reguliere bezoekers.

Los van deze reguliere bezoekers van de musea gaan we vanaf 2019 ook het 'Deventer Museumticket' voeren (niet voor museumkaarthouders), dat toegang biedt aan alle musea in de stad. Wij verwachten dat we in het eerste jaar circa 2500 van deze nieuwe tickets zullen gaan verkopen en dat het aantal in 2020 zal zijn gestegen tot circa 5.000.

'Juist door de combinatie met Brink 12 kan een gunstige exploitatie worden opgezet en kunnen kosten worden bespaard door het delen van faciliteiten.'

Raming bezoekers	2016	2017	2018	2019	2020
Museum De Waag (& Bouwershuis)	12.000	20.000	30.000	40.000	45.000
Nederlands Speelgoedmuseum (& expo)**	27.000	24.000	24.000	30.000	45.000
Deventer Museumticket (combiticket)	-	-	-	2500	5.000
Stadsetalage*	5.500	20.000	10.000	10.000	10.000
Totaal aantal	44.500	65.000	64.000	82.500	105.000

* In 2017 heeft Deventer Verhaal drie exposities verzorgd in de Stadsetalage. Vanaf 2018 zal dat maximaal één expositie zijn.

** Er is uitgegaan van opening van het museum per 1 april 2019. Hierbij is van belang dat tot de opening we het Speelgoedmuseum Deventer openhouden en zorgdragen voor een goede overbrugging vanuit de huidige locatie naar het nieuwe complex.

Raming inkomsten entreegelden	2016	2017	2018	2019	2020
Museum De Waag (& Bouwershuis)*	€ 21.000	€ 75.000	€ 128.400	€ 240.000	€ 270.000
Nederlands Speelgoedmuseum (& expo)**	€ 62.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 120.000	€ 180.000
Deventer Museumticket (combiticket)***	-	-	-	€ 25.000	€ 50.000
Stadsetalage	-	-	-	-	-
Totaal inkomsten	€ 83.000	€ 135.000	€ 188.400	€ 385.000	€ 500.000

* Gemiddelde inkomsten voor Museum De Waag/Bouwershuis zijn gesteld op 6 euro (staat gelijk met de inkomsten die wij verkrijgen uit bezoekers met een Museumkaart, circa 50% van de reguliere ticketprijs)

** Gemiddelde inkomsten voor Nederlands Speelgoedmuseum zijn gesteld op 4 euro

*** Gemiddelde inkomsten voor Deventer Museumticket zijn gesteld op 10 euro

De inkomsten die daarmee worden gegenereerd wegen ruimschoots op tegen de meerkosten van de exploitatie van Brink 11 en 12 (inclusief de huur van de panden en de afschrijving van investeringen).

'Het aantal bezoekers zal in de komende jaren stijgen tot boven de 100.000 bezoekers per jaar.'

Baten en lasten Nederlands Speelgoedmuseum & Bouwershuis

Baten	2016	2017	2018	2019	2020
Exploitatiesubsidie	€ 237.500	€ 150.000	€ 150.000	€ 300.000	€ 300.000
Entreegelden NSM	€ 62.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 120.000	€ 180.000
Entreegelden Bouwershuis (=50% totaal)*	-	-	-	€ 120.000	€ 135.000
Entreegelden Museumbticket	-	-	-	€ 25.000	€ 50.000
Overige inkomsten (sponsoring/ projectsubsidies)	€ 4.000				
Inkomsten winkel (NSM & Bouwershuis)	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 7.500	€ 10.000
Totaal inkomsten	€ 308.500	€ 215.000	€ 215.000	€ 572.500	€ 675.000

* In dit overzicht rekenen we 50% van de entreegelden van Museum de Waag/Bouwershuis toe aan de exploitatie van het nieuwe museumcomplex.

Lasten	2016	2017	2018	2019	2020
Huursom NSM/ Bouwershuis	€ 51.000	€ 51.000	€ 60.000	€ 90.000	€ 90.000
Overige huisvestingskosten*	€ 45.000	€ 49.500	€ 45.000	€ 55.000	€ 65.000
Reservering verbouwing & inrichting	-	-	-	€ 50.000	€ 100.000
Personeelslasten**	€ 203.000	€ 170.00	€ 185.000	€ 338.000	€ 363.000
Programmakosten***	€ 40.000	€ 2.000		€ 30.000	€ 45.000
Organisatiekosten (bedrijfsvoering)	€ 3.000	€ 3.000	€ 8.000	€ 8.000	€ 8.000
Afschrijvingslasten	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.500	€ 4.000
Totaal uitgaven	€ 343.000	€ 276.500	€ 299.000	€ 572.500	€ 675.000

* Wij nemen aan dat de huisvestingslasten (gas, water, licht en schoonmaakkosten) van het pand. Brink 11 en 12 navent zullen stijgen.

** Bij de raming van de personeelskosten in 2019 is rekening gehouden met het feit dat nieuwe aanstellingen pas ingaan per 1 april 2019

*** Met programmakosten wordt bedoeld op de kosten voor exposities, activiteiten, evenementen etc.

PROJECT ORGANISATIE

Franken Vastgoed

Franken Vastgoed B.V. is een privé investeringsbedrijf van Henry Franken (Wesepe). Dit bedrijf richt zich op speciale en monumentale panden. De doelstelling is om deze panden te herstellen in oude dan wel nieuwe glorie en er een nieuwe functie en kasstroom voor te ontwikkelen waardoor de panden voor de toekomst behouden blijven. Voorbeelden zijn oude boerderijen (bijv. ontwikkeld tot appartementen en zorgboerderij), monumentale stadspanen waaronder dus het Kanton-gerecht (te ontwikkelen tot museum).

Brink Groep

Brink Groep is uitgegroeid tot een groep gespecialiseerde bedrijven in management, advies en automatisering, die zowel zelfstandig als gezamenlijk klanten ondersteunen bij bouw, huisvesting en vastgoed. Zie over Brink Groep www.brinkgroep.nl.

Voor de realisatie van het Nederlands Speelgoedmuseum zal een samenwerking worden opgezet tussen Deventer Verhaal en pandeigenaar Franken Vastgoed. Omdat het een investering betreft uit publieke middelen, zullen we in de projectopzet niet alleen de beoogde resultaten zo goed mogelijk borgen, maar ook vastleggen dat de publieke gelden ook worden aangewend met een publieke bestemming. De borging wordt in enkele documenten (onderliggend bedrijfsplan, intentieovereenkomst, bouwovereenkomst en programma van eisen) vastgelegd die in het onderstaande nader worden omschreven. Voor het opstellen van deze documenten en de contractbewaking wordt een beroep gedaan op een gespecialiseerde firma (Brink Groep).

Voordat we op de afzonderlijke onderdelen van het project ingaan, lijkt het ons goed om hier de te volgen procedure in kort bestek weer te geven. In de eerste fase van het project heeft Deventer Verhaal het museaal concept opgesteld van het beoogde Nederlands Speelgoedmuseum. Na de keuze van de Raad voor dit concept heeft Deventer Verhaal in samenspraak met pand eigenaar Franken Vastgoed onderhandeld over voorwaarden voor huur en verbouwing om te komen tot de basis van een bedrijfsplan. De resultaten zijn vastgelegd in een intentieovereenkomst (zie bijlage 5 en onderstaand).

Op basis van de door de gemeenteraad gestelde inhoudelijke en financiële kaders én de intentieovereenkomst heeft Deventer Verhaal onderliggend bedrijfsplan opgesteld dat begin 2018 in de Raad zal voorliggen. Franken Vastgoed heeft zich bereid verklaard de regie over de verbouwing van Brink 11 en 12 op zich te nemen, met Deventer Verhaal als opdrachtgever. De wijze van samenwerking wordt hieronder nader toegelicht.

Zodra de Raad goedkeuring verleent aan het bedrijfsplan, dan zal een meer gedetailleerd programma van eisen worden vastgelegd in een bouwovereenkomst met procesafspraken. In deze overeenkomst worden de functionele eisen voor de kwaliteit van het museum omschreven en wordt in detail vastgelegd wat Franken Vastgoed zal opleveren in het renovatieproject van Brink 11 en 12 en hoe er samengewerkt gaat worden.

Dit gedetailleerd programma van eisen is een uitwerking van het voorlopig ontwerp van de verbouwing zoals opgesteld in door architectenbureau Groen+Schild (ter zijde Deventer Verhaal) en Peter van Woerden (ter zijde Franken Vastgoed). Dit voorlopig ontwerp ligt momenteel voor bij de gemeente ten behoeve van een vooroverleg, in voorbereiding van definitieve vergunningverlening. De tekeningen voor dit voorlopig ontwerp zijn opgenomen in onderliggend bedrijfsplan. Het is de verantwoordelijkheid van Franken Vastgoed om ervoor te zorgen dat de benodigde vergunningen worden verleend en eventueel benodigde wijzigingen van het bestemmingsplan goedgekeurd worden.

Zodra de Raad van Toezicht van Deventer Verhaal en Franken Vastgoed overeenstemming hebben over het gedetailleerde programma van eisen en de bouwovereenkomst, en de benodigde vergunningen zijn verleend, dan kan het renovatieproject van start gaan. Naar verwachting zal het vanaf dat moment circa een jaar duren voor het nieuwe museum haar deuren kan openen. Wanneer de Raad onverhoopt niet akkoord gaat met het bedrijfsplan, vervalt de intentieovereenkomst tussen Deventer Verhaal en Franken Vastgoed en zijn er verder geen wederzijdse verplichtingen.

Basis voor succes!

Deventer Verhaal is er van overtuigd met dat op basis van de getekende intentieovereenkomst, de overeengekomen voorlopige verbouwontwerpen, de contouren van het programma van eisen, de voorstelde verbouwing, de risico- en procesmanagementaanpak, welke zullen worden geformaliseerd in een bouwovereenkomst, de verbouwing van Brink 11/12 zal leiden tot een uitstekende huisvesting voor de inrichting van het Nederlands Speelgoedmuseum.

8.1 Intentieovereenkomst

Deventer Verhaal en Franken Vastgoed hebben de gezamenlijke doelstellingen omtrent de realisatie van het Nederlands Speelgoedmuseum in een 'intentieovereenkomst' vastgelegd. De volledige overeenkomst is als bijlage bij het bedrijfsplan opgenomen (Bijlage 5, Intentieovereenkomst).

8.2 Bouwovereenkomst

In de bouwovereenkomst Brink 11/12 wordt per thema beschreven hoe we gaan handelen gedurende het traject van specificatie tot en met oplevering en in gebruik name van het pand. In dit document worden het programma van eisen, uitgangspunten en procesafspraken vastgelegd, zodat het opgeleverde hieraan getoetst kan worden.

Een project als Brink 11 en 12 zal ongetwijfeld gedurende de projectperiode gepaard gaan met moeilijke momenten of belangrijke keuzes die kwalitatieve en/of financiële consequenties hebben voor de organisatie Deventer Verhaal of de pandeigenaar. Op zo'n moment is dit de bouwovereenkomst bepalend voor de besluitvorming en discussies.

Vertrouwen in samenwerking en de getekende intentieovereenkomst

De bouwovereenkomst is sluitend en sturend voor de samenwerking en de op te leveren elementen van de verbouwing. De procesafspraken volgen een normaal (ver)bouwproces. Dit wordt hierin nader toegelicht.

Zoals voor elke samenwerking is de meest belangrijke basis voor besluitvorming en discussies het onderlinge vertrouwen en transparantie over elkaars intenties en doelstellingen. Deventer Verhaal is overtuigd van de integriteit van Henry Franken, zijn kwaliteiten om een deskundige regie te kunnen voeren en zijn intenties om zijn prachtige pand ter beschikking te stellen voor het publieke gebruik. Henry Franken wil graag dat Brink 11 en 12 in volle glorie kan worden hersteld en berekent daarvoor bescheiden (huur)kosten door aan Deventer Verhaal.

Uitgangspunt van Deventer Verhaal is dat zij met Brink 11 en 12 in staat zijn het Nederlands Speelgoedmuseum tot wasdom te laten komen en haar ambitie met Brink 11 en 12 te bereiken binnen de gestelde eisen en kaders. Er kunnen zich situaties voordoen waarbij bovenstaande ambities niet makkelijk verenigbaar zijn. Om dit zoveel mogelijk te voorkomen worden de uitgangspunten en wederzijdse verwachtingen zo helder mogelijk vastgelegd. Uitgangspunt hierbij is de reeds overeengekomen Intentieovereenkomst.

Procesmanagement, communicatie, risico's en transparantie

Franken Vastgoed en Deventer Verhaal zullen gezamenlijk de gedetailleerde bouwovereenkomst opstellen, welke door zowel door Franken Vastgoed als door de Raad van Toezicht van Deventer Verhaal moet worden goedgekeurd. In het bouwproces zullen Henry Franken en Deventer Verhaal conform een strikt procesmanagement werken waarin risicomanagement en transparantie kernelementen zijn.

Uitgangspunt is dat (budget)risico's voortkomend uit het bestaande pand (denk aan onvoorziene problemen met monumentenstatus, fundament, riool en asbestproblematiek) volledig bij de Franken Vastgoed liggen. Budgetoverschrijdingen, voortkomend uit het tijdens het bouwproces aanpassen/toevoegen van wensen en eisen in de verbouwing, liggen bij Deventer Verhaal. Tijdens het verbouwproces zal zowel de Raad van Toezicht van Deventer Verhaal als B&W en de gemeenteraad periodiek worden geïnformeerd over de voortgang van het project.

Taakstellend verbouwbudget is toereikend

Franken Vastgoed en Deventer Verhaal hebben zich gecommitteerd om voor het taakstellend budget van 1.175 euro ex BTW (zie getekende intentieovereenkomst) de verbouwing van Brink 11/12 ten behoeve van de huisvesting van het Nederlands Speelgoedmuseum te realiseren. Andere externe, voor een deel reeds toegezegde, bronnen zullen worden ingezet voor het inrichten en klimatiseren van de stijlkamers (Brink 12).

De overtuiging dat dit taakstellend budget toereikend gaat zijn is mede gebaseerd op de resultaten van uitgevoerde bouwcalculaties door Huls Bouwkostenmanagement BV. Dit bureau heeft in opdracht van Deventer Verhaal alle onderdelen van de renovatieplannen voor Brink 11/12 gecalculleerd. Hieruit kan worden afgeleid dat het gekozen verbouwoontwerp valt binnen het taakstellend budget.

Zie Bijlage 6, Uitgangspunten programma van eisen

8.3 Project Verbouwing Nederlands Speelgoedmuseum

Conform het verzoek van B&W ligt de regie en verantwoordelijk voor het verbouwingsproject van de panden Brink 11 en 12 bij Franken Vastgoed. Franken Vastgoed zal voor het vastgesteld maximum budget van 1,175 miljoen euro (ex. BTW) de verbouwing opleveren. Franken Vastgoed zal in de aansturing van het bouwproces budgetgestuurd beslissingen (laten) nemen aan de hand van de bouwovereenkomst. Budgetoverschrijdingen ten gevolge van onvoorziene problemen/risico's zijn voor rekening van Franken Vastgoed, op basis van bovengenoemde bepalingen.

Als aannemer voor het project zal bij voorkeur worden samengewerkt met Bouwbedrijf Overmars BV. Voor wat betreft de architectuur van het project zal een keuze gemaakt worden uit drie kandidaten: Monumentenwerk, Bouwgenoot of Studio Groen+Schild.

Deventer Verhaal zal voor het contractmanagement in het project een beroep doen op Maarten Zwemmer van de Brink Groep (zie bovenstaand). Hij is verantwoordelijk om gedurende het project ervoor te zorgen dat de verbouwing wordt uitgevoerd volgens de gemaakte afspraken in de bouwovereenkomst.

Overzicht van de bouwkundige aanpassingen ten behoeve van vestiging het Nederlands Speelgoedmuseum in Deventer in de panden Brink 11/12. Dit overzicht komt voort uit het onderliggend bedrijfsplan, de overeengekomen voorlopige ontwerpen (opgenomen in dit document) zoals ingediend van de gemeente Deventer ten behoeve van vooroverleg en het voorlopige programma van eisen zoals als bijlage is bijgevoegd. Het programma van eisen is opgesteld door architectenbureau Studio Groen+Schild in opdracht van Deventer Verhaal.

Het onderstaand overzicht zijn de uitgangspunten voor het maken van detailtekeningen, bestek en bouwkostenramingen etc. Voor de bouwkosten is een vaststaand (taakstellend) budget beschikbaar van 1,175 miljoen euro (ex. BTW), exclusief reeds toegezegde externe middelen zoals Knecht-Drenth aan de stijlzalen (100.000 euro).

Bouwbedrijf Overmars BV

Dit bouwbedrijf is begin 2017 ontstaan vanuit Bouwbedrijf Wesepe BV. Dit bouwbedrijf heeft een lange staat van dienst en heeft zich gespecialiseerd in het restaureren van monumentale panden. Het NV Bergkwartier en Stichting IJssellandschap zijn voorbeelden van gewaarde klanten van dit bouwbedrijf. Bouwbedrijf Overmars heeft bijvoorbeeld een groot aantal monumentale panden in de binnenstad van Deventer gerestaureerd.

Monumentenwerk

Monumentenwerk is opgericht door Peter van Woerden en Hans van Loben Sels. Twee architecten met een sterke voorliefde voor de historische en monumentale gebouwde omgeving. Zij geven advies en ontwerp op het terrein van bouwhistorie, monumentenzorg en restauratie.

Bouwgenoot

Bouwgenoot is een bouwkundig ontwerp- en adviesbureau in Deventer met ruim 30 jaar ervaring in het adviseren, ontwerpen en begeleiden van projecten op het gebied van verbouw, nieuwbouw, restauratie, herbestemming en onderhoud.

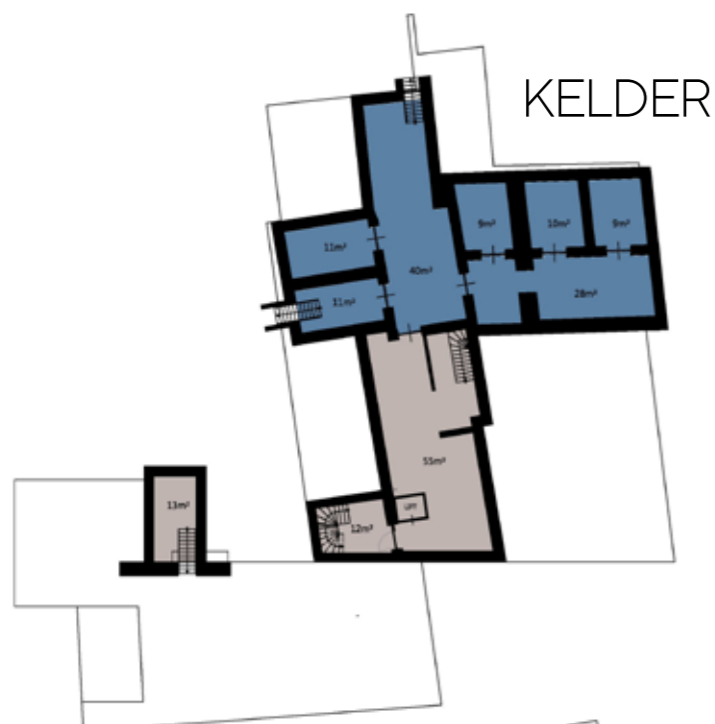
Studio Groen+Schild

Studio Groen+Schild is een bureau gevestigd in Deventer voor interieurarchitectuur en architectuur met opdrachten in binnen- en buitenland. Het team bestaat uit interieurarchitecten, architecten, bouwkundigen, stylisten en een officemanager.

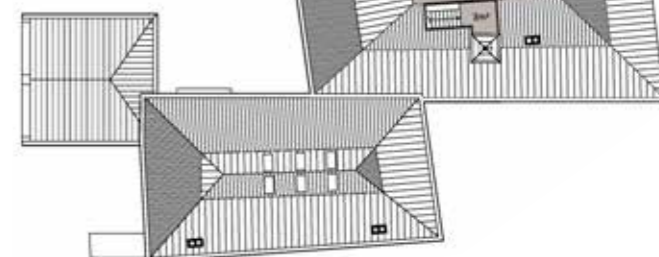
'De meest belangrijke basis voor besluitvorming en discussies is het onderlinge vertrouwen en transparantie over elkaars intenties en doelstellingen.'

PLATTEGROND BOUWERSHUIS & SPEELGOED MUSEUM

DAK TERRAS

1E VERDIEPING

BEGANE GROND

2E VERDIEPING

Bouwershuis
Speelgoedmuseum
Algemeen

De hoofdlijnen van de uit te voeren werkzaamheden aan in het onderliggend business plan genoemde onderdelen in Brink 11/12 betreffen:

Overzicht voorbereidende en algemene werkzaamheden

Reeds uitgevoerd: complete asbestinventarisatie conform wettelijke richtlijnen

In verder detail functioneel ontwerpen van de verschillende vertrekken, routing en trappen/lift ruimtes conform prestatie eisen document

Bouwtechnisch (incl. bouwbestek) uitwerken van voorgaande

Aanvragen noodzakelijke vergunningen

Bouwmanagement, -calculaties, offertes opvragen, transparant maken van primaire kosten en werkbeschrijving en -volgorde

Uitvoeren van voortdurend bouwrisico/budgetmanagement aan de hand van het bouwovereenkomst document

bouwrisicomanagement in relatie tot monumentale status

Projectplanning, -uitvoering, bouwplaats voorzieningen, toevoer, afvoer en schoonmaak, bouwtechnische controles, CAR-verzekering etc.

Overzicht van bouwkundige werken

Reeds uitgevoerd: compleet verwijderen, conform wettelijke richtlijnen, van alle asbest dat de beoogde bouwwerkzaamheden in de weg staat

Slopen van niet passende/zichtbare E-installaties, leidingen, verwarming, sanitair, tussenwanden, vloer-, wand- en plafondafwerking etc.

Doorbraken maken in binnen- en buitengevels, conform beoogde routing

Vloer- en wanddoorbraken maken vanaf kelder tot bovenverdieping tbv plaatsen trappenhuis en lift

Verstevigen/funderen van vloer-, wand- en plafondconstructies conform geldende bouweisen

Realisatie maatwerk trappenhuis en lift

Afwerking doorgangen in binnen- en buitengevels (al dan niet met kozijnen en/of deuren)

Aanbrengen per verdieping en vertrek: E-installaties, verlichting, riool, verwarming

Realisatie publieke sanitaire voorzieningen

Isoleren (lucht, licht, geluid, brand) van verschillende vertrekken mede t.b.v. beoogde klimaatbeheersing

Realiseren geklimatiseerde zone in de stijlzalen (obv externe middelen, dus buiten taakstellend budget) en de tentoonstellingsruimte daar direct boven

Aanbrengen vloer-, wand- en plafondafwerkingen

Schilderwerkzaamheden, passend bij monumentale status etc.

8.4 Project museale inrichting museum

De verantwoordelijkheid voor de museale inrichting van het museum ligt bij Deventer Verhaal. Petra van Boheemen (Hoofd Presentaties bij de organisatie) zal hierbij optreden als projectleider en er zal onder haar leiding een projectgroep worden ingesteld om het project uit te voeren. De projectleider geeft leiding aan de projectgroep en legt verantwoording af aan de directeur van Deventer Verhaal en de Raad van Toezicht.

Het ontwerp en de huisstijl van het Nederlands Speelgoedmuseum zal worden verzorgd door de ervaren tentoonstellingsontwerper Caspar Conijn (Bureau Caspar Conijn) uit Amsterdam in samenwerking met corporate communicatie ontwerper Erik olde Hanhof (Erikenik). Zij zullen de nieuwe huisstijl van het Nederlands Speelgoedmuseum ontwikkelen en alle daarvan afgeleide grafische uitingen van het museum verzorgen.

Voor de binnenhuisarchitectuur zullen wij bij voorkeur een beroep doen op Studio Groen+Schild in Deventer, dat ook verantwoordelijk was voor de museale herinrichting van Museum De Waag. Opzet is om met name in Bouwershuis dezelfde 'look and feel' te creëren omdat dit een eenheid zal gaan vormen met Museum De Waag. Lies Willers uit Amsterdam, zeer ervaren ontwerper in de museumwereld, zal advies geven vanuit museale hoek, zoals zij dat ook al deed voor de herinrichting van Museum De Waag.

Bureau Caspar Conijn

Bureau Caspar Conijn visualiseert verhalen. In permanente en tijdelijke tentoonstellingen verbinden wij het verhaal van de opdrachtgever met de belevingswereld van de bezoeker. Collectie, beeld en tekst worden zo gepresenteerd dat bezoekers geprikkeld worden om beter te kijken en meer te ontdekken. Daarbij wordt een scala aan presentatiemiddelen ingezet zoals licht, geluid, film, tekst, interactiviteit, al naargelang een ontwerp dat nodig heeft. Om mensen nog meer te betrekken bij het ontwerp maken wij gebruik van verschillende vormen van storytelling. We brengen structuur aan, zorgen voor spanningsbogen en creëren gelaagdheid. Bureau Caspar Conijn verzorgde exposities voor onder meer Hermitage Amsterdam, Frans Hals Museum, Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam en het Onderwijsmuseum. In opdracht van Deventer Verhaal maakte Bureau Caspar Conijn in 2016 de succesvolle tentoonstelling Palmyra. Stad van Duizend Zuilen in Museum De Waag. Zie www.casparconijn.nl.

Erikenik

Bureau Caspar Conijn werkt in dit project samen met Erik olde Hanhof van ontwerp bureau Erikenik. Erikenik is een bureau voor corporate communicatie en werkt samen met een netwerk van professionals. Erikenik koppelt originele ideeën aan een krachtige visuele taal. Het bureau heeft veel ervaring in het ontwerpen van identiteiten en communicatie voor maatschappelijke, culturele en overheidsorganisaties. Bureau Caspar Conijn en Erikenik hebben afgelopen jaren vaker succesvol opgetrokken in tentoonstellingsprojecten voor Gemeente Coevorden, Hermitage en Frans Halsmuseum. Erik is geboren en getogen in Deventer en heeft veel affiniteit met de stad.

Studio Groen+Schild

Studio Groen+Schild is een bureau voor architectuur en interieurarchitectuur gevestigd in Deventer. De architecten hebben veel ervaring met het maken van ontwerpen voor de renovatie en transformatie van bestaande gebouwen en grootschalige interieurs. Een goed ontwerp vereist vakmanschap, creativiteit en een integrale aanpak. Kennis op het gebied van duurzaamheid, bouwregelgeving, akoestiek en installaties wordt vanaf de start in het ontwerp geïntegreerd.

Met hun ontwerpen wil Studio Groen+Schild bijdragen aan een prettige en leefbare omgeving. Voor de museale inrichting is een budget beschikbaar van 325.000 euro, zoals vastgelegd in de intentieovereenkomst. Dit bedrag is taakstellend, dat wil zeggen dat we een museale inrichting en uitvoering van het project zullen kiezen die met dit bedrag overeen komt. Ter vergelijking: voor de museale herinrichting van Museum De Waag was vanuit de gemeente een bedrag van 400.000 euro beschikbaar.

Zo mogelijk zal externe financiering worden gezocht voor aanvullende wensen voor de inrichting. Voor de klimaatbeheersing en inrichting van de stijlzalen op de begane grond van Brink 12 is een bedrag van 100.000 euro beschikbaar uit het Knecht-Drenth Fonds dat bij de gemeente in beheer is. Mevrouw Knecht-Drenth is akkoord gegaan met bestemmingswijziging van het fonds om dit mogelijk te maken.

Onderdelen museale inrichting Brink 11 en 12

Ontwerp huisstijl & grafische uitingen Nederlands Speelgoedmuseum

Ontwerp 3D en 2D vaste opstelling Nederlands Speelgoedmuseum

Ontwerp en ontwikkeling website & virtueel museum

Routing en belettering museum

Ontwerp en bouw website Nederlands Speelgoedmuseum

Conceptontwikkeling en teksten vaste opstelling Nederlands Speelgoedmuseum

Ontwikkeling multimedia presentaties vaste opstelling

Verpakking collectie en verhuizing Speelgoedmuseum

Museale inrichting vaste opstelling zaal 1 (Brink 11)

Museale inrichting vaste opstelling zaal 2 (Brink 11)

Museale inrichting expositiezalen (Brink 12)

Museale inrichting stijlkamers

Museale inrichting kunstnijverheidszalen

Inrichting en faciliteiten educatieruimte

Inrichting pantry (personeelsruimte)

Inrichting museumwinkel met entreebalie

Ticketsysteem & kassasysteem

Brandbeveiligingssysteem

Inbraakbeveiligingssysteem met camera's

Toegangspoorten

8.5 Huurovereenkomst & demarcatie

Op het moment van de oplevering van de verbouwing (streefdatum 1 januari 2019) volgens het gestelde programma van eisen in de bouwovereenkomst, zal Deventer Verhaal een huurovereenkomst aangaan met Franken Vastgoed. Deze huurovereenkomst zal worden aangegaan voor een periode van vijftien (15) jaar. De tijdsperiode van de overeenkomst staat gelijk met de afschrijvingstermijn van de eenmalige gemeentelijke subsidie. Deventer Verhaal bouwt dus gedurende deze huurperiode jaarlijks een bedrag op van 100.000 euro, dat bedoeld is om de noodzakelijke vernieuwingen en vervangingen in het museum mogelijk te maken.

In geval van tussentijdse opzegging van de huurovereenkomst door de eigenaar is de eigenaar verplicht om het resterende deel van de nog af te schrijven investeringskosten van de uitgevoerde verbouwing te vergoeden. Alle losse elementen van de museale inrichting van het museum zijn en blijven eigendom van Deventer Verhaal. Voor eventuele elementen van de verbouwing met een langere afschrijvingstijd (zoals bijvoorbeeld de lift) zal in de huurovereenkomst worden vastgelegd welk deel van het niet afgeschreven

bedrag zal worden vergoed bij opzegging van het contract door de eigenaar. In geval van tussentijdse opzegging van de huur door Deventer Verhaal, vervalt de verplichting tot investeringsvergoeding. Tevens gaan dan ontbindingsclausules in werking, op basis van good governance, zoals deze worden vastgelegd in de huurovereenkomst.

Als bijlage van de huurovereenkomst wordt ook een demarcatielijst opgesteld die de verdeling aangeeft van de onderhoudslasten van het complex. In hoofdlijnen is het onderhoud van de schil van het complex (buitengevels, vensters, daken, riolering etc.) de verantwoordelijkheid van de eigenaar van het pand, terwijl de verantwoordelijkheid voor het onderhoud aan (museale) installaties (klimaatinstallatie, brand- en inbraakbeveiliging, ticketing, inrichting, schoonmaak etc.) de verantwoordelijkheid is van de huurder (Deventer Verhaal).

8.6 Budgetbewaking

De budgetafspraken worden vastgelegd in de hierboven genoemde samenwerkingsovereenkomst. Demarcaties voor het aanwenden van de gemeentelijke gelden worden vastgelegd. Daarmee garanderen we dat de publieke gelden ook aantoonbaar en traceerbaar zijn.

Een dergelijk overzicht en inzicht is onderdeel van de rapportages (zie volgende paragraaf). Financiële sturing wordt gewaarborgd door een deugdelijke gezamenlijke projectadministratie. De twee projecten worden in een administratie bijgehouden. De rapportages geven inzicht in de administratie. Deze administratie wordt gecontroleerd door Deventer Verhaal en haar accountant.

8.7 Fondswerving, sponsoring & mecenaat

Zodra dit bedrijfsplan is goedgekeurd en het renovatie- en museale inrichtingsproject van start gaat, zal Deventer Verhaal een fondswervingscampagne opstarten om aanvullende mogelijkheden en wensen met externe financiering mogelijk te maken. Wij zien in dat verband de gemeentelijke projectsubsidie als 'matching' voor andere overheidssubsidies, aanvragen bij landelijke fondsen en voor sponsoring en mecenaat.

Voor een aantal onderdelen zullen we in gezamenlijkheid met Franken Vastgoed subsidieaanvragen voorbereiden en indienen, in andere gevallen zal Deventer Verhaal zelfstandig een beroep doen op fondsen. Voor de fondswerving zullen we een beroep doen op regionale, provinciale en nationale subsidieregelingen.

Daarnaast zal Deventer Verhaal op zoek gaan naar een 'hoofdsponsor' die zich gedurende een periode van 5 jaar aan het museum wil verbinden. Ook voor de exposities in het museum zal een actief sponsorbeleid worden gevoerd, zoals dat ook gebeurt voor de exposities in Museum De Waag. Juist omdat de museale ontwikkeling van de stad ook economisch van groot belang is voor de lokale economie, zullen wij een beroep doen op het (georganiseerde) bedrijfsleven.

Tenslotte zullen we ook een beroep doen op particulier mecenaat. Deventer Verhaal en het Nederlands Speelgoedmuseum beschikken beiden over een culturele ANBI-status die schenkingen en legaten fiscaal aftrekbaar maken. Met name voor de verder ontwikkeling van Bouwershuis menen we steun te kunnen vinden in de wereld van verzamelaars en cultuurliefhebbers die de museale ontwikkeling van Deventer een warm hart toedragen.

Wij zullen een 'case for support' opstellen met een portefeuille aan mogelijke extra opties in het project die we in de komende vijf jaar graag gerealiseerd zouden krijgen. Voor de diverse onderdelen zullen wij het vooronderzoek doen en kostenramingen laten maken. Soms betreft het relatief geringe investeringen; in andere gevallen gaat het om omvangrijke projecten, die veel voorbereiding vergen.

In het onderstaande overzicht geven we een beknopt en voorlopig overzicht van de diverse projecten die we in de 'case for support' zullen opnemen.

Case for support

Restauratie, renovatie en museale inrichting van de kerkers onder Brink 12 [provincie en VSB]

Restauratie, museale verbouwing en inrichting van Brink 10
[in samenwerking met NV Bergkwartier]

Museale inrichting kunstnijverheidszalen

Ontwerp en inrichting beeldentuin Bouwershuis

Ontwerp en inrichting ArcheoHotspot in binnentuin

Ontwerp en inrichting archeologische presentatie onder de tuin [na 2020]

Ontwerp en realisatie overkapping binnentuin [na 2020]

8.8 Planning & rapportages

Uitgaande van een snelle besluitvorming in de Raad (januari/februari 2018) en onder voorbehoud van vergunningverlening voor het bouwproject, nemen we aan dat het eigenlijke verbouwingsproject uiterlijk per 1 april 2018 kan worden aangevat. Naar schatting zal de verbouwing en inrichting van het museum vanaf dat moment tenminste twaalf maanden in beslag nemen.

Planning

Onderdeel van de overeenkomst is een projectplanning. Op deze planning zijn de belangrijkste mijlpalen, besluitvormingstrajecten aangegeven. De consequenties van eventuele uitloop in de planning zijn direct inzichtelijk. In overleg beslissen of en welke versnellende maatregelen moeten worden doorgevoerd.

Rapportages

Belangrijke voorwaarde voor het succes van het project is een duidelijke rapportage en communicatiestructuur. Om betrokken bestuurders en politiek op de hoogte te houden stellen we voor om vier maal (per kwartaal) een projectrapportage/voortgangsrapportage op. Dit rapport beschrijft de belangrijkste projectbeheersingsaspecten (geld, organisatie, tijd, informatie, kwaliteit en risico's). In het rapport worden afwijkingen genoemd ten opzichte van vorige rapportages en beheersmaatregelen hoe we zorgen dat het project binnen de kaders wordt opgeleverd!

Bijlage 1 Partners & stakeholders

Hieronder volgt een beknopt overzicht van stakeholders die van belang zijn voor Deventer Verhaal en met wie wij in verschillende vormen samenwerkingsverbanden aan zullen gaan in het kader van het Nederlands Speelgoedmuseum en Bouwershuis.

Gemeente Deventer

- College van B&W Deventer
- Gemeenteraad Deventer
- Monumentenzorg Deventer
- Archeologie Deventer

Provincie Overijssel

- HCO/ Stadsarchief Deventer
- Provinciaal Archeologisch Depot
- IJsselacademie (Zwolle)
- Museum De Fundatie (Zwolle)
- Museum MORE (Gorssel)
- Stedelijke Museum (Zutphen)

Nationaal

- Nederlandse Museumvereniging
- Vereniging Rembrandt

Erfgoedorganisaties in Deventer

- Vereniging de Waag
- Bibliotheek Deventer/ Athenaeumbibliotheek
- Stichting Industrieel Erfgoed Deventer (SIED)
- Netwerk Cultureel Erfgoed Deventer
- Vereniging Oud-Deventer
- Stichting Oud Deventer
- Geert Groote Huis
- Historische Vereniging Diepenveen
- Oudheidkundige Kring Bathmen
- Eddy Hillesum Centrum
- Stichting Exploitatie Lebuïnuskerk
- Stichting Vrienden van de Lebuïnuskerk
- Stichting Vrienden van de Athenaeumbibliotheek
- Stichting Openbare Begraafplaatsen

Culturele partners in de stad

- Kunstenlab
- KunstaanZ
- Rondeel, Architectuurcentrum
- Deventer Schouwburg
- De Nieuwe Oost
- Burgerweeshuis
- Theater Bouwkunde
- Filmhuis De Keizer
- Stichting Culturele Impuls

Educatie

- Kunstcircuit Deventer
- Deventer Onvoltooid Verleden Tijd

Bedrijfsleven

- Deventer Kring van Werkgevers
- MKB Deventer
- Nieuw Deventer Circuit
- BIZ

Maatschappelijke organisaties & eigenaren

- NV Bergkwartier
- Stichting IJssellandschap
- Particuliere landeigenaren
- Particuliere eigenaren monumentaal onroerend goed

Project Museale Verbouwing

Functie	Naam	Firma/Organisatie
Opdrachtgever	Franken Vastgoed	
Concept & planvorming	Henry Franken	Directeur Franken Vastgoed
Beleid & vergunningen	Tanja Wortel	Directiemedewerker Franken Vastgoed
Aannemer	Bouwbedrijf Overmars BV (voorheen Bouwbedrijf Wesepe BV)	
Projectleiding verbouwing	Projectteam bestaande uit Henry Franken, Tanja Wortel en Theo Overmars	
Bouwcalculatie, proces- en risicomangement	Jan Willem Huisman. Huisman bouwmanagement BV.	
Architect	Keuze te maken uit een drietal architecten bureaus: Studio Groen + Schild, Bouwgenoot, Peter van Woerden (monumentenwerk.nl)	Deze drie bureaus hebben een belangrijke invloed gehad in de architectuuraanpassingen in het verleden en mogelijke toekomst
Contractmanagement	Maarten Zwemmer	Brink Management & Advies (namens Deventer Verhaal)
Advies projectuitvoering	Peter Loeffen	Loeffen Advies (namens Deventer Verhaal)
Advies installaties & beveiliging	Bart Deddens	

Project Museale Inrichting

Functie	Naam	Firma/Organisatie
Opdrachtgever	Deventer Verhaal	
Projectleiding	Petra van Boheemen	Deventer Verhaal
Architectuur & inrichting	Ellen Schild & Tine Groen	Studio Groen+Schild Schild+Groen, Deventer
Concept	Garrelt Verhoeven	Deventer Verhaal
Adviezen museale inrichting	Lies Willers	Lies Willers B.V., Amsterdam
Adviezen installatie beveiliging e.a.	Bart Deddens	
Bedrijfsvoering & museumwinkel	Petra Reudink	Deventer Verhaal
Vormgeving 2D/3D Neder- lands Speelgoedmuseum	Caspar Conijn	Bureau Caspar Conijn, Amsterdam
Vormgeving 2D/3D Expositie	Caspar Conijn	Bureau Caspar Conijn, Amsterdam
Grafische vormgeving & huisstijl Nederlands Speelgoedmuseum	Erik Olde Hanhof	Erikenik, Amsterdam
Grafische vormgeving & huisstijl Bouwershuis	Timo Bralts	Bestwerk, Deventer
Communicatie & marketing	Marloes van Essen	Deventer Verhaal
3D-reconstructies speelgoed (o.v.)	Kim van Straten e.a.	Panoptes Heritage
Films en animaties (o.v.)	Coen Remmelts Olaf Stegink	De Mannen Zonder Pak, Deventer
Huismeester	Edgar Kuipers	Deventer Verhaal

Bijlage 3 Toetsing museale concept

Matrix van het museale concept van Deventer Verhaal, toegepast op de huidige locatie van het museum en op de beoogde nieuwe locatie aan De Brink. De mate waarin de elementen naar onze mening van het programma van eisen toepasbaar zijn respectievelijk de huidige en de beoogde nieuwe situatie hebben we weergegeven met een score van 0 tot 3 plussen.

Bij deze toetsing is uitsluitend uitgegaan van de elementen van het museaal concept die ook in deze fase gerealiseerd kunnen worden. Eventuele uitbreidingen en verdere invullingen van het museum kunnen de score in de toekomst nog versterken.

Museale eisen	Brink 47 (huidig)	Brink 11 en 12
Aansluiting bij museaal concept	++	++
Klimaatregulatie		++
Ruimte voor vaste opstelling	+	++
Ruimte voor wisselende exposities	+	+++
Museale uitstraling gebouw	+	++
Museale infrastructuur (faciliteiten)		
Ruimte voor groepsbezoek	+	++
Ruimte voor educatie en demonstratie	+	++
Ruimte voor opslag en ondersteunende diensten	+	++
Museumwinkel	++	+++
Museumcafé		+++
Buitenruimte	+	++
Toegankelijkheid mindervaliden		+++
Bereikbaarheid locatie	+++	+++
Organisatie en exploitatie		
Organisatie	+++	+++
Financiële exploitatie	++	++
Beschikbaarheid locatie (tijd)	nvt	+++
Logistiek van de locatie	++	++

Bijlage 4 Toetsing publieksbereik

Publieksbereik van de doelgroepen

In onderstaande tabel is aangegeven in hoeverre de door Deventer Verhaal in haar museale concept omschreven doelgroepen kunnen worden bereikt in het voorliggende concept voor het Nederlands Speelgoedmuseum.

Publieksbereik doelgroepen	Brink 47 (huidig)	Brink 11 en 12
Nostalgisch	+++	+++
Cultuurhistorisch	++	+++
Toeristisch (families met kinderen)	+	++
Educatief (schoolklassen en jonge kinderen)	++	+++
Jongeren (opgroeijende jeugd)	+	+
Studenten		+
Publieksbereik buiten het museum	+	+++

Bijlage 5 Intentieovereenkomst

in verband met de ontwikkeling en verhuur van Brink 11 en 12 als museum

De heer Hendrikus Marinus Franken, geboren op 5 oktober 1966 te Ermelo en wonende aan de Ds. E. Kreikenlaan 12 te (8124 AP) Wesepe, hierna te noemen "HF"

en

Stichting Deventer Verhaal, gevestigd en kantoorhoudende te (7411 HD) Deventer aan de Keizerstraat 33, ten deze vertegenwoordigd door haar bestuurder, Gerardus Verhoeven en hierna "DV" te noemen

hierna ieder afzonderlijk "Partij" en gezamenlijk "Partijen" te noemen In overweging nemende dat:

- HF eigenaar is van het pand aan de locatie Brink 11 & 12 te Deventer;
- DV een stichting is die zich onder andere bezighoudt met het op inspirerende wijze presenteren en overdragen van cultureel erfgoed aan een breed publiek;
- De gemeente aan DV heeft gevraagd een speelgoedmuseum te ontwikkelen;
- DV en HF naar aanleiding van die vraag de intentie hebben om de locatie Brink 11 & 12 te Deventer te ontwikkelen tot een Nederlands speelgoedmuseum, een tentoonstellingsruimte, winkel en stijkkamers, hierna het "Museum" te noemen;

Met in achtneming van het feit dat:

op het moment van ondertekening van deze overeenkomst Partijen samen de uitgangspunten hebben geformuleerd die benodigd zijn voor de ontwikkeling van het Museum. De uitwerking hiervan zal resulteren in een business plan door DV voor die ontwikkeling;

Partijen in onderhavige overeenkomst de onder sub d) benoemde uitgangspunten wensen vast te leggen, zonder daarmee over en weer enige verplichting op zich te nemen die niet bedoeld is op zich te nemen; komen het volgende overeen:

Artikel 1. Intentie ontwikkeling Museum

1. Partijen stellen uitdrukkelijk vast dat zij de intentie hebben het Museum te ontwikkelen. De voorwaarden op basis waarvan moet blijken of ontwikkeling binnen de door de Raad gestelde financiële kaders haalbaar is, moeten blijken uit verder onderzoek. Partijen

nemen met het aangaan van deze overeenkomst een inspanningsverplichting op zich om te komen tot een sluitend businessplan waarbij aan alle voorwaarden voor de ontwikkeling van het Museum wordt voldaan, zonder daarmee onverplicht enige last (in financieel opzicht of anderszins) op zich te nemen, tenzij die last reeds in deze overeenkomst is benoemd.

Artikel 2. Voorwaarden DV ontwikkeling Museum

1. DV zal de ontwikkeling van het Museum enkel voortzetten indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- De Raad van Toezicht van DV dient haar goedkeuring geven op het business plan;
- De Gemeente dient haar goedkeuring te geven op het business plan dat door DV is opgesteld en daarmee conform voorgenomen raadsbesluit van 9 nov 2016 een éénmalige bijdrage in de investering van 1,5 miljoen euro te garanderen;
- Het ontwerp van de specificatie van de museale verbouwing van Brink 11 & 12 moet worden goedgekeurd door DV en haar RvT;
- De offerring en keuzes bij de verbouwing moeten de goedkeuring krijgen van DV en haar RvT;
- Het definitieve huurcontract dient getekend te zijn door DV en goedgekeurd te zijn door haar RvT.

Artikel 3. Te verrichten onderzoekswerkzaamheden

De ontwikkeling van Brink 11 & 12 tot Museum is het antwoord op de door de gemeente gestelde vraag voor de ontwikkeling van het Nederlands speelgoedmuseum. Notabene: binnen de stichting het Deventer Verhaal leeft de ambitie om ook aanspraak te maken op Brink 10. Een koppeling van Brink 10 met 11 en 12 kan de aantrekkelijkheid op termijn aanzienlijk verhogen.

In het voortraject is al veel werk verzet door een aantal adviseurs van DV. In de komende periode worden de volgende inhoudelijke documenten door DV aan HF overgelegd: De haalbaarheidsstudie van Groen en Schild

- Aangepaste plattegronden met verbeterde maatvoering na inmeten
- Een prestatie-eisen document
- Functionele eisen
- 3D tekening van huidige en toekomstige situatie

Na advies in het voortraject is gebleken dat de onderlinge geldstromen zoals de ontwikkeling van de panden en de huurbedragen met BTW kan worden doorbelast en dat partijen de BTW kunnen verrekenen. Voordat de ontwikkeling van start gaat dienen we definitief uitsluitsel te ontvangen omtrent deze kwestie.

Artikel 4. Ontwikkeling en huur Brink 11 en 12

Indien het voldoen aan de voorwaarden voor ontwikkeling binnen de door de Raad gestelde financiële kaders haalbaar blijkt en voldaan wordt aan de voorwaarden genoemd in artikel 2 van deze intentieovereenkomst en op basis daarvan door Partijen definitief kan worden besloten tot ontwikkeling van het Museum, geldt het volgende:

DV zal een jaarlijkse huursom van 90.000 euro ex te belasten BTW per jaar betalen (exclusief een jaarlijkse indexeringsopslag), vanaf oplevering van de gehele verbouwing. De duur van het contract zal 15 jaar betreffen. Er worden opzeggingsclausules overeengekomen waarbij voor specifieke elementen van de investering een waarderingsgrondslag wordt opgesteld waarbij, bij opzegging, deze elementen door DV kunnen worden ontmanteld en verplaatst naar andere locaties en/of eventuele objectief vastgestelde waardeverhoging (minus afschrijving) van het pand kunnen worden overgenomen door HF.

DV verwacht een subsidie van 1.500.000 euro van de gemeente voor de ontwikkeling van het Nederlands speelgoedmuseum. 1.175.000 euro ex BTW van deze subsidie komt beschikbaar voor de ontwikkeling tot monumentale huisvesting van het Museum. HF neemt regie ter totstandkoming van ontwerp, een bestek en een gedetailleerde offerte op basis van dit bestek. Het budget voor verbouwing uit het gesubsidieerde bedrag wordt gemaximeerd door de hoogte van de offerte en zal niet meer zijn dan 1.175.000 euro ex BTW.

De aard, afwerking specificatie, projectplanning van de bouwkundige ontwikkeling van Brink 11 & 12 worden uitgebreid beschreven. HF zal contractpartner worden van DV, waarbij geldt dat DV (met daarvoor benodigde goedkeuring van haar RvT) zorg moet dragen voor een gedegen ontwikkelproces waarbij het volgende geldt:

- de bij de ontwikkeling van het Museum betrokken partijen dienen over voldoende ervaring en kwaliteit te beschikken om een monument te restaureren en een museum te ontwikkelen;
- het selectieproces van bij de ontwikkeling betrokken partijen dient aantoonbaar objectief verlopen, waarbij aan publiek en gemeente kan worden aangetoond dat er een objectieve selectieprocedure is gevolgd voor die partijen;
- de ontwikkeling dient te worden opgedeeld in fases, waarbij duidelijk moet zijn op welk moment een fase wordt afgerond en een nieuwe fase wordt ingegaan door daarvoor concrete doelen te stellen die meetbaar zijn. In verband met en ter uitvoering van de hiervoor geschetste uitgangspunten voor het ontwikkelproces, zullen DV en HF naast de specificatie, eisen stellen aan de contractering van architect, eventuele adviseurs en aannemers. HF en DV dienen hiertoe een transparant (selectie)proces te doorlopen. DV kan tot op zekere hoogte invloed uitoefenen op deze contractering om daarmee eventueel partijdigheid uit te sluiten. De aard van de verbouwing moet waardig zijn voor het monument Brink 11 & 12 en een museale uitstraling en kwaliteit hebben. De verbouwing mag echter functioneel en eenvoudig zijn. De onderhoudbaarheid en gebruik van de investering is gericht op minimale kosten en duurzaam gebruik. De ontwikkeldemarcatie en de gebruiksdemarcatie tussen museale verbouwing (verantwoording HF) en museale inrichting (verantwoording DV) dient gedetailleerd te worden vastgelegd.

Nadat de in Artikel 3.2 genoemde documenten zijn vertaald naar een ontwerp, bestek en geaccordeerde offertes zullen eventuele risico's en overschrijdingen bij de verbouwing van Brink 11 & 12 komen voor rekening van HF. HF dient zich afdoende in te dekken voor financiële schade en onvoorziene posten. DV moet overtuigd worden van de betrouwbaarheid en liquiditeit van HF en zijn onderaannemers door middel van heldere betalingsafspraken, garanties, clausules en inzage in daartoe benodigde documenten. De gelden uit het investeringsbudget (1.175.000 euro ex BTW) dienen geheel en volledig aangewend te worden voor de museale verbouwing. HF zal middels voorfinanciering en bankgaranties kunnen beschikken over dit investeringsbudget.

De zolderverdieping van Brink 11 & 12 wordt door HF op eigen kosten ontwikkeld. Daarbij heeft DV de intentie uitgesproken de zolder te willen huren voor gebruik als kantoorruimte. Vooralsnog is hiervoor 15.000 euro ex BTW per jaar beschikbaar in de begroting van DV vanaf oplevering. Het is bekend dat HF minimaal 100,00 euro per m² huuropbrengst moet genereren om de zolder te kunnen ontwikkelen. DV wil op verschillende manieren meedenken om dit gat te dichten maar kan daar op dit moment geen toezeggingen over doen. In ieder geval moet de functionaliteit van de zolder voldoen aan de normen voor kantoorgebruik. Vanwege de ligging onder het dak is een afdoende klimaat en koeling relevant. Het DV hanteert haar huidige eigen kantoorruimte op de Keizerstraat als vergelijk met dien verstande dat de ruimte op de Keizerstraat te groot is en 150m² van de oppervlakte voldoende zou zijn. De ruimte moet beschikken over een eigen opgang en lift die geen toegang tot het Museum biedt. De kosten van de zoldertoegang worden gedragen door HF. Als DV geen gebruik kan of wil maken van de kantoorruimte is het mogelijk dat de zolder door derden wordt gehuurd voor de functie van kantoor.

DV stelt expliciete eisen aan de veiligheid van het Museum in de vorm van onder andere brandveiligheid of inbraak die betrekking heeft op het gebruik van het zoldercompartiment. DV heeft het eerste recht op huur van de zolder van Brink 11 & 12 bij veranderingen van een huurcontract of verandering van huurders.

Artikel 5. Duur

1. Deze intentie is geldig tot 1/4/18 en kan met wederzijds goedvinden worden verlengd.

Garrelt Verhoeven

Henry Franken

Bijlage 6 Uitgangspunten programma van eisen

In dit overzicht zijn de uitgangspunten geformuleerd voor een programma van eisen waaraan het nieuwe museum zou moeten voldoen. Deze eisen vormen de basis voor een op te stellen samenwerkingsovereenkomst tussen Deventer Verhaal en Franken Vastgoed. In het uiteindelijke programma van eisen zullen deze uitgangspunten worden vertaald in concrete functionele en kwalitatieve eisen voor de diverse ruimtes in het museum.

Soberheid & Kwaliteit

Tijdens de periode voor de intentieovereenkomst hebben we getracht om een oplossing te bedenken voor de ambitieuze vraag hoe het mogelijk is een groot pand als Brink 11/12 publiek aantrekkelijk beschikbaar te stellen voor museumpubliek en dit toch met relatief beperkte financiële middelen te realiseren. Daarbij zijn de termen "Sober en Kwalitatief" gevallen; een combinatie waarmee keuzes en beslissingen voor functionele eisen sober kunnen worden ingevuld maar altijd van hoge kwaliteit zijn. Deze termen geven de mogelijkheid om bijzonder kostbare oplossingen ook eenvoudig en sober op te lossen zonder daarbij een goedkope uitstraling of niet duurzame oplossing te kiezen die niet past bij de functie museum in een monumentaal pand.

Monumentaal & Museaal

De verbouwing van een monumentaal pand dat gebruikt gaat worden voor een museale functie is structureel anders dan een verbouwing in een regulier gebouw zonder deze publieke functie. De uiteindelijke beoordeling van oplossingen zal steeds vanuit het monument of vanuit de museale functie worden bekeken. Dat betekent dat de gekozen oplossingen moeten passen binnen monumenten en musea. Het moet een logisch geheel vormen. In de prestatieovereenkomst willen we beide begrippen nader uitwerken zodat we helder kunnen krijgen welke afweging gemaakt moet worden wanneer de monumentaliteit van het gebouw de museale functie in de knel zit.

Duurzaamheid milieu

Brink 11/12 is in haar huidige toestand energie-technisch geen duurzaam gebouw. Door de bouwstijl en het materiaalverbruik zal het niet zonder aanzienlijke aanpassingen aan de meest moderne eisen kunnen voldoen, zoals energieneutraliteit. Toch vinden we dat door aanpassingen van isolatie van ramen, muren en horizontale lagen en de inzet en gebruik van efficiënte verwarmings-, koel-, ventilatie- en klimaatsystemen een oplossing moet kunnen worden bereikt die zowel een hoge mate van comfort, een lage energierekening in gas en elektriciteit als een lage voetprint gaat betekenen.

Routing 100.000 & Toegang

Het Nederlands Speelgoedmuseum en Bouwershuis gaan volgens dit bedrijfsplan (in combinatie met Museum De Waag) vanaf 2020 meer dan 100.000 mensen trekken. Zoals bekend verondersteld is er een grote fluctuatie in de aantallen per dag en per uur. Het kan gebeuren dat er dagen zijn waarbij 500 à 1000 mensen de musea bezoeken. Andere dagen in laagtij zal dat aantal veel lager liggen. Het aantal mensen en de variatie stelt eisen op velerlei terrein. Allereerst moet de doorloop en routing van het museum dusdanig zijn dat er een logische stroom ontstaat. Tevens leiden deze aantallen tot eisen op gebied van schoonmaak, onderhoud, verwarming en klimaatregeling, vloerbelasting, materiaalgebruik, slijtage, brandveiligheid etc. Wij verwachten dat een heldere visie en concrete keuzes worden voorgesteld waarbij blijkt dat de architect en de aannemer gevoel en ervaring aantonen aangaande dit thema.

Beeldkwaliteit

De ruimtes dienen een museale uitstraling te krijgen. Het integreren van constructies, installaties en dergelijke dient met de grootst mogelijke zorgvuldigheid te gebeuren. Deze elementen dienen zo veel mogelijk te zijn opgenomen in wanden, vloeren en plafonds om visueel niet te storen en de collectie tot haar recht te kunnen laten komen.

Materialisering

Bij de materiaalkeuze moet rekening gehouden worden met de museale en monumentale toepassing. De afwerkingen dienen stof- en onderhoudsarm te zijn. De degelijkheid van

het materiaalgebruik moet recht doen aan de gebruiksintensiteit, de monumentale status en de ten toon gestelde objecten.

Veiligheid & beveiliging

Het gebouw moet voldoen aan alle eisen brandveiligheid, vluchtwegen en beveiliging. Voor wat betreft de bouwtechnisch onderdelen van veiligheid en beveiliging (vluchtwegen, brandwerende materialen, nooduitgangen, asbestverwijdering, klimaatsystemen etc.) ligt de verantwoordelijkheid bij Franken Vastgoed. De verantwoordelijkheid voor de beveiligings- en alarminstallaties ligt bij Deventer Verhaal.

Daglicht & kunstlicht

Voor de expositiezalen (vaste opstelling in Brink 11, stijlkamers en expositieruimtes in Brink 12) dient UV-wering aangebracht te worden volgens de museale norm, zodat topstukken en bruiklenen van derden op een veilige manier geëxposeerd kunnen worden. In het op te stellen programma van eisen zullen deze normen worden vastgelegd.

Asbest & onreinheid

Er is een asbestinventarisatie uitgevoerd voor de panden Brink 11 en 12. Uitgangspunt voor het nieuwe museum is dat het volledig voldoet aan de nationale richtlijnen en dat asbest verwijderd wordt wanneer dit een gevaar kan opleveren voor bezoekers en/of personeel van het museum. Voor ruimtes met een museale invulling in het museum geldt dat asbest waar mogelijk verwijderd zal worden als dat niet reeds is gebeurd. Voor andere ruimtes geldt dat eventueel aan te treffen asbest wordt behandeld volgens de geldende richtlijnen.

Toetsing bedrijfsplan Speelgoedmuseum

22 januari 2018

Gordion Cultureel Advies i.o.v. Gemeente Deventer

Alexander Boersstraat 7 – 1071 KT Amsterdam

The logo for Gordion, featuring a stylized blue 'G' icon followed by the word 'ordion' in a lowercase, blue, sans-serif font.

Inhoud

1. Vraag	3
2. Criteria	3
3. Lezing van de opdracht	3
4. Aansluiting bij eerdere toetsing	4
5. Uitvoering van de opdracht	4
6. Bevindingen	4
6.1 Samengesteld complex	
6.2 Twee bespelers	
6.3 Onderverdeling NSM-ruimtes	
6.4 Toekomstbeeld	
7. Toetsing	7
7.1 Criterium: binnen de financiële kaders	
- Investering	
- Afschrijving bij exploitatie	
- Bezoekersaantallen	
- inkomsten uit entrees	
7.2 Criterium: permanente presentatie speelgoedcollectie	
7.3 Criterium: verwerking museaal concept	
- Historische collecties	
- Innovatieve en belevenisgerichte presentaties	
8. Overige observaties	11
9. Conclusies	12

Toetsing bedrijfsplan Speelgoedmuseum

1. Vraag

Op 28 december 2017 vroeg de gemeente Deventer, bij monde van programmamanager economie, kunst en cultuur Jos Haarman, Gordion Cultureel Advies om een bedrijfsplan te onderzoeken dat Stichting Deventer Verhaal maakte voor een Nederlands Speelgoedmuseum ter plekke van het voormalige Kantongerecht op Brink 11-12 te Deventer.

2. Criteria

Het plan moet worden getoetst, in het verlengde van de inhoudelijke beoordeling van het museaal concept die Gordion in de 2e helft 2016 uitvoerde, op de criteria die zijn genoemd in de motie van de gemeenteraad op 9 november 2016.

3. Lezing van de opdracht

De gemeenteraad van Deventer bepaalde in zijn amendement 10.3 en motie 10.4 van 9 november 2016 dat toetsing van een bedrijfsplan van het Speelgoedmuseum tenminste op de volgende criteria moet plaatsvinden:

- “1. Binnen de financiële kaders zoals beschreven in amendement 'Speelgoedmuseum' dd 9 november 2016
2. Zorg te dragen voor een permanente presentatie van de speelgoedcollectie in Brink 11;
3. Het museaal concept zoals beschreven in 'Het Nationaal Speelgoedmuseum in Deventer' als basis te gebruiken en verder uit te werken, waarbij verbinding met andere concepten, de historische collectie, innovatieve presentatie van de collectie en belevingsaspecten een plek krijgen.”

De eerste twee criteria zijn helder. Het financiële kader bestaat uit twee maal incidenteel 150.000 euro voor tussentijdse exploitatie van het bestaande Speelgoedmuseum in de jaren 2017-2018; een structurele verhoging daarvan tot jaarlijks 300.000 euro vanaf 2019; en eenmalig 1,5 miljoen euro als investering om tot een nieuw Nederlands Speelgoedmuseum te komen.

Het derde criterium leggen wij als volgt uit.

- “Uitwerking van het in 2016 door Deventer Verhaal geleverde museale concept
- in relatie met tenminste de historische collectie van de gemeente Deventer en
- uitmondend in innovatieve, belevenisgerichte presentaties.”

4. Aansluiting bij eerdere toetsing

Gordion onderzocht eerder voorstellen voor de ontwikkeling van een Speelgoedmuseum. Op 6 mei 2016 betrof dat de plannen 'Speeldoos' en 'Speelplein'. Deze werden vergeleken in termen van concept (collectie, publiek, positionering, programmering), doelgroepen, investering en exploitatie. Ondanks waardering voor de in de ontwerpen getoonde grote mate van creativiteit en ondernemerschap ontbrak het beide aan invulling van een professionele, museale organisatie. Ook ontbeerden de twee business cases een noodzakelijke, causale verbinding tussen de collectie, presentatie(s), programmering en geselecteerde publieksgroepen. Met afschrijving op investering bouw en inrichting, tenslotte, werd in de toen voorliggende plannen in de exploitatie geen rekening gehouden.

Op 16 oktober van dat jaar toetsten wij daarop een door de gemeenteraad gevraagd derde plan, van de hand van de jonge erfgoedorganisatie Deventer Verhaal. Dat werd gekenmerkt door het perspectief te willen doorgroeien tot een nationaal museum, en in plaats van te breken met de bestaande situatie daar juist bij aan te sluiten en verder te ontwikkelen op de te hergebruiken locatie Brink 11-12, en wel door daar te focussen op de historische ontwikkeling van spel en speelgoed en op het maatschappelijk belang daarvan. De doelgroepenmix kwam ons relevant en realistisch over, gezien vanuit het belang van nostalgie als aandachtfactor voor dit onderwerp en niet nodeloos gericht op kinderen - zij het dat de voorgestelde mix ons nog te breed overkwam.

Andere kritische factoren betroffen:

- Samenwerking derden essentieel
- Relatie met *gaming* riskant
- Positionering vergt heldere zwaartepunten (poppenhuizen, boek)
- Presentatie/programmering: onderscheidendheid en afwisseling
- Doelgroepen: segmentatie, publieksonderzoek, diversiteit (passend bij Deventer)
- Exploitatie: mee aandacht voor aard/aantal fte's en afschrijvingstermijn investeringen

Met deze bedenkingen vonden wij het echter niet onwaarschijnlijk dat Deventer Verhaal zelf, zakelijk doch visionair geleid, op de Brink een inspirerend, actief, toegankelijk en bijzonder museum zou kunnen realiseren, met op termijn ook een landelijke uitstraling. Mits de plannen voor uitwerking realistisch, proportioneel en haalbaar zouden zijn.

5. Uitvoering van de opdracht

Op 31 december 2017 ontvingen wij *Bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum in Deventer. Rapportage in opdracht van de Gemeenteraad van Deventer t.b.v. besluitvorming over de toekomst van het speelgoedmuseum in Deventer*, opgesteld door Stichting Deventer Verhaal op dezelfde datum. Details werden door de directeur van Deventer Verhaal daarna op verzoek meerdere keren mondeling toegelicht. Ook brachten wij in januari zelf werkbezoeken aan de Waag, Speelgoedmuseum en het vrm. Kantongerecht op Brink 11-12.

6. Bevindingen

Het bedrijfsplan herneemt de eerdere rapportage over het museale concept (oktober 2016) en vult dat nader in. Daarbij worden de opmerkingen uit onze vorige toetsing merendeels meegenomen.

6.1 Samengesteld complex

In de plannen worden de twee gebouwen van het voormalige kantongerecht deels ingevuld voor de bestemming speelgoedmuseum (NSM). De andere bestemming is tentoonstellingsruimte voor Museum De Waag en kantoren (zolder).

Over het te bespelen oppervlakte is het Bedrijfsplan niet helder. Het oppervlak is voor het NSM alleen te herleiden uit de plattegronden op p. 84 en betreft ruim meer dan de helft (673 m²) van de in totaal 1.288 m² aan beschikbaar oppervlak (nvo) – of 1.117 zonder de historische gevangenskelders. De overige ruimtes zijn bestemd als expositieplek voor markant Deventer erfgoed door museum De Waag, in de vier rijksmonumentale kamers¹ op de begane grond van Brink 12. Na asbestverwijdering zou de zolderverdieping op de 2de etage van Brink 12 als kantooruimte voor Deventer Verhaal zelf in gebruik kunnen worden genomen (en die van Brink 11 als b.v. spoortreinzolder, maar daar wordt niet aan gerekend – zie hieronder, p. 7).

<i>Bouwershuis, m²</i>		<i>totaal</i>	<i>verkeer</i>	<i>nvo</i>	<i>NSM</i>	<i>algemeen*</i>	<i>stijlkamers</i>	<i>kantoor</i>
<i>Brink 11</i>	B.G. +1e	232	44	188	188			
<i>Brink 12</i>	Kelder	183	12	171				
	beg.gr.	361	20	341		161	200	
	1e verd.	328	29	299	239	85		
	2e verd.	328	39	289				246
		1.432	144	1.288	427	246	200	246
						* winkel, entree, educatie, gangexpo		

6.2 Twee bespelers

Met de eigenaar van het Bouwershuis, Franken Vastgoed, is door Deventer Verhaal het volgende overeengekomen. Wanneer de gemeente 1,5 miljoen euro beschikbaar stelt voor een nieuw speelgoedmuseum, dan wordt het complex met die bijdrage en in opdracht van Deventer Verhaal maar verder voor risico van de eigenaar volgens een nader te bepalen programma van eisen (volgens uitgangspunten Bedrijfsplan Bijlage 6) geschikt gemaakt voor onder meer de gedeelde functie speelgoedmuseum (NSM) en expositieruimte (Waag). De expositieruimtes die de stijlkamers bieden vallen buiten het NSM maar dienen als verlenging van Museum de Waag. Een intentieovereenkomst, lopende tot 1 april 2018, voorziet nog in een precieze ruimtelijke en functionele scheiding tussen bouw en inrichting, en tussen het speelgoedmuseum, de algemene expositieruimtes/stijlkamers en overige ruimtes. Verder zijn afspraken voorbereid over het projectmanagement waaronder m.n. de budgetbewaking.

¹ De redengevende omschrijving in het rijksmonumentenregister voor het hele pand vermeldt slechts de rococoplafonds en die bevinden zich in de entreegang en met name de kamers recht van de ingang.

Wij merken op dat het lijkt alsof de bespeling door twee partijen wordt uitgevoerd (NSM en De Waag), terwijl dat er een is (Deventer Verhaal). Maar de huur voor geheel Brink 11-12 moet wel door het ene 'merk' NSM worden opgebracht. Waarom niet ook De Waag aanslaan voor 280m² (stijlkamers en helft algemene voorzieningen op de begane grond)? Met de kelder, die zeker buiten het NSM valt, scheelt dat een kwart in de huursom (90.000 euro).

6.3 Onderverdeling NSM-ruimtes

De voor het NSM beschikbare 673 m² is onderverdeeld in vier categorieën:

	m ²	%
- vaste opstelling (Brink 11)	188	28
- tijdelijke exposities (Brink 12)	239	36
	427	
- educatieve ruimtes	85	13
- algemeen: entree, winkel, gangen	161	24
totaal	673	100

Dit onderscheid is van belang voor de weging van de investering (hieronder, paragraaf 7.1).

De natuurlijke dispositie van twee gekoppelde gebouwen, het kleinere Brink 11 haaks op het chiquere Brink 12, billijkt de scheiding in vaste presentatie – wisseltonstellingen. De verhouding in oppervlaktes komt ook tegemoet aan onze eerdere suggestie voldoende ruimte te creëren voor een levendige programmering ter bevordering van herhaalbezoek.

Of de vastepresentatieruimte voldoende is om recht te doen aan de breedte en diepte van de speelgoedcollectie, is mede afhankelijk van de kwaliteit van de inrichtingsplannen (zie hieronder, paragraaf 7.3). De nu aangewezen 188 meter zijn wel erg weinig voor de vaste presentatie van een nationaal museum. Onderstaand toekomstbeeld nuanceert dat.

6.4 Toekomstbeeld

De plannen van Deventer Verhaal voor het speelgoedmuseum zijn ingebed in een visie op een sterkere ontwikkeling van de Brink tot een museale en culturele locatie (Bedrijfsplan, paragraaf 3.1). Hoewel er geen expliciet Masterplan op tafel ligt, beoordelen wij in het voorliggende bedrijfsplan de ambitie om uit te groeien tot een *nationaal* speelgoedmuseum nadrukkelijk in dat perspectief. Zodra immers de Waag een verbreding krijgt naar de andere kant van het plein, met rococo-stijlkamers in het Bouwershuis die plaats bieden aan algemeen cultuurhistorische programmering, wordt het karakter van het plein gelaagder en rijker. En mocht de zolder van Brink 11 vrij van asbest komen, waar sprake van is, én het aanpalende perceel Brink 10 bij het alsdan bestaande complex Brink 11-12 getrokken worden, waarvan mogelijk sprake is, dan verdubbelt het museale kernoppervlak van 427 met 558 tot bijna 1000 m² (zie berekening hieronder). Dat zijn belangrijke voorwaarden om invulling te kunnen geven aan de ambitie 'nationaal', met name voor de vaste presentaties.

Gevoegd bij de mogelijkheid om de historische gevangeniskelders in het historisch-museale parcours te betrekken, ontstaat zo een bont geschakeerd stadsmuseaal geheel dat de potentie van de plaats uitbuit. In dat bredere culturele perspectief zou ook een optie passen om het leegkomende oude bibliotheekgebouw aan hetzelfde plein tot eigentijdse tentoonstellingshal te herbestemmen.

<i>Brink 10-12, m²</i>		<i>totaal</i>	<i>verkeer</i>	<i>nvo</i>	<i>NSM</i>	<i>algemeen*</i>	<i>stijlkamers</i>	<i>kantoor</i>	<i>Toekomst</i>
<i>Brink 10</i>		460		460					460
<i>Brink 11</i>	B.G +1e	232	44	188	188				
	2e verd.	98		98					98
<i>Brink 12</i>	Kelder	183	12	171					171
	beg.gr.	361	20	341		161	200		
	1e verd.	328	29	299	239	85			
	2e verd.	328	39	289				246	
			1990	144	1846	427	246	200	246

* winkel, entree, educatie, gangexpo

Wij benadrukken graag hoe belangrijk het is de ontwikkeling van het Bouwershuis tot nationaal speelgoedmuseum in een langetermijnvisie op de Brink en de gehele binnenstad te plaatsen. Dat betreft immers concentratie van culturele en uiteenlopende andere functies tot een kritische massa (publieke ruimte, markt, verblijfsruimte, economische bedrijvigheid, culturele aanloop, inzet stadsiconen). Omgekeerd bepaalt zo'n visie het oordeel over kleinere stappen, in de ruimte en de tijd, zoals het onderhavige bedrijfsplan. Mist dat perspectief, dan is er niet zoveel over zeggen: hoe gaat de context zich ontwikkelen, en hoe bepaalt deze zet de ontwikkeling van de context? We gaan ervan uit dat de gemeente zo'n visie heeft, en dat de ontwikkeling van een nationaal speelgoedmuseum daarin past, of gaat passen, als eerste invulling van een masterplan.

7. Toetsing

7.1 Criterium: binnen de financiële kaders

De vraag is of de voorziene investeringsbijdrage van de gemeente van 1,5 miljoen euro voldoet om tot het voorgestelde nieuwe Nederlands Speelgoedmuseum te komen. En omgekeerd of het bedrijfsplan met de geormerkte bijdrage kan worden uitgevoerd.

- *Investing*

Voor bouw en inrichting van een nieuw museum wordt in Nederland wel gerekend met investeringen van in totaal 4000 euro per vierkante meter, waarbij voor de bouw- en inrichtingsdelen elk 2000 euro/m² geldt.² Realisering als nieuwbouw van de 673 m² die op Brink 11-12 voor het Nationaal Speelgoedmuseum zijn bestemd zou dan 2,7 miljoen euro vergen. Maar kosten voor verbouwing van bestaande bouw vallen, afhankelijk van de startkwaliteit en het programma van eisen, in het algemeen lager uit. Met de onder voorwaarden beschikbare 1,5 miljoen euro kan op Brink 11-12 echter beduidend minder worden uitgevoerd. Een museum in een monument kan daar alleen op acceptabel niveau worden gerealiseerd indien uiterste soberheid wordt betracht. Het uitgangspunt "sober en kwaliteit" (Bedrijfsplan bijlage 6) komt hieraan tegemoet. De in het bedrijfsplan opgenomen verklaringen van projectteampartners (hoofdstuk 8.3) stellen wat dat betreft gerust. Daarbij

² Wij gebruiken hier vuistregels uit de museale wereld zoals die door b.v. Twijnstra Gudde worden gehanteerd (2017), en die wijzelf toepasten voor b.v. een nieuwe bouwloods bij de St Jan in Den Bosch, 2009. *High tech*-museuminrichtingen kosten vanaf het dubbele.

tekenen wij nog aan dat bouw- en inrichtingskosten voor tijdelijke tentoonstellingsruimten substantieel lager kunnen zijn dan voor vaste ruimtes – wat een extra bandbreedte voor de investeringsraming levert. Hieronder een voorbeeld van zo'n mogelijk gedifferentieerde raming voor verbouw en inrichting.

	m ²	à €	x 1000 €
- tijdelijke exposities_(Brink 12)	239	2000	478
- vaste opstelling (Brink 11)	188	4000	752
- educatieve ruimtes	85	1000	85
- algemeen: entree, winkel, gangen	161	2000	322
	673		1.637

Wij zien overigens nog niet goed in hoe de in het bedrijfsplan voorgestelde interne verdeling van 1,175 miljoen excl. btw voor bouw en 0,325 idem voor inrichting bij een dergelijk plaatje zou passen. Het voor inrichting geormerkte bedrag zou vrijwel geheel ten goede moeten komen aan ontwerp en uitvoering van de vaste opstelling (rond de helft van de hierboven gegeven 752.000 totale kosten).

- *Afschrijving bij exploitatie*

Het sluiten van de exploitatie van het beoogde NSM met een jaarlijkse gemeentelijke bijdrage van 300.000 euro hangt op twee aannames: voldoende betalende bezoekers en prudente afschrijving, in elk geval van de investering in bouw en inrichting. Om met dat laatste te beginnen: een afschrijving op museale inrichting van 15 jaar (nu in de 100.000 euro per jaar, zie raming baten/lasten, paragraaf 8.6, bedrijfsvoering) is veel te langzaam. Eerder moet worden gedacht aan 5 tot 10 jaar. Maar bij differentiatie van de afschrijvingstermijn tussen verbouwing en inrichting is de reservering voor het snel te vernieuwen vaste presentatiedeel veel geringer. Het rekenmodel hieronder werkt dat voorbeeldgewijs uit voor verschillende afschrijvingstermijnen. Een stelpost van 100.000 euro lijkt dan realistisch.

<i>verbouw termijn</i>	<i>30 j</i>	<i>50 j</i>
<i>1.175.000</i>	39.200	23.500
<i>inrichting termijn</i>	<i>5 j</i>	<i>10 j</i>
<i>325.000</i>	65.000	32.500
<i>totaal</i>	104.200	56.000

Het jaarlijks voorziene activiteiten- en inrichtingsbudget van 45.000 euro is beperkt wanneer dat naast exposities ook activiteiten, evenementen en marketing/communicatie moet dekken. Substantiële bijdragen voor de inrichting van tijdelijke tentoonstellingen – waardoor de afschrijving van de cascosten omlaag zou kunnen – mogen er niet uit worden verwacht.

Voor een kritische kanttekening bij de jaarlijkse huur, zie hierboven, p. 3 onderaan.

- *Bezoekersaantallen*

Enige aarzelingen koesteren wij over het aantal verwachte bezoekers. Het klopt dat de Nederlandse musea een stevige en aanhoudende bezoektename kennen (Bedrijfsplan, paragraaf 6.1), met in 2017 zelfs 32,6 miljoen per jaar. En mogelijk is de voorliggende uitwerking van het concept levendig, in zijn continuïteit realistisch en in vernieuwing

aantrekkelijk, ook in termen van doelgroepen (zie onder, paragraaf 7.3). Maar wij blijven bij onze conservatieve conclusie van oktober 2016, dat in elk geval een groei van 27.000 naar 40.000 aannemelijk (“niet onmogelijk”) is, plus eventueel 10.000 voor een nieuwe, samen met de Waag in het Bouwershuis te realiseren optie. Ons ontbreekt echter inzicht in de overige ingrediënten (Museum de Waag, Stadsetalage) om het “100.000”-beeld te kunnen billijken. En wij denken niet dat de stijlkamers op zichzelf interessant genoeg zijn om veel bezoek te trekken.

Het succes hangt, naast van externe factoren, ook af van intern elan, bemensing, programmering en het weten grijpen van kansen. Een doorrekening zoals in het bedrijfsplan wordt gegeven kan daar weinig zekerheid over bieden (overigens wel van het tegendeel: als je dit of dat *niet* doet krijg je *zeker geen* x-aantal bezoekers). Een tweede bijna niet te beïnvloeden factor is de fors dalende toeristenstroom richting Deventer, met een kwart in luttele jaren. Hoewel die trend in 2016 tot staan lijkt te zijn gekomen, rechtvaardigt de langere termijn geen al te groot optimisme. Omgekeerd zou herpositionering van de Brink als Cultuur- en Museumplein daar positief aan kunnen bijdragen.

- *Inkomsten uit entrees*

Ten slotte is er grond voor aarzelingen over de geraamde inkomsten uit bezoekersentrees. Er zijn volgens het bedrijfsplan straks twee soorten bezoekers aan de *locatie* Bouwershuis (Brink 11-12): voor het NSM met speelgoed en voor de Waag/Bouwershuis met stijlkamers/cultuurhistorische presentaties van Deventer erfgoed. Volgens de opstellers wettigs dat dubbele inkomsten: naast entreegelden NSM (vanaf 2019: 120.000 euro) ook entreegelden Bouwershuis (120.000 euro). Maar ervaringen in andere musea met gecombineerde entrees (ooit Haags Gemeentemuseum/Museum, nog steeds Brabants Museum met Stedelijk Museum Den Bosch) wijzen uit dat dubbele tickets – of dubbel betalen voor wat als één propositie kan worden beschouwd – niet door alle bezoekers begrepen c.q. gewaardeerd worden. Wij achten het bovendien niet heel waarschijnlijk dat er veel belangstellenden voor met name Waag/Bouwershuis komen die *niet* in het bezit van een Museumkaart zouden zijn. Dat tegengaan vergt scherpe marketing en communicatie.

Overigens valt op dat er in de exploitatieramingen geen rekening wordt gehouden met algemene ervaringsfeiten van Nederlandse musea. Cijfers van de Museumvereniging (*Museumcijfers* 2016, p. 33) laten zien dat het gemiddelde inverdienend vermogen van musea in Nederland zorgt voor de helft van de inkomsten, waarvan een kwart uit private fondsen, giften en sponsoring. Een lagere inschatting van inkomsten uit entrees kan worden gecompenseerd met een reële verwachting van inkomsten uit ook die bron.

7.1 Criterium: permanente presentatie speelgoedcollectie

De voorliggende plannen lijken voldoende aandacht aan de vaste collecties op het gebied van speelgoed, spelen en tin te geven. Voldoende in de zin van fysieke ruimte om de veelvormigheid van het programma aan de zes doelgroepen op gelaagde wijze recht te doen (Bedrijfsplan, paragraaf 4.5). Over de daarvoor beschikbare 188 m² mag overigens niet overdreven opgewekt gedaan worden, om het zacht uit te drukken. Het zal extreem passen en meten worden, en een uitgekiend ontwerp zal ervoor moeten zorgen dat er een evenwicht tussen aanbod, interactie en impact ontstaat, en wel voor alle relevante

doelgroepen. Compactheid, doeltreffendheid en een optimaal verhalend vermogen (*narrative spaces*) zijn daarom van het grootste belang. En dat zal nog een extra opgave worden in een historisch pand dat met het onderwerp zelf niet zoveel te maken heeft. Eigenlijk biedt alleen de dubbele optie van het betrekken van de zolder van Brink 11 (98 m²) en van het hele pand Brink 10 (460 m²) een geruststellend perspectief – maar die vallen buiten dit bestek. Over de doelgroepen nog twee opmerkingen.

Van de zes doelgroepen wordt die van educatieve (school)groepen extra bediend met twee grote eigen ruimtes. De vaste inrichting hoeft daar niet nodeloos onder te lijden. Van de resterende zijn er twee – de jongere bezoekers en studenten – waarvan het bedrijfsplan o.i. terecht stelt dat voor hen evenmin veel in de vaste presentatie gedaan hoeft te worden (maar wel op ander gebied of in programmering elders).

Van groot belang tenslotte vinden wij realisatie van bijvoorbeeld een modelspoorbaan die in een volgende fase op de nu nog met asbest belaste zolderetage van Brink 11 is voorzien. Deze zolder blijft nu buiten de plannen (Bedrijfsplan paragraaf 4.6, p. 57), maar wordt wel in de beeldvorming over de inrichting meegenomen (pp. 34-35). Dit populairste onderdeel van het huidige Speelgoedmuseum (p. 50) verdient het zeker voortgezet te worden. Het hoort o.i. in de beeldvorming over en dus marketing en communicatie van de nieuwe fase van het speelgoedmuseum voortdurend aandacht te krijgen – anders verlies je wat.

7.3 Criterium: verwerking museaal concept

Dit criterium lijkt, na enige *close reading*, te verwijzen naar aansluiting bij het concept dat Deventer Verhaal eerder beschreef en naar de opdracht dat uit te werken zowel door gebruik te maken van de historische collectie van de gemeente Deventer als door innovatieve, belevenisgerichte presentaties te ontwikkelen.

De continuïteit met het eerder door Deventer Verhaal geleverde concept is uit de aard der zaak zeer groot. Het bedrijfsplan herhaalt de essentiële punten daaruit en gaat daar stevig op door, zonder het elan te verliezen.

- Historische collecties

De keuze voor het Bouwershuis levert kansen voor het gebruiken van de erfgoedcollecties van de gemeente. De kwetsbare en ook als *exhibit* zelf interessante rococokamers op de begane grond van Brink 12 lenen zich niet goed voor het speelgoedverhaal, dat een intensief en volledig ruimtebeslag vergt. De ruimtes zijn verdedigbaar beter te gebruiken, naast biografische presentatie over bewoners en gebruikers (Kantongerecht), als decor voor het tonen van 'topstukken uit de Deventer erfgoedcollectie' (Bedrijfsplan, paragraaf 5.1).

- Innovatieve en belevenisgerichte presentaties

De andere twee onderdelen – innovatief en belevingsgericht – van dit criterium zijn op basis van de beschikbare gegevens lastiger in te schatten (Bedrijfsplan, beschrijving en *artist impressions* pp. 19-43). De gemengd chronologische-thematische opzet oogt volledig, en met nadrukkelijke aandacht voor verschillende doelgroepen, maar hoe de vermelde vernieuwing en *experience* in de praktijk gaan werken valt in dit stadium niet te zeggen – hoe aantrekkelijk de visualisaties ook ogen en hoe rijk geschakeerd het palet ook is dat ze

opleveren. Vertrouwen in de kwaliteiten van de projectpartners lijkt ons echter zeker gerechtvaardigd. In elk geval vinden wij ook de programmatische onderdelen waarin het NSM zich tot de buurt verhoudt interessant: Spelen op de Brink en de Speelgoedbus. Maar voor de Blockbusterexpositie i.s.m. de Schouwburg en het GameFest en GameLab (met sinds kort een geduchte nieuwe concurrent)³ zien wij dan weer geen grote noodzaak, anders dan het vergaren van sociaal kapitaal door het ruimhartig ondersteunen van initiatieven van collega's. De geraamde blockbusterbezoekcijfers van 25.000 (Schouwburg) in anderhalve maand zijn erg optimistisch.

Tot slot valt op dat concept en uitwerking soms op twee gedachten hinken. 'Speelgoed' gaat over twee dingen: het spelen en het goed, de sociale activiteit en het materiaal dat we ervan over hebben. Maar of het NSM straks nou over het een of over het andere gaat, en indien over allebei wanneer dan over het een en wanneer over het ander, is niet helder. Terwijl de consequenties groot zijn. Speelgoed als object is intrinsiek niet heel interessant, lijkt ons en ook Deventer Verhaal. De betekenis van speelgoed-in-musea ligt vooral in de directe entree die het biedt tot de werelden van het kind in voorbije tijden, tot spelen als bij uitstek menselijke handeling, en tot het belang van verbeelding, fantasie en het zich voorbereiden op complexe sociale werkelijkheden en rollen. Aandacht voor de materialiteit, verscheidenheid en serialiteit ("lacunes!") van de objecten kan daar makkelijk van afleiden.

Het is daarom belangrijk hier essentiële keuzes te doen, en bij de verdere uitwerking de tijd te nemen hierop te reflecteren. Het voorbeeld van een *public program* (Bedrijfsplan, p. 39 bovenaan) waarin een tentoonstellingsonderwerp maatschappelijke wordt geactualiseerd door middel van lezingen e.d., biedt daar alle gelegenheid voor en verdient o.i. veel aandacht.

8. Overige observaties

Bij communicatie en marketing (Bedrijfsplan, paragraaf 7) is het misschien verstandig om onderscheid te maken tussen incidentele campagnecommunicatie rond de opening en reguliere marketingcommunicatie na opening.

Voor elk 21ste-eeuws museum geldt dat het niet zozeer belangrijk is wat je hebt en laat zien als wel wat je daarmee doet en wat je er voor en met je bezoeker mee beoogt te bereiken aan esthetisch genoeg, historische sensatie of maatschappelijke relevantie. Het eerder genoemde voorbeeld van een *public program* (Bedrijfsplan, p. 39) is daar een mooi instrument voor. Wij namen van verre waar dat Deventer Verhaal zijn kunnen op dat gebied al overtuigend heeft aangetoond. Dat ware hier nog eens te onderstrepen.

Het verder uitwerken van de relatie met het *en passant* genoemde Dickens Kabinet lijkt ons van groot belang. Dat komt nu slechts hier en daar ter sprake, zoals op p. 72 in een toekomstscenario waarbij de vrm gevangenistuin een verbinding met de achtergelegen panden biedt. Aanknopen bij de al bestaande sterke punten van Deventer is essentieel. De plaats om dat te doen is in een masterplan, of in een integrale visie op de toekomst van het stadshart in al zijn verscheidenheid en samenhang. Hoofdstuk 4.3 van het bedrijfsplan geeft daar waardevolle aanzetten toe.

³ Nationaal Videogame Museum te Zoetermeer, sinds 1 december 2017, oppervlakte 1.600 m².

De keuze om van NSM geen aparte organisatie te maken, maar een van de merken onder Deventer Verhaal, biedt veel voordelen, zoals bij inkoopbundeling, flexibele inzet van HR, en delen van backoffice en beleidsfuncties. Maar het heeft ook nadelen: merken kunnen elkaar beconcurreren, en locatiebepaalde activiteiten behoeven soms een minimum aan vaste, locatiegebonden en -loyale staf. De voorgenomen versterking van de formatie met 1,2 fte t.o.v. het plan 2016 (Bedrijfsplan p. 75: nu 8,0 f.t.e) is overigens zeer toe te juichen.

Het zou verstandig zijn de vrijheid van contractpartner Franken om jaarlijks een indexering op de huurpenning toe te passen te beperken tot de wettelijke prijsindex.

9. Conclusies

Het Bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum van december 2017 blijft binnen de financiële kaders die de Deventer gemeenteraad heeft aangegeven. Maar het museum zoals voorgesteld kan met die bijdrage op Brink 11-12 alleen worden gerealiseerd indien uiterste soberheid wordt betracht, indien het ontwerp voor bouw en inrichting daarop is afgesteld, en indien een derde partij grote delen van de investering in de dragende context mede voor zijn rekening neemt. Dat lijkt voor alle drie eisen het geval te zijn.

Wel eist inrichting van een museum in een historisch gebouw dat niets met de inhoud van dat museum te maken heeft, extra aandacht in ontwerp en uitvoering.

Een oordeel over duurzame exploitatie van het NSM is afhankelijk van de verdere ontwikkeling van de plek tot een waarlijk *Museumplein De Brink*. De locatie Brink 11-12 met een visionaire bespeler als Deventer Verhaal levert daar onmisbare ingrediënten voor. Het is aan de gemeente er een gepast masterplan voor te ontwikkelen en in gang te zetten.

Wij hebben aarzelingen over details van de exploitatie. Dat betreft afschrijving en huur, aannames over bezoekersaantallen gebaseerd op de aanwezigheid van twee museale 'merken' in Bouwershuis, het voorziene activiteitenbudget en te verwachten inkomsten (teveel uit entrees, te weinig uit fondsen/sponsors).

Het bedrijfsplan voldoet maar ten dele aan de inhoudelijke criteria die de gemeenteraad stelde. Positief is dat het eerder geleverde museale concept consequent wordt uitgewerkt, er ruimte is voor het tonen van andere historische collecties (in de stijlkamers) en er geen reden is de voorgestelde inrichting niet als vernieuwend en belevenisgericht te beschouwen (maar een en ander moet zich nog wel in de praktijk bewijzen). Negatief zijn wij over de kans dat het nieuwe museum direct een nationaal speelgoedmuseum zal zijn. Daarvoor is de ruimte te beperkt. Volgens het programma van eisen is er aan vaste presentatie 300-500 m² en tijdelijke presentatie 400-600 m² nodig. Volgens het Bedrijfsplan komen er op Brink 11-12 slechts 188 m² voor de vaste presentatie en 238 m² voor de tijdelijke. Wisselgebruik van de stijlkamers (200 m²) lost dat tekort slechts incidenteel en alleen voor de tijdelijke presentaties op.

Daartegenover staat dat locatie Brink 11-12 met zijn uitbreidingsmogelijkheden een veel betere basis biedt voor invulling van een nationale ambitie dan de huidige locatie op Brink 47. Met de gesaneerde zolder van Brink 11 en verbouwing van het nog aan te kopen Brink 10 kan er 558 m² extra voor vaste presentatie beschikbaar komen, die daarmee ruim boven de drempelwaarde komt.

Persbericht
2 februari 2018

Bedrijfsplan speelgoedmuseum gereed

Stichting Deventer Verhaal heeft het bedrijfsplan Nederlands Speelgoedmuseum en Bouwershuis opgesteld voor de panden Brink 11 en 12. Dit is de plek van het voormalige kantongerecht aan de Brink. Het college heeft het plan door een externe partij laten toetsen. De gemeenteraad gaat het plan bespreken.

Wethouder Liesbeth Grijsen: "Dit plan biedt perspectief voor een mooi nieuw museum op de Brink. Het moet een aanvulling worden die de binnenstad van Deventer nog aantrekkelijker maakt om te bezoeken."

Indeling

Het Nederlands Speelgoedmuseum krijgt een vaste opstelling op twee etages in het pand Brink 11. Daarnaast komt er een tentoonstellingsruimte op de eerste etage in het pand Brink 12. Op de begane grond komen de entree, de museumwinkel en een educatieruimte. Vanaf hier kom je ook bij de monumentale stijlkamers.

Meer bezoekers

Deventer Verhaal gaat ervan uit dat de verschillende doelgroepen op deze manier beter bediend kunnen worden. Dit zal naar verwachting leiden tot een groei van het aantal bezoekers van het Speelgoedmuseum van 24.000 in 2017 naar 45.000 in 2020.

Toetsing

Het bedrijfsplan is voorgelegd aan bureau Gordion. Die heeft het plan getoetst op het museaal concept en aan de criteria die de raad heeft meegegeven. Het bureau geeft aan dat het concept gerealiseerd kan worden als het uiterst sober wordt uitgevoerd.